nedeljski
Primorski dnevnik

Leto XIII - št. 214 (3749) TRST, nedelja 8. septembra 1957 Cena 30 lir

Za raztegnitev zakona o obveznem bolniškem zavarovanju kmetov!

V novembru 1954 je bil sprejet zakon o obveznem bolniškem zavarovanju neposrednih obdelovalcev zemlje in živinorejcev. Čeprav ima ta zakon vrsto pomanjkljivosti in ga bo treba spopolniti, pomeni zmago kmetov v njihovi dolgotrajni borbi za uveljavljenje socialnih pravic tudi v kmetijstvu. Danes imajo kmetje v vseh italijanskih pokrajinah pravico do zdravniške oskrbe, bodisi v bolnišnicah in ambulantah, ali pa na domu; do bolniške oskrbe, do zdravniške oskrbe specialistov in do porodniške oskrbe.

Čeprav ni ta zakon popoln in ne daje kmetom pravice do zavarovanja, če ne izpolnijo nekaterih pogojev, vendar ne težijo kmetov in njihovih svojcev, ki imajo pravico do zavarovanja, več ogromni izdatki za zdravljenje. Ti izdatki so prej močno obremenjevali posamezna kmetijska posestva in nižali že tako nizko življenjsko raven kmetov. Zato je razumljivo, da so vsi kmetje sprejeli ta zakon z odobravanjem ne glede na njihovo politično pripadnost, ker je bil s tem storjen prvi korak k ureditvi kmečkih socialnih vprašanj.

Pred kratkim pa je bil v parlamentu sprejet tudi zakon o kmečkih pokojninah in prav gotovo ga bodo sprejeli tudi v senatu, tako da pričakujejo, da bo stopil v veljavo že s 1. januarjem 1958. To je druga važna socialna pridobitev, ki se tiče okrog 2 milijona kmečkih delavcev.

Toda povrnimo se k prvemu vprašanju. Kakor sem že omenil, se v vseh pokrajinah izvaja zakon o obveznem bolniškem zavarovanju kmetov v zadovoljstvo in v prid kmečkega ljudstva. Medtem pa ta zakon še ni raztegnjen na Tržaško ozemlje oziroma na tržaško pokrajino. Tu nastaja vprašanje, zakaj se ravno ta zakon ne raztegne na naše področje, medtem ko se raztegujejo vsi drugi italijanski zakoni.

Vsem je prav dobro znano, še posebno pa Uradu za kmetijstvo pri vladnem generalnem komisariatu in pri kmetijskem inšpektoratu ter pri vseh kmečkih organizacijah, da je položaj naših kmetovalcev zelo kritičen. Naši kmetje, ki se trdo borijo z našo skopo kraško zemljo, da ji iztrgajo vsaj toliko, da se čez leto preživijo, ne uživajo dobrin tega zakona, čeprav so italijanski državljani z vsemi pravicami in dolžnostmi.

Glede tega vprašanja sta Kmečka zveza in Zveza malih posestnikov že večkrat posredovali pri vladnem generalnem komisarju dr. Palamari in ga rotili, naj končno že raztegne ta zakon na naše ozemlje, ker imajo do tega naši kmetje vso pravico. Toda vsa ta posredovanja do zdaj še niso zalegla. Pri tem pa so jalovi izgovori, da je v naših občinah premalo kmetov, ki bi imeli pravico do zavarovanja. Pri tem se samo po sebi vsiljuje vprašanje, ali imajo občine Doberdob, Steverjan, Sovodnje na Goriškem in male občine v Benečiji več upravičencev kot naše in zakaj se potemtakem v teh občinah zakon izvaja, pri nas pa ne?

Po mojem mnenju ne gre tu za vprašanje števila upravičencev, ker zakon določa, da se lahko za ustanovitev kmetijske bolniške blagajne dve občini združita, če ni v posamezni občini dovolj kmetov, ki imajo pravico do zavarovanja. Vsi znaki torej kažejo, da gre tu za neko drugo vprašanje, in sicer za politično.

Vsem je dobro znano, da je 9590 kmetovalcev na Tržaškem slovenske narodnosti in da je ogromna večina politično napredno usmerjena, od ostalih 590 pa je tudi pretežna večina v demokratičnem naprednem gibanju. Ta večina pa ni pogodu tukajšnjim šovinističnim krogom in še posebno ne diši neki dobro znani kmečki organizaciji, ki si lasti pravico predstavljanja vseh tu živečih kmetovalcev. Te trditve pa bi bile jasno postavljene na laž, če bi se na Tržaško ozemlje raztegnil zakon o obveznem zavarovanju neposrednih obdelovalcev zemlje, ker bi se pri volitvah za občinske bolniške blagajne pokazalo, kaj ta organizacija pravzaprav predstavlja na našem področju. Prav zaradi tega dejstva se nam vedno bolj vsiljuje prepričanje, da ni bil omenjeni zakon še raztegnjen na naše področje zaradi političnih špekulacij. Dobro je namreč znano, da uživa ta organizacija precejšnjo podporo pri tukajšnjih oblasteh in da zato ni izključeno, da še ni bil raztegnjen na naše področje omenjeni zakon ravno na podlagi stališča te kmečke organizacije.

Če je to res, in vse kaže, da je, ne moremo razumeti stališča vladnega generalnega komisarja, ki ne bi smel podpirati stališč raznih stanovskih organizacij, pa naj so kakor koli politično usmerjene, ampak bi morala biti njegova dolžnost, da končno reši to vprašanje nepristransko in da končno raztegne zakon o obveznem bolniškem zavarovanju neposrednih obdelovalcev zemlje na to področje brez vsakih popravkov in brez vključevanja drugih področij v tržaško pokrajino.

Samo takšna in takojšnja rešitev tega vprašanja bo potrdila nepristransko upravljanje vladnega generalnega komisarja nasproti vsem prebivalcem tega področja, pa naj so slovenske ali italijanske narodnosti in kakor koli politično usmerjeni.

Tudi potrpljenje naših kmetov ima svoje meje. Prepričani so bili, da bo vladni komisar ta zakon takoj razširil na naše področje; toda medtem ko se v drugih pokrajinah izvaja zakon že skoro tri leta, se pri nas to vprašanje, ki je velikega socialnega pomena, še vedno zavlačuje ter se s tem izvaja huda diskriminacija na sproti našim kmetom tudi s socialne plati.

Mislim, da se morajo za rešitev tega vprašanja zavzeti vsa politična gibanja na Tržaškem, vsi pokrajinski in občinski svetovalci ter vse kmečke organizacije brez razlike in ne glede na njihovo politično usmerjenost. Le tako bodo pokazale, da resnično zastopajo interese kmečkega življa.

Vsako drugačno stališče, ki oporeka raztegnitvi tega zakona na naše ozemlje, je groba politična špekulacija.

MIRKO KOSMINA

V južnih državah ZDA se še vedno močno upirajo uveljavljanju sklepa vrhovnega sodišča, ki odpravlja plemensko razlikovanje. Ponekod dajejo pobudo za to sami guvernerji, kakor se je te dni dogodilo v državi Arkansas, kjer je guverner Faubus dal obkoliti šole s policijskimi agenti, katerim je dal ukaz, naj preprečijo vstop črnskim študentom. Minister za sodstvo Brownell je poslal tja skupino federalnih agentov z nalogo, da izvedejo preiskavo. Predsednik Eisenhower pa je pozval guvernerja Faubusa, naj spoštuje sklep vrhovnega sodišča in ustavo. Predsednik je poudaril, da bo z vsemi zakonitimi sredstvi poskrbel za spoštovanje ustave. O tem se je včeraj razgovarjal v Washingtonu, kamor se je za en dan vrnil z oddiha, z ministrom za sodstvo Brownellom. Na sliki pa vidimo skupino članov teroristične organizacije Ku Klux Klan, ki je demonstrirala pred nekim kinematografom v Charlotte v državi Carolina proti predvajanju filma, ki obsoja plemensko razlikovanje. Skupina diskutira s šefom policije.

Zajtrk v Londonu

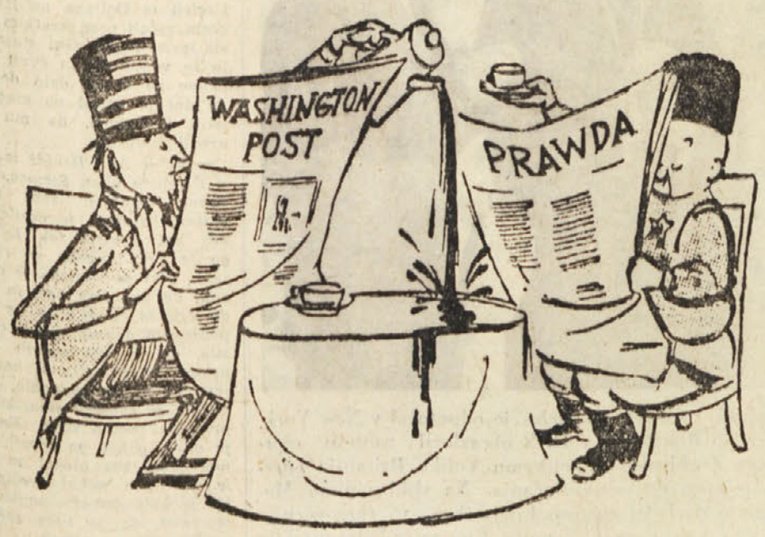

Ob Gronchijevem obisku v Iranu še bolj v ospredju spori zaradi petroleja

Izjave predsednika republike pred odhodom iz Rima - 24. t. m. se začne zasedanje senata - Zoli je na velesejmu v Bariju poudarjal trdnost lire

RIM, 7. — Danes ob 8. uri je predsednik republike Gronchi odpotoval z letalom v Teheran. Spremljali so ga tudi njegova soproga, zunanji minister Pella in razni drugi visoki funkcionarji. Preden je stopil na letalo, je dal Gronchi novinarjem naslednjo izjavo: «Odpotujem v Iran in sem zadovoljen, da sem se danes lahko odzval prijateljskemu in vljudnemu vabilu njegovega cesarskega veličanstva Šanšaha. Mislim, da je dobro znamenje, do sovpada obisk, v katerem me spremlja zunanji minister, s časom, ko so italijansko-perzijski odnosi v polnem razvoju; to je s časom, ko se odpirajo za naši dve državi nove perspektive sodelovanja.

Prepričan sem, da v dobi ko se postavljajo resna politična, gospodarska in socialna vprašanja v zvezi s postopnim spreminjanjem oblik sožitja med narodi, sodelovanje med državami, kot sta Italija in Iran, ki imata toliko skupnega v zamislih o svoji bodočnosti in o bodočnosti sveta, lahko postane koristno ne le za naša naroda marveč tudi za stvar svobode, demokracije in miru.»

Letalo, s katerim potuje Gronchi, je spremljala najprej eskadra osem italijanskih letal na reakcijski pogon, nato pa so ga spremljala grška, turška in perzijska letala. Ob 18.30 po krajevnem času, oziroma ob 16. uri po italijanskem času je letalo srečno pristalo na teheranskem letališču, kjer so Gronchija zelo prisrčno sprejeli.

Iz kratke Gronchijeve izjave na rimskem letališču je razvidno, da je predsednik republike ponovno poudaril politični pomen svojega potovanja, kateremu so nekateri listi skušali pripisati le formalen in protokolaren značaj. Sicer pa je postal tudi tisk nekoliko previdnejši in današnja turinska «La Stampa» dopušča Gronchijevemu potovanju določeno politično važnost. List sicer poudarja, da ne more Italija igrati prave vloge posrednika med državami Srednjega vzhoda in z zahodnim svetom, ker ni nevtralna, marveč močno zasidrana v atlantskem zaveznistvu; vendar pa Italija lahko prispeva k «otopitvi kotov». Pri tem je treba upostevati, da je isti list še včeraj pisal, da nima potovanje nobenega političnega pomena.

Jutrišnji časopisi pa bodo na vsak način obširno poročali o Gronchijevem obisku v Perziji in poudarili topli sprejem, ki ga je bil deležen v Iranu. Pri tem bodo tudi poudarili, da se odpirajo Italiji v Iranu velike možnosti ne le na petrolejskem marveč tudi na drugih industrijskih področjih. Mnogi menijo, da se bo sodelovanje med Italijo in Perzijo še bolj okrepilo, kar bo lahko ugodno vplivalo tudi na odnose z drugimi arabskimi državami.

Danes je neka katoliška tiskovna agencija odločno zavrnila trditve Pageja, predsednika ameriške družbe Standard, ki je dejal, da ne bo mogla italijanska družba Agip primerno izkoriščati petrolejskih koncesij, ki jih je dobila v Iranu. Agencija pravi, da bo družba Agip prav gotovo našla petrolej v Iranu, če ga je znala najti v Italiji, kjer ga je mnogo manj. Agip razpolaga sedaj s 35 sondami, medtem ko razpolaga ameriški trust s 60, ima pa sedemkrat obširnejše področje za iskanje vrelcev. Agencija tudi zavrača zahtevo družbe Standard, da bi iskala petrolej na področju, ki so ga dodelili italijanski družbi.

Kot vidimo, skušajo Gronchijevo načelo o bolj aktivni politiki izvajati za sedaj na petrolejskem področju, ki zadobiva res močno politično oboležje zaradi navzkrižja v interesih. Pri tem je zanimivo, da pride jutri v Rim iraški minister za gospodarstvo, ki ga bo spremljal ravnatelj za petrolejske zadeve. Oba se bosta razgovarjala z vladnimi in industrijskimi krogi.

V ospredju je tudi vprašanje senata. Njegov predsednik Merzagora se je včeraj razgovarjal z ministrom Gonello in predsednikom poslanske zbornice Leonejem ter je sklenil, da skliče zasedanje senata za 24. september. Senat bi moral najprej razpravljati o skupnem evropskem trzišču, toda ker bo minister Pella do 26. t. m. odsoten, bodo postavili na dnevni red najprej proračun ministrstva za delo. Merzagora in Gonella sta se razgovarjala tudi o reformi senata in o njegovi morebitni razpustitvi prihodnjo pomlad, tako da bi bile lahko skupne volitve v senat in poslansko zbornico. Zdi se, da je Merzagora temu nasprotoval. Sicer pa se morajo o tem do 20. septembra izreči vse skupine v senatu.

Kar se tiče strank, so demokristjani za predčasno razpustitev, pri čemer se izgovarjajo na stroške, ki jih povzročajo posamezne volitve. Resnica pa je, da bi radi dosegli absolutno veči-

(Nadaljevanje na 8. strani)

Aktualni portreti

Včeraj je predsednik republike Giovanni Gronchi odpotoval z zunanjim ministrom Pello na obisk v Iran. Ta obisk naj bi pomenil začetek nove italijanske politike do dežel Srednjega Vzhoda

Doroty Dandrige, slovita črnska filmska igralka in pevka, ki se njeno ime povezuje s škandalom okrog revije «Confidential»

Francoise Sagan je napisala nov roman «Čez en mesec, čez eno leto», ki so ga natisnili v do sedaj še nevideni nakladi 200.000 izvodov in prevedli v mnoge tuje jezike. Tudi italijanski prevod je že v tisku pri Mondadoriju

Bernard A. Schriever, general ameriškega letalstva, ki mu je predsednik Eisenhower zaupal izdelavo raketnih izstrelkov. Schriever je nemškega porekla

Slovita sopranistka Marija Meneghini Callas, ki je nenadno zapustila Edinburg pred zaključkom turneje, da bi se udeležila sprejema, ki ga je nič manj slovita Elsa Maxwell priredila te dni v Benetkah

Sedem dni v svetu

Med Sirijo in Sovjetsko zvezo je bil sklenjen sporazum o sovjetski gospodarski in tehnični pomoči Siriji. Na sliki vidimo sovjetskega voditelja Pervuhina (z naočniki), ki pozdravlja voditelja sirske delegacije Hasana Gebaro ob prihodu delegacije v Moskvo.

Slovo v Londonu

Po petih mesecih razgovorov na 157 sejah so se delegati londonskega zasedanja razorožitvenega pododbora OZN v petek razšli, ne da bi se sporazumeli niti o dnevu, kdaj naj se spet sestanejo. Tako zahodni kakor sovjetski delegati so ostali vsak pri svojem stališču. Poleg tega so zahodni delegati zahtevali, naj bi se pododbor zopet sestal 1. oktobra v New Yorku. Sovjetski delegat v Zorin pa je zahteval, naj vsa zadeva pride sedaj pred glavno skupščino OU OZN, kjer bodo imele tudi druge države možnost, da povedo svoje mnenje. Zorin je ugotovil, da pododbor, kakor je sedaj sestavljen, ni več sposoben konstruktivno obravnavati to vprašanje, kajti od petih članov so štirje tudi člani NATO. Pripomnil je, da je pododbor postal za zahodne države nekaka podružnica NATO, kajti pred vsako sejo pododbora so se njegovi zahodni člani posvetovali s svetom NATO. Zato je potrebno o zadevi sedaj razpravljati «pred širšim forumom».

Pred razhodom so delegati pripravili poročilo za glavno skupščino OZN in ta bo sedaj odločala, kako in kje naj se pogajanja nadaljujejo. Čeprav je svet zagrenjen zaradi neuspeha londonskih razgovorov, vendar pa je treba ugotoviti, da je bil že prej zagrenjen in razočaran nad načinom, kako so zadnje čase ti razgovori potekali. Zadeva se že dolgo ni premaknila z mrtve točke, medtem pa so tako v Sibiriji kakor v Nevadi in v Avstraliji odmevale atomske eksplozije. Postalo je očitno, da tako ne more naprej. Zavlačevanje je bilo kar očitno in mnogo verjetnosti je, da se želi počakati na izid nemških volitev, ki bodo 15. septembra. Sredi septembra se bo začelo tudi zasedanje glavne skupščine OZN in velesilam se je morda zahotelo tudi nekoliko bučne propagande v tej skupščini v prizadevanju, da bi prepričale svet, da je za neuspeh kriv nasprotni tabor. Bilo kar bilo, treba je ugotoviti, da objektivno gledano ne gre za dokončni neuspeh pogajanj o razorožitvi, pač pa za neuspeh poizkusa, naj bi to tako življenjsko vprašanje reševal samo ožji krog velesil, pri čemer ima zahodni blok večino. Zorin je upravičeno ugotovil, da imajo pravico biti zastopani še drugi kontinenti, in sicer Azija, Afrika in Južna Amerika. Zato je verjetno, da se pododbor, kakor je sedaj sestavljen, ne bo več sestal in da bo treba iskati druge poti za razgovore, ki naj nudijo večje jamstvo za uspeh in pri čemer naj se posluša glas tudi drugih manjši držav, ki odločno obsojajo blazno oboroževalno tekmo z jedrskim orožjem in z medcelinskimi raketami. Prav te dni so se proti tej blaznosti dvignili novi glasovi. V Zahodni Nemčiji je skupina profesorjev poslala pismo Združenim narodom in vladam sveta, s katerim obsoja zločinsko oboroževalno tekmo ter zahteva konec jedrskih eksplozij. Tudi v SZ je skupina znanstvenikov izdala poziv, naj se skliče mednarodna konferenca znanstvenikov, na kateri naj razpravljajo o nevarnosti uporabljanja atomske sile v vojaške namene. Na letni konferenci britanskih sindikatov, v katerih je včlanjenih 8,3 milijona delavcev, pa so sprejeli resolucijo, s katero zahtevajo takojšnjo ustavitev izdelovanja jedrskega orožja in poizkusov z njim.

Zato je pričakovati, da bo svetovno javno mnenje, ki je imelo toliko vpliva tudi med dosedanjimi pogajanji in pripomoglo, da so se stališča o nekaterih stvareh vendarle približala, končno prisililo velesile k razumu.

Ameriška gonja proti Siriji

Prejšnji teden smo omenili, da je kairski radio obtožil ameriškega državnega podtajnika Hendersona, da na svojem potovanju po Srednjem vzhodu pripravlja tla za vojaško izvajanje Eisenhowerjeve doktrine. In res so ZDA začele te dni pospešeno pošiljati orožje Jordaniji, Iraku in drugim državam bagdadskega pakta. Orožje so začeli pošiljati z letali takoj po povratku Hendersona v Washington. Ob povratku je Henderson izjavil, da je položaj v Siriji «zelo resen». Razumljivo, da je resen za vse tiste, ki podpirajo ameriško zaroto proti neodvisnosti Sirije.

Na vse te spletke in grožnje pa v Damasku odgovarjajo, da bodo odločno branili svojo neodvisnost in se bodo postavili po robu vsakomur, ki bi jim napadel. V Washingtonu so upali, da bodo pridobili Naserja «za posredovanje». Kaj naj bi posredoval? Ali naj bi prepričeval sirske voditelje, naj sprejmejo Eisenhowerjevo doktrino in se podredijo politiki, kakršno jo narekuje Washington? To «posredovanje» so razlagali tako, da je Naser zaskrbljen, češ da je Sirija padla preveč «v objem komunistov». Toda v odgovor na to so te dni sporočili, da sta se Egipt in Sirija sporazumeli o ustanovitvi gospodarske unije. V Moskvi pa je bil sklenjen sporazum o gospodarski in tehnični pomoči Siriji. Sirski državniki poudarjajo, da želijo še dalje ostati izven blokov in voditi politiko pozitivne nevtralnosti. Taka politika pa nekaterim washingtonskim krogom ne diši in krstijo za komunista vsakogar, ki se ne vključi v njinov tabor. Pomoč iz Moskve je Sirija sprejele šele potem, ko ji jo je Zahod odklonil, oziroma je zanjo postavljal celo vrsto političnih pogojev. Enako kakor se je svoj čas dogodilo z Egiptom.

Sovjetska vlada je v novi noti, ki jo je poslala trem zahodnim velesilam znova obsodila zlasti ZDA, da kujejo novo zaroto proti Siriji, in je zopet predlagala, naj bi se velesile s skupno izjavo obvezale, da ne bodo uporabljale sile na Srednjem vzhodu.

Vse kaže, da smo sedaj v podobnem položaju, v kakršnem smo bili pred napadom na Egipt oziroma pred državnim udarom v Jordaniji. Predsednik Eisenhower je celo prekinil počitnice in se vrnil včeraj v Washington, da se posvetuje z Dullesom in Hendersonom o «reševanju demokracije» pred «komunistično nevarnostjo» na Srednjem vzhodu. No pa ima pri tem še hujšo nalogo za «reševanje demokracije» v svoji lastni državi, kjer se zagrizeni rasisti upirajo spoštovanju zakonov in ustave in še dalje ne dovoljujejo črnskim študentom obiskovanja skupnih šol, kakor to omenjamo pod sliko na prvi strani.

(Nadaljevanje na 8. strani)

Posebni ameriški odposlanec na Srednjem vzhodu Loy Henderson, ki je med svojim potovanjem nadaljeval spletke proti Siriji in je ob povratku v Washington izjavil, da je položaj v Siriji «zelo resen».

Britanski zunanji minister Selwyn Lloyd v spremstvu Koče Popoviča ob prihodu na obisk v Beograd.

OB SMRTI VELIKEGA PROTIFAŠISTIČNEGA BORCA

Gaetano Salvemini

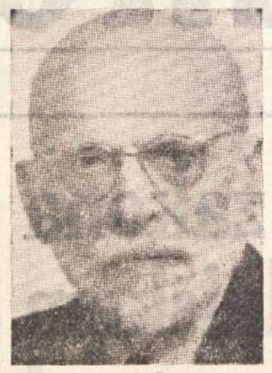

Predvčerajšnjim je umrl Gaetano Salvemini. Demokratična in napredna Italija je zgubila z njim enega tistih dosledno demokratičnih značajev, ki so kot pokojni Piero Calamandrei, brata Rosselli, Antonio Gramsci, Piero Gobbetti in toliko drugih znanih in neznanih požrtvovalnih protifašističnih borcev stali vedno v prvih vrstah borbe proti fašistični diktaturi, zlasti trdno in neomajno takrat, ko se je kot nalezljiva bolezen uspešno širila po Evropi in bila celo na tem, da zagospodari nad človeštvom za daljšo dobo.

Osnovna poteza v značaju Gaetana Salveminija je bila izredna občutljivost za stvarnost, združena z nikdar zamračeno politično socialno orientacijo glede tega, kar je v določenih okoliščinah in razmerah etično dobro in etično zlo. A sama ta poteza v njegovem značaju — ki niti ni tako redek pojav pri ljudeh — bi ne bila nič izrednega, če bi ne bila združena z izredno borbenostjo njegovega duha. In prav brezkompromisna borbenost je tisto, kar pri tem vrednem predstavniku italijanske kulture vzbuja v nas občudovanje, kajti taka borbenost, kot jo je v vsem svojem življenju pokazal Gaetano Salvemini, ga uvršča med tiste redke duhove, ki nam s svojim zgledom kažejo vzor moža, v polnem pomenu te besede.

Pri tem je povsem postranskega pomena podrobna kritična ocena življenjskega dela, ki ga je Gaetano Salvemini opravil kot zgodovinar, profesor, publicist, politični in javni delavec nasploh. To je naloga zgodovinarja, in tu bo moč najti marsikaj minljivega, kar je neogibna usoda vsakršne človeške dejavnosti; kar pa je v dejavnosti Gaetana Salveminija trajne vrednosti, je prav ta njegova pripravljenost na borbo in spopad vedno in povsod, kjer je njegova demokratična in etična budnost trčila na vprašanje, ki se z njim njegova tenkočutna vest nikakor ni mogla pomiriti.

Bil je socialist, a se je takrat s socialisti sprl, ker niso videli kmeta in kmečkega delavca na Jugu in ker je sovražil suhe formule in demagogijo; obsojal je takratno italijansko zunanjo politiko, ki se je vezala z Avstro-ogrsko in Nemčijo; obsojal je Londonski pakt, njegovo nacionalistično in imperialistično vsebino ter zagovarjal nujnost sporazuma z Jugoslavijo; proti fašizmu je nastopil takoj in končal v zaporu; fašisti so mu zaplenili vse itak skromno imetje, on pa je v tujini nadaljeval bitko, ki se je leta 1945 končala z zmago; po vojni se je vrnil v Italijo, in tu ga zopet srečamo povsod tam, kjer se vodi borba proti klerikalni nevarnosti, ki ograža italijansko demokracijo; na barikadah za demokratičen razvoj sodobne Italije je Gaetana Salveminija doletela smrt...

Nad njegovo smrtjo so se italijanski demokrati zamislili, da bi iz njegovega življenja črpali nove sile za bodoče bitke.

ŽIVALI IMAJO ČUTILO, KI JE ŠE SKRIVNOST

Ptice selivke čutijo atomsko nevarnost

Izognile so se ozemlja, kjer so bile eksplozije atomskih bomb - Cele jate ptic poginile na Japonskem - Šoje nad Nemčijo - «Neumne» živali bežijo, ljudje pa razpravljajo

Stoletja in stoletja so ogromne jate ptic, ki se vsako leto selijo z juga na sever in s severa na jug, letele vedno po isti poti. Nikoli niso menjale smeri. Bilo je kot «ustno izročilo» iz roda v rod. Vse do tistega leta, ko se je razpočila v puščavi Las Vegas ameriška atomska bomba. Kajti prav čez to puščavo je vodila ptiče-selivke pot.

A takrat so ptice menjale svojo smer. Same od sebe so začutile nevarnost, ki jim je pretila od atomske megle, od atomskih oblakov, od atomskega ozračja. S posebnim čutilom so živalice zaslutile smrtno nevarnost in so se ji izognile. Daleč naokoli so zavile, velik ovinek so morale napraviti, da so prišle iz nevarnega ozračja.

Ni se prav vsem posrečilo ubežati poginu. Nekatere, morda bolj drzne, ali bolj neprevidne, so zašle v smrtonosno atomsko meglo in padle mrtve na zemljo.

Tudi živali, ki stalno živijo v tisti puščavi, puščavske lisice in divji zajci, so nenadoma dobile resne zunanje poškodbe, kar je kazalo na radioaktivne zastrupitve. Ni bilo tako po vsej puščavi. Samo kakih sto kilometrov od tistega kraja, kjer se je razpočila atomska bomba.

Japonski učenjaki so kmalu po eksploziji ugotovili na ribah in lastovkah radioaktivne zastrupitve. In mnenje glede pogina na tisoče in tisoče divjih rac in močvirskih ptic, o katerem so trdili, da ni v zvezi z atomskimi poskusi, ker da je smrten le neposreden dotik atomskega prahu, se bo po vsem tem najbrž moralo menjati.

Kaj je resnica in kaj samo domneva?

Ameriška zoologa dr. Artley in dr. Vallers sta prva, ki sta o tem spregovorila in s tem odgovorila tudi že na to vprašanje. V nekem predavanju sta opozorila svetovno javnost na nevarnost, ki ne preti samo ljudem, marveč tudi živalim.

Njune trditve slonijo na raziskovanjih in opazovanjih v puščavi Las Vegas leto dni po prvi eksploziji atomske bombe. Šele po enem letu so se pokazale na nekaterih živalih presenetljive spremembe. Zlasti sta navajala, da jeseni niso letele ptice selivke čez tisto ozemlje, kot je bilo vsa leta prej. Izognile so se ga in si raje izbrale drugo, čeprav daljšo, toda varnejšo pot. Prav zagotovo se ve, da je izpremenba te zračne poti nastala po drugi eksploziji. Poleg tega pa je tudi znano, da je izžarevanje najmočnejše v središču eksplozije. Človek ima za to, da zaznava te smrtonosne žarke, posebno pripravo, Geigerjev števec. Je to najboljši in nepogrešljiv pripomoček pri vseh poskusih in vobče pri vseh delih z atomsko energijo.

Skrivnosten «Geigerjev čut» pomaga pticam, da se izogibajo krajev, kjer jim preti nevarnost zaradi radioaktivnih oplakov in atomskih eksplozij. Zaradi tega so ptice selivke menjale mer, po kateri so do sedaj vsako leto letele

Toda živali? Kako so mogle vedeti, da je tisto področje nevarno za njih življenje? Kako so mogle tako hitro začutiti, da jim od tiste megle preti smrt?

Če so na svoji poti napravile tako velik ovinek, če so menjale staro smer, po kateri so se selili vsi njih predniki, pomeni, da imajo neki čut, s katerim zaznavajo radioaktivno izžarevanje, nekak «Geigerjev čut». Samo tako je moč razložiti tisto nenavadno obnašanje ptic.

Da imajo živali, posebno ptice, močno razvit orientacijski čut, je znano. Ne ve se pa nič podrobnega glede tega, tudi orientacijski čut je za sedaj skrivnost. Ve se le, da more priti mačka daleč skozi neznane kraje, k svojemu gospodarju. Ali pes? Koliko je bilo že podobnih povratkov psa, ki je na svoji poti naletel na najrazličnejše zapreke in težave, a je nazadnje le prišel domov! In ptice selivke? In netopir? In koliko drugih primerov? Glede čuta, s katerim najdejo živali pravo smer na svoji poti, ni dvoma.

A sedaj tudi ta čut, s katerim zaznavajo nevarno radioaktivno izžarevanje! Za ptice je ta čut velikega pomena. Čeprav ne morejo oblaki, katere nosi veter, napraviti kake posebne škode človeku, če primerjamo s škodo, z razdejanjem, ki nastane na tistem mestu, kjer eksplodira bomba, je količina v teh oblakih za ptice, ki imajo drobno telesce, nevarna.

Glede tega so se mogli že večkrat prepričati. Na Japonskem so našli v pokrajini Niigata cele jate poginulih ptic. Takrat sicer niso bili na to kaj posebno pozorni. Mislili so pač, da so ptice poginile zaradi viharja ali kake druge naravne sile, ki prav v tistih krajih niso redke. Oblasti pa so vendarle ukazale tiste ptice odstraniti. Imele so prebridko izkušnjo iz leta 1954, ko so 1. marca ob eksploziji atomske bombe, zaradi rib, ki so bile okužene z radioaktivno snovjo, nastale tako hude posledice. Vedele so tudi, da je v takem primeru jako nevarno za okuženje na daljavo sto kilometrov.

Dr. Watanabe z univerze v Niigati se je lotil preiskovanja vseh tistih mrtvih ptic. In pri vseh je našel sledove radioaktivnosti. Zlasti pri lastovkah, ki so najbolj znane ptice-selivke, in zato kaj lahko pridejo v dotiko z «vročimi» oblaki.

Seveda bi bilo prenagljeno, če bi zaradi tega delali kake zaključke. Dr. Watanabe je izjavil zaradi tega samo, da je žal, mogoč neki vpliv izžarevanja na delovanje organizma. Vendar pa da se za sedaj še ne more z gotovostjo trditi, če je ta vpliv tudi smrten. Vsekakor pa da je neka zvezo med poginom tako velikega števila ptic in bližino atomske eksplozije.

Ko je pred dvema letoma letel čez Nemčijo cel oblak šoj, ki so se potem razpršile po vsem Zahodu, so ameriški učenjaki v tem pojavu takoj videli znamenje, da je bila v Sibiriji eksplozija atomske bombe. Kako to, da so za tisto področje takoj našli zvezo med ptičjim obnašanjem in eksplozijo, a da so hoteli podoben pojav v puščavi Las Vegas omalovaževati in ga skušali razložiti na vse mogoče druge načine. Njih trditve niso mogle biti glede šoj, kar tako iz zraka snete. Slonele so pač na izkušnjah.

V Nemčiji so takrat pregledali vse tiste šoje, ki so jih mogli dobiti, zlasti tiste, katere so našli mrtve, pa na srečo niso našli nobenih radioaktivnih sledi.

«Neumne» živali se nevarnosti izognejo daleč naokoli, a «gospodar sveta», človek, še kar naprej razpravlja in dopušča, da se poskusi z atomskimi bombami nadaljujejo...

—«»—

Radioaktivnost v vodi

Učenjaki Fizikalnega inštituta v Muenchenu so odkrili v vodi mestnega vodovoda stokrat večjo radioaktivnost kot je navadno, in dvajsetkrat večjo od odstotka, ki je za človeka neškodljiv. V Švici pa je posebna raziskovalna komisija predložila vladi poročilo o vse večjem odstotku radioaktivnosti v deževnici, kar «je posledica poskusov z atomskimi bombami». Medtem ko je radioaktivnost voda v jezerih in rekah še znosna in ni nevarna za človeški organizem, je voda, ki pade na zemljo kot dež, prenasičena in za človeški organizem škodljiva. Zlasti se opaža v planinskih krajih, da je radioaktivnost v vodi dosegla zelo nevarno mejo.

Ciprski nadškof Makarios je odpotoval v New York, kjer bo delegatom v OZN obrazložil zahteve ciprskega prebivalstva, kateremu Velika Britanija odreka pravico do samoodločanja. Na sliki vidimo Makariosa na ladji «Queen Frederika» v razgovoru z grškim konzulom v Neaplju, kjer se je ladja ustavila

ALI VEŠ...

— da je bil od 31. avg. do 2. sept. v Opatiji mednarodni frizerski festival, na katerem je sodelovalo petnajst frizerskih mojstrov iz Francije, Belgije, Madžarske, Zah. Nemčije in Jugoslavije. Skupno je sodelovalo 65 tekmovalcev. Prvo nagrado Grand Prix za žensko frizuro je dobil Nemec Fritz Kopp. Nagrajen je bil z zlatim glavnikom, pokalom in denarjem.

— *da je zuerški trgovec, Siegfried Buehler, pred nedavnim prejel dopisnico, na kateri pa ni bila nalepljena znamka, marveč kolek. Pošiljatelj se je pač pomotil. Vendar pa ni imel Buehler zaradi tega nobenih sitnosti na pošti, niti stroškov. Pošta se je kar lepo zadovoljila tudi s kolkom. In zaradi tega je sedaj ta dopisnica velika redkost med filateristi.*

— da pripravljajo letos v Jugoslaviji drugi knjižni sejem. Lani so ga priredili v Zagrebu, a letos bo v Beogradu, in sicer prve dni novembra. Sejma se bodo udeležili številni jugoslovanski založniki in iz večine evropskih držav, pa še iz Indije, Kitajske in ZDA. Kitajci bodo n. pr. razstavili izvečine knjige v tujih jezikih, le nekaj jih bo v kitajščini.

— *da bodo nagrade za zmagovalce na avtomobilskih dirkah v Perl Harboru lepe, dragocene in tudi prav posebne vrste. Ena izmed največjih nagrad je vsekakor mlada, lepa in nadvse zapeljiva Melissa Faye, katero bo smel zmagovalec «peljati na sprehod, kjer bo smel biti z njo ves večer, in bo moral tudi plačati zapitek zanjo». Vsekakor zanimiva in svojevrstna tekma in nagrada. Dirko je organiziral vojaški avtomobilski klub.*

— da je Bolgar dr. Genčo Angelov prijavil novo sredstvo zoper otrosko paralizo. Zdravilo je sestavljeno iz rastlinskih organizmov.

— *da je bila imenovana za sirsko veleposlanico v Kairu, gospa Sejk Fadil. Do sedaj je bila tretja tajnica v zunanjem ministrstvu. To je prva Arabka, ki je dobila tako visoko mesto.*

— da je holandski znanstvenik, profesor Kuestenmacher, ravnatelj fizikalnega laboratorija v Amsterdamu, odkril nov način pridobivanja 99-odstotnega urana 235. Prav zaradi tega novega načina bo pridobivanje sedaj dvakrat cenejše, kot je bilo do sedaj po ameriškem načinu. Amsterdamski časopis, ki o tem precej obširno piše, poudarja, da izdelujejo uran v ogromnih tovarnah v ZDA in v Veliki Britaniji. Profesor Kuestenmacher je odkril način, pri katerem se pridobiva uran s pomočjo zelo hitre centrifuge.

— *da bo televizijska antena v Pekingu višja kot Eiflov stolp v Parizu. Visoka bo 400 m, medtem ko je Eiflov stolp visok komaj 300 m. Pri vsem tem pa bo vseeno petkrat lažja, kot je bil spomenik, ki so ga postavili v Parizu med mednarodno razstavo. Pekiško anteno so postavili sovietski inženirji.*

—da so se sestali na Malti zastopniki britanskih oblasti, malteških plemenitašev in malteškega viteškega reda, ter so pretresali vprašanje otoka. Poudarja se zlasti angleški načrt, po katerem nameravajo umakniti precejšen del posadke z Malte, ki nima za Veliko Britanijo več takega strateškega pomena, kot nekdaj. Če bi se to zgodilo, bi zašlo malteško prebivalstvo v resno krizo, ker se sedaj preživlja v glavnem od brodovja — in od tihotapstva. Britanska vlada se ukvarja tudi z mislijo, da bi Malti dali samostojnost in jo vključili v Commonwelth. Mislijo tudi na to, da bi dovolili povratek malteških vitezov na otok, ki so v prejšjin časih imeli velik vpliv na tem področju.

— *da gimnazijsko ravnateljstvo v Little Rocku noče sprejeti črnih dijakov, kljub lanskemu sklepu Vrhovnega sodišča ZDA, da se to mora zgoditi. Guverner je ukazal šolsko poslopje zastražiti, da bo «mir in red». Spričo takega guvernerjevega stališča je gimnazijsko vodstvo zagrozilo črncem, naj ne skušajo vpisati svojih otrok v gimnazijo, če ne...*

— da so 104-letnemu Arsu Uzelcu iz Doljana na Hrvaškem začeli pred kratkim rasti lasje. Kljub taki starosti, je še vedno čil in čvrst ter prime za vsako delo doma. Te dni je moral po mnogih letih k brivcu, da mu je uredil frizuro.

— *da je Arst Drnidč iz vasi Dunjišča blizu Sjenice, nedavno izgubila svoj zlat prstan, katerega je nosila že več kot dvajset let. Iskala ga je brez uspeha na travniku, kjer je bila, ko je opazila, da ga nima več, in tudi drugod. Sedaj, to je po petnajstih dnevih, pa je opazila, da je ena njenih ovc nekam kilava. Nič ni hotela jesti in je kar polegala. Poklicala je svojega sina, ki je pregledal bolno ovco. Ko ji je odprl gobec, je opazil, da ima jezik ves otekel in da je na njem nekaj svetlega. Ko je bolj natanko pogledal, je videl, da je tista svetla reč — materin prstan.*

FLOGANT

GLAD

Tako sem bil lačen, da sem hodil kot omamljen. Na poti sem bil že od sončnega vzhoda. Zadnjo noč sem prebil v nekem poljskem skednju. Bal sem se, da bom imel sitnost s kmetom, če bi me tam našel. Bil je ravno čas žetve in ljudje so bili že zgodaj na poljih. Zadnjič sem jedel popoldne minulega dne. Prav gotovo to ni bil obed, na katerega ste vajeni: poln kuhalnik dušene repe, ki sem jo vzel na nekem kmečkem dvorišču. Na srečo je šel kmet še enkrat v hišo in pustil kotel za krmo pred vrati. Ravno sem lahko segel s svojim kuhalnikom vanj. Toda tisti obed ni dolgo zalegel.

Če prebijemo nekaj dni brez hrane, z lakoto navsezadnje ni tako hudo. Navadimo se, da nazadnje nanjo popolnoma pozabimo. Pademo v nekako pijanost, ki je podobna oni po pivu ali vinu, če nismo preveč pili. Zdi se nam, da postane telo lažje, misli pa postanejo povsem jasne. Vse se nam tako približa, kot gore ob južnem vetru. Nekaj časa tako prav lahko izdržimo. Naposled postane vse še lažje. V glavi preletavajo misli tako, da pridemo na razne domislekе. To pa je jako nevarno stanje. Če smo že tako daleč, moramo naglo poskrbeti, da dobimo kaj jesti.

Z menoj še ni bilo tako daleč, sicer ne bi bil tako prekleto lačen. Zadnje tedne nisem tako slabo živel. Bil sem v pokrajini, ki je imela bogato industrijo. Pri delavcih pa ne pogine od lakote nihče. Nikogar ne zavrnejo, kdor prosi za hrano.

Jesti sem imel vsak dan dovolj in sem se temu privadil. Zato me je zdaj napadel glad kot volk. Mislil sem na svojo lakoto in na možnost, kako bi dobil kaj za pod zob.

Pot k vaškim hišam sem zagrešil. Že dvakrat sem videl vas z belimi hišami v čistem zraku prav blizu pred seboj, toda dvakrat me je zapeljal ovinek in se mi je zdelo, da se od vasi preveč oddaljujem.

Naposled sem začel teči, skoraj proti svoji volji, toda ne prenaglo. Lakota me je gnala proti vaškim kuhinjam.

Takrat nisem posebno izbiral. Nisem dolgo iskal hiše, ker sem upal, da mi bodo povsod postregli. Toda človek ima precej trdno občutje, da ve, katera hiša naj bi bila prava. Glad je tudi imel to občutje, da je preglušil vsak drug občutek. Odprl sem vrata prvega kmečkega dvorišča.

Na srečo tam niso imeli psa. Ko sem vstopil, nisem bil preveč oprezen. Vaški psi pa tujcev nimajo preveč radi. Šel sem okoli hiše in naprej po stopnicah k vhodnim vratom. Obstal sem v majhnem, z opeko tlakovanem prostoru ravno nasproti kuhinje. Vrata kuhinje so bila na stežaj odprta. Pri štedilniku je stala gospa in cvrla kolače! V trenutku sem vedel, kaj sem si na svetu najbolj poželel: takih kolačev. Nič drugega nisem hotel. Seveda je bila to domišljija. Če bi bila tista ženska kuhala cmoke, bi si bil poželel cmokov.

Stal sem med vrati in gledal srepo v kuhinjo. Izpregovoriti nisem mogel, le stal sem tam, in v nebcu v ustih so se nabrale sline. Gospa je porinila zajemalko oprezno v velико skledo testa in ga iztresla v ponev, da je zacvrčala mast in se vzdignila para v drobnih oblačkih. Ob strani na štedilniku je stal velik okrogel krožnik s kupom ocvrtih kolačev.

Gospa je nekoliko okrenila glavo. Ko sem zagledal njen obraz, sem takoj vedel, da od nje ne bom dobil nič. Verjemite mi, da me občutek glede poznavanja ljudi redkokdaj vara. Videl sem oči tiste gospe, videl sem trmasto potezo okoli njenih ust in videl, da bi bila vsaka prošnja zaman. Prav gotovo me je že davno opazila, toda pokazati tega ni hotela. Ukvarjala se je s ponvijo mirno dalje, kot da bi ne bilo nikogar v njeni bližini. Enkrat se je sklonila, odprla žrelo štedilnika, kjer je plapolal ogenj, in naložila poleno. Gotovo je hotela cvreti še več kolačev. Videl sem tudi, da je bilo v skledi še precej testa...

Naposled nisem mogel več zdržati. Od poželenja sem popolnoma oslabel. Nekoliko sem zaropotal z nogami, zakašljal in rekel glasno:

«Dober dan!»

Gospa se je obrnila počasi. Presenečena ni bila. Njen obraz je bil od vročine rdeč, toda jaz sem čutil pod tisto rdečico bledičnost, ki daje takim ljudem hlad. Nekaj časa je buljila vame, oči je imela kot modro steklo, nato pa se je obrnila spet k štedilniku. Le čez rame mi je rekla:

«Ne dam nič! Tudi ne kupim nič!»

«Saj nočem nič prodati,» sem dejal, «jaz potujem, pa vas prosim, da mi daste kaj jesti.»

«Ne dam nič!»

Iz tega stavka sem spoznal njeno neizprosnost. Vedel sem, da bi bila vsaka beseda zaman. Tisto gospo ne bi ganila nobena stvar. Dovolj ji je bilo, če je rekla: «Ne dam nič!», in s tem je bila zadeva zanjo rešena. Na poti do njenega srca je bil občutek moje lakote. Občutek je dober, če ga more vzbuditi drug človek v drugem srcu, zaradi tega pa ni treba lakote preklinjati in omalovaževati. Toda ona mu je zaprla pot s kratkim: «Ne dam nič!»

Glejte, tista gospa ni imela toliko časa, da bi nekoliko prisluhnila. Bila je preveč vihrava. Ni vedela, da imajo ljudje še drugačna izkustva, kakor pa le tisto, ki ga je imelo njeno srce. Morda ji je bilo kdaj v življenju že težko. Toda povejte, ali naj bomo zato trdosrčni, ker nam je bilo kdaj v življenju težko?

Toda tisti dan sem dobil jesti. V kako drugo hišo nisem hotel iti več. Na polju pa so sedeli pri obedu delavci — saj veste, bila je žetev — hlapci in dekle. Poklicali so me in jaz sem prisedel k njim in jedel iz njihove sklede!

Libero Andreottti — Pietà

PLEMENITI DAR KULTURNEGA MECENA SKUPNOSTI:

«Zbirka Stavropulos»

V grljanskem bregu se nad obalno cesto dviga v strmino mogočen vrt, porasel s košatim drevjem in vitkimi cipresami. Med bujnim zelenjem opaziš na pobočju vrsto belega stebričevja, nekaj više nad njim pa gospoduje velika vila rumenkastih sten, katere zidovje dan za dnem blesti še v poslednjem žaru zahajajočega sonca.

Če katerokoli osebo iz Grljana vprašas po prebivalcih tega poslopja, ti bo znal vsakdo povedati, da je Socrate Stavropulos tisti srečni človek, katerega pogled lahko objame širno ploskev Jadrana, ki se pod njim v globini razteza tja daleč, do mej obzorja.

Socrate Stavropulos, po narodnosti Grk a rodom Tržačan, uživa v tem prelepem okolju sadove svojega življenja, katero je posvetil kulturi, a predvsem upodabljajoči umetnosti.

Socrate Stavropulos ni slikar, niti kipar. A od umetnikov je kupoval njih stvaritve ter jih razpostavil na ostebričene ploščadi vrta in v okrilje velikih soban vile, katero si je zgradil v daljnem letu 1918.

Ta vila in obdajajoči jo vrt, osenčen z drevjem, katero je sam zasadil, ne pripada več njemu. Njegovi niso ne kipi, ne dragocene slike, niti bogata knjižnica, ki krasi stene širne študijske sobe. Vse to je Socrate Stavropulos podaril našemu mestu, da se ne bi le on divil duhovnim stvaritvam umetnikov, temveč vsi tisti, ki umetnost čutijo in zanjo žive.

Kipi in podobe njegove dragocene zbirke ne dopolnjujejo več prirodno krasoto grljanskega nabrežja, niti ne poživljajo notranjščine njegove vile. Nahajajo se v salonih Morpurgove palače, stavbe, ki je označena s stevilo 5 ulice Matteo Renato Imbriani.

Tu lahko občudujemo «Zbirko Stavropulos», katero je ta mecen poklonil skupnosti.

* * *

Kakor hitro stopiš v vežo Morpurgove palače, ugledas pred seboj mogočni bronasti kip «Pietà» izza katerega pada od stropa proti tlom težek žametni zastor. To mojstrovino je ustvaril Libero Andreotti, eden največjih italijanskim kiparjev, ki so upodabljali med 1920, in 1930. letom. Andreottijeva «Pietà» poveličuje dostojanstveno bolest matere

Sprehod skozi salone Morpurgove palače

katere roke poslednjič objemajo sina, ki je mrtev padel v njeno naročje. V tem kipu vodijo pokončne in diagonalne tvorne linije naše misli v višino, v brezmejno večnost, kateri pripada mrtvi sin, brez moči naslonjen k nogam svoje matere. Žal je «Pietà» postavljena v mračen prostor in zato skoraj prezremo resno in obenem veličastno govorico Andreottijeve stvaritve.

Se preden se podamo na stopnišče, nam ustavi korak veliki bron, s katerim je Vera Mukhina, ovekovečila rusko kmetico. Ponosno stoji ta ruska žena na pozetih snopih, prek katerih je položila srp. S prekrižanimi rokami na prsih zre predse, kakor da bi hotela vsem mimoidočim govoriti o prostranih žitnih poljih, ki se raztezajo okoli nje in o moči svojega naroda.

Za ta kip, poln življenja in samozavesti, je ruska kiparka Mukhina od svoje vlade prejela zlato kolanjo. Bil je tudi 1934. leta razstavljen na beneški Biennali. Le takrat je «Ruska kmetica» stala sredi dvorane in zato je pri tisti priliki prišla do veljave vsa njena izrazna moč.

* * *

Spoznali smo prva dragulja Stavropulosove zbirke. In sedaj obiščimo salone v prvem nadstropju palače Morpurgo ter se pomudimo še pri ostalih umetninah!

* * *

V Stavropulosovi zbirki lahko spoznamo razne razvojne stopnje umetnosti, od starega veka pa vse do današnjih dni.

Dve skulpturi nam odkrijeta ustvarjanje kiparjev davne preteklosti. O umetnosti starega Cipra priča glava, ki je bila v 5. stol. pr. Kr. oblikovana iz apnenca ter verno izraža grško-azijsko miselnost, ki je značilna za likovne stvaritve tega otoka. Helenistična umetnost pa je podana v bronastem odlitku izvirne satirove glave.

V posebni sobi so razstavljeni kipi, katere so z dletom iz lesa oblikovali nemški umetniki, živeči med 15. in 16. stoletjem.

Eno najstarejših del iz te dobe je kip Matere božje z Detetom, katere avtor ni znan. Ta kip, poln nežnosti, je bil ustvarjen leta 1430. V 17. stoletju so mu obnovili barvo, pa tudi krona je popravljena.

Se eno Mater božjo, ki nosi v naročju Dete, lahko občudujemo med temi lesenimi skulpturami. Nje avtor je Peter Breuer, rojen v osemdesetih letih petnajstega stoletja v Bernburgu. Umrl je v Zwickau leta 1541.

A največja moč veje iz dveh soh, kateri je ustvaril znameniti nemški oblikovalec lesenih kipov Veit Stoss (1447-1533). Ta umetnik, ki se je rodil in umrl v Nuernbergu, je znal v svoje kipe vliti življenje, globoka občutja in izredno dramatičnost. Predstavlja vrhunec nemskega kiparstva in njegova dela vsebujejo izredne umetniške vrednote. Žalostna Mati božja in sv. Ivan, katere poseduje Stavropulosova zbirka, sta del skupine Križanja, ki je nekdaj krasila župno cerkev v Schwazu na Tirolskem. Ta kip je Veit Stoss izklesal med leti 1500 in 1503.

Zelo značilno je bilo upodabljanje slikarjev, ki so od konca petnajstega in do polovice šestnajstega stoletja prebivali v obrežnih krajih Donave med mestoma Passau in Regensburg. Po svojem izražanju so se razlikovali od drugih takratnih umetnikov in zato jih uvrščamo v tako imenovano podonavsko šolo. O težnjah te šole nam tolmačita dve leseni oltarni stranici iz leta 1530, ki sta na zunanji in notranji strani poslikani z osmimi podobami, prikazujočimi prigode iz življenja svetnikov.

Slikarstvo 16. stoletja je v Stavropulosovi zbirki zastopano z dvema slikama iz sole Paula Brilla. V njih se amalgamira flamska umetnost z italijansko. To pač zato, ker je 1554. leta v Antwerpnu rojeni Paul Briil kot dvajsetletni mladenič odpotoval v Rim in se tam navzel italijanskih slikarskih teženj. V Rimu je tudi umrl, leta 1626.

* * *

Večino slik in kipov, katere poseduje «Zbirka Stavropulos», so ustvarili upodabljajoči umetniki devetnajstega in dvajsetega stoletja. V teh sobanah je zastopana likovna umetnost mnogih narodov, a ponajveč spoznavamo madžarske upodabljevalce.

Socrate Stavropulos je namreč mnoga leta preživel v Budimpešti in v tisti dobi je tudi pričel graditi svojo bogato zbirko. To je tudi razlog, da je velik del teh umetnin nakupil izven Italije.

Stevilne kipe in slike, kakor tudi njihove fotografske reprodukcije ter bogato knjižnico umetniške literature je Socrate Stavropulos izgubil v Budimpešti, ker so mu namreč vse to tamkajšnje oblasti zaplenile marca l. 1948.

* * *

Od madžarskih upodabljevalcev naj opozorim predvsem na dva slikarja iz ottocenta. To sta Mihály Munkácsy ter Sándor Liezen-Mayer. Munkácsy, največji madžarski slikar devetnajstega stoletja, je zastopan z dvema oljema, v katerih je ta mojster upodobil človeka z vsem njegovim naravnim okoljem in v temnih barvah vanj vlil svojevrsten dah življenja. Drugi se predstavlja kot portretist. Madžarsko slikarstvo nove dobe pa spoznamo na upodobitvah, katere sta ustvarila Karoly Kernstok ter János Vaszary. Slednji je v dveh akvarelih prikazal tržaško marino in tako lahko na teh dveh podobah spoznamo, kako tujci doživljajo naše luško obrežje.

Vsi ostali madžarski umetniki Stavropulosove zbirke so kiparji.

Ferenc Medgyessy je nalašč za to zbirko oblikoval in v bron ulil turanskega konjenika. Med portretisti prihaja močno do veljave Ferenc Sidlo s poprsjem madžarskega pesnika in dramaturga Madacha, Béla Farkas de Pankota s portretom Munkácsyja, Elly Krayer roj. Zaborszky pa se uveljavlja z nežno glavo Andreine, katero je oblikovala v marmorju. Zanimiv je János Cziszer de Zsákod, ki je v jokajočem dojenčku prikazal «narodno pesem». Kipar Béla Márkup je v Stavropulosovi zbirki zastopan s prisrčnim bronastim osličkom. Opozorim naj tudi na veliko trpljenje, katero je v Kristusovi glavi izrazila Maria Kovács. Nadaljnji madžarski kiparji, katerih dela lahko vidimo pri sprehodu skozi te zbirke, so Pál Pátzay, Tibor Vilt ter Ede Telcs.

Poleg skulptur, katere so ustvarili pomembni kiparji, pa lahko spoznamo tudi madžarsko ljudsko umetnost, ki jo z mnogimi lesenimi kipci zastopata Ferenc Futó in Ferenc Csueloek.

* * *

Francoska likovna umetnost je prikazana z deli dveh upodabljavcev. Antoine Boizot nas z malim oljem, «namišljene bolnice» povede v 18. stoletje, mladi kipar in slikar Marcel Mayer pa na številnih risbah izraža težnje sedanje generacije francoskih umetnikov.

Augusto Murer — Slepec

Ne manjkajo niti belgijski slikarji in kiparji. Leta 1905 umrli kipar Constantin Meunier je predstavljen z bronastim reljefom rudarja. Mogočna sklonjena glava Kajna, katerega pogled je srepo uprt proti tlom nam kaže vso moč umetnosti kiparja Victorja Demaneta. Zbirko bogati platno Pierre Paulusa, ki je eden najznamenitejših upodabljevalcev delovnih ljudi in okolja, v katerem žive. Od belgijskih umetnikov sta zastopana še kipar Pierre De Soette ter slikar Leon Devos.

Grški kipar Tomaso Thomopoulos je v kamnu oblikoval pana, švicarski umetnik Rihard Adolf Zutt pa ima v zbirki bronasto medaljo.

* * *

Avstrijska umetnost je zastopana s tremi znamenitimi portretisti in enim kiparjem velikega formata. To so Franz Eybl, eden največjih upodabljevalcev portretov avstrijskega ottocenta, Hans Canon, ki je slovel predvsem na Dunaju ter Anton Romako, pri katerem se je za časa njegovega bivanja v Rimu portretirala predvsem aristokracija tega mesta.

Čudoviti so kipi, katere je ustvaril Gustinus Ambrosi, predvsem pa še mogočni lik Abla v nadnaravni velikosti. Delo tega kiparja je tudi poprsje Socrata Stavropulosa, v katerem lahko spoznamo mecena, ki je daroval vse te umetnine.

* * *

Končno so nam preostala še tista dela, katera so ustvarili italijanski umetniki. V sobanah spoznamo še dve brona Libera Andreottija, monumentalen in poln dinamike «Rapsod» Marcella Mascherinija in potem še kipe, katerih avtorji so Giuseppe Graziosi, Augusto Murer ter Li Rosi Salvatore.

Tržaški slikar Gino Parin je v olju upodobil Socrata Stavropulosa, a poleg tega slikarja še spoznamo kako ustvarjata Francesco Paolo Michetti ter Arturo Martini.

* * *

In prav na kraju naj opozorim na portret mlade gospe, katero je upodobil naš goriški rojak Josip Tominc.

* * *

Umetnin bogata zbirka Socrata Stavropulosa šteje 99 kipov in slik. Preveč je teh likovnih stvaritev, da bi se z besedo pri vsaki posebej ustavil. Želeli smo jih našim čitateljem le predstaviti, obenem pa nakazati pot v ta hram umetnosti.

Mp

Béla Markup — Osliček

Elly Krayer roj. Zàborszky — Andreina

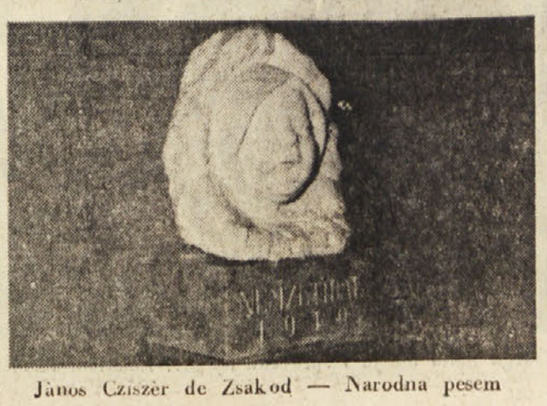

János Cziszér de Zsakod — Narodna pesem

GOSTOVANJE LJUBLJANSKE DRAME NA PRIMORSKIH PRIREDITVAH V KOPRU:

SOFOKLES - SOVRÉ - Kralj Ojdipus

Nekaj misli ob odlični uprizoritvi ljubljanskih umetnikov

Človek bi lahko dejal, da je gostovanje ljubljanske Drame na Primorskih prireditvah zgolj naključje, nemara srečen slučaj. Zakaj? Razen enega, morda dveh večerov (operni večer in nastop Slovenskega okteta) je bilo vse tisto, kar naj bi tvorilo «repertoar» Primorskih prireditev tragikomično, vsekakor pa bolj tragično kakor komična zadeva. Mariborska opereta z osladnim zmazkom «Pri treh mladenkah», ki nima s Schubertom pač resnično nobene zveze, potem nastop nekakšnega harmonikarskega orkestra, ki ima z umetnostjo še manj zveze, in tako dalje in tako naprej. No, splošen tragičen vtis teh «Primorskih prireditev» je zdaj vsaj do neke mere popravilo gostovanje ljubljanske Drame s Sofokles-Sovretovo tragedijo «Kralj Oidipus».

Najprej nekaj zanimivih «vnanjih» opazk. Prva se dotika precej kočljivega in za povprečnega ljubitelja gledališke umetnosti v tem našem malem mestu Kopru nerazumljivega «gibalnega momenta»: gledališkega občinstva. To namreč, da je bila sobotna predstava v Kopru in nedeljska v Piranu dobesedno «zasičena», ni zdaj niti več novost in ne problem. Dejstvo je namreč, da bodo kvalitetne prireditve vselej naletele na prepričljivo razumevanje tudi «srednjega» in tako imenovanega «nižjega» sloja koprskih in okoliških prebivalcev. Kvaliteta je torej lahko vselej (in je) ekskluzivna gibalna sila za tako imenovano «kulturno prosvetljevanje» našega občinstva. Nikoli se namreč ni zgodilo — pa naj je bilo to v Kopru ali Trstu ali pa v Južni Karolini — da bi pred resnično kvalitetnimi predstavami zijale prazne dvorane ali prazni trgi. Pri vsem tem pa ni niti potrebna pretirana reklama, kakor nam je to dokazal slučaj ob gostovanju ljubljanske Drame.

Sprva smo se predajali rahli skepsi, češ, kakšen bo neki odziv koprskega in piranskega občinstva na tako «težko antično tragedijo», kajti treba je razumeti, da «moramo naše ljudi začeti pridobivati z lažjimi gledališkimi deli, jih počasi privajati in potem...» in tako naprej. Že nekaj let poslušamo te nespodobne puhlice in bedaste fraze, ki si jih izmišljajo ljudje kratkega uma in nekakšni kruhoborski prilagodljivci. In zanimivo: prav ti ljudje, ki se bahavo trkajo na prsi, da so nekakšni nosilci socialistične kulture, prav ti ljudje iz dneva v dan degradirajo to isto socialistično kulturo na stopnjo najbolj krvoločnega primitivizma. Kaj pa je bolj primitivno, kakor predstaviti občinstvu, željnemu dobrih gledaliških ali koncertnih prireditev, smešno in gorostasno bedasto «opereto» o treh mladenkah ali pa harmonikarski zbor? In vse to naj bi sodilo na festivalske «Primorske prireditve»? Ali ni to metanje denarja skozi okno? Koliko dobrih predstav bi lahko imeli za ves izgubljeni denar ob na videz bolj skromnem gospodarjenju in uspešnejši repertoarni politiki! Sicer pa: vse to so «tempi passati» in zaman si je ubijati glavo s problemi, ki zaenkrat pač, žal ne bodo čez noč izginili. Vse to pa je bilo treba povedati na najbolj grob način, ker bi sicer ta zapisek — kakor mnogo drugih — šel gladko v pozabo.

Zdaj pa k Sofoklesu. Leta je napisal svojega Ojdipa mnogo bolj tendenčno, kot si nemara mi predstavljamo in kakor Ojdipa kot tragedijo človeka s strastno voljo nasploh pojmujemo. Za naše pojme je najbolj presenetljivo dejstvo — ki pa seveda ni niti novo niti izmišljeno — da zadene neizrekljivo gorje človeka, ki je moralno docela čist. Drugo dejstvo, ki pri Sofoklesu sicer ni novo in ne redko, je padec junaka po volji bogov, toda bogovi ne nastopijo nikjer kot neposredni povzročitelji tega padca. Avtor se je hotel torej približati resničnemu življenju, torej z imaginarnim svetom božanstev podčrtati obstoj Olimpa ob primeru človeške usode. Kako sta si Sofokles in Ajshil prav v tem različna! Navajam le stara in splošno veljavna etična dejstva, o katerih smo ponovno razmišljali ob sobotni predstavi v Kopru in v nedeljo v Piranu. In še nekaj: ravno v obdobju, ko se pri nas toliko govori o nravni čistosti in preobrazbi novega človeka, novih generacij, ki pa v resnici plavajo v brezumnem deliriju drobnega, nepanoramskega iskanja, ravno v tem času nam je stari antični Sofokles lahko spet pripovedoval malone že pozabljeno zgodbo o nravni čistosti človeka, ki ga pri nas ni več. In prav zaradi tega je veljalo napisati to misel, ki se je pritajila v številnih predstavnikih tako imenovane «mlade generacije» in o kateri je danes tudi v revijah več besed kakor o vseh drugih problemih skupaj. Sofokles je z jezikom svojega Ojdipa danes povedal veliko več, kakor bi lahko povedale zajetne brošure o liku novega človeka, pa naj bo ta na Zahodu ali Vzhodu.

Predstava je bila, če lahko zaupam svojemu takratnemu občutju — perfektna. Režiral jo je Slavko Jan, sicer bolj sakralno kakor bi bilo treba, pa tudi v nekem smislu dualistično, namreč: da se je v konfliktnih replikah strmoglavo spustil iz sakralnih višin na trdna, veristična tla in dal podobam veliko več gibanja, kakor je bilo nemara potrebno. Sicer pa: to je stvar bežnega občutja in nikjer ne piše, da je to mnenje lahko tudi pravično. Eno pa drži: predstava je bila izvajalsko perfektna. Prvak Drame Stane Sever kot Ojdipus trden, klen in osvajalski, Mihaela Saričeva kot Jokasta velika in pomembna, prav tako Stane Potokar v osebi Kreona in Lojze Potokar kot Teiresias. Tudi Edvard Gregorin v osebi duhovna enkraten in razsežen. Prav tako Pavle Kovič kot Korinčan, Janez Cesar kot pastir, Boris Kralj v osebi sla. Posebej velja omeniti zbor, ki ga sestavljajo skoraj vsi člani moškega ansambla Drame in ki je predstavi dal resnično najbolj antični poudarek. Izredno funkcionalna, dasi preprosta, a simbolično vertikalna scena z monumentalnim ozadjem koprske stolnice je bila velika zamisel scenografa Vladimirja Rijavca. Moderno izraženo, toda stilno muziko je zasnoval Bojan Adamič.

In dasi primorskih prireditev še ni konec, se zdi (in je veliko bolje, če to danes zapišemo), da je z gostovanjem ljubljanske Drame zaključena letošnja slaba «festivalska» sezona. Recimo, da je ta prvi festivalski naskok s slabimi rezultati posledica neizkušenosti prireditvenega vodstva in da bo naslednje leto bolje in uspešneje. Preostane nam torej le še upanje, da se bo kaj zgodilo. Karkoli pač, toda kaj takega, kar bo odpihnilo prah nezaupljivosti v ljudeh, ki so «samo občinstvo».

Če se bo zgodilo to, se bo zgodilo vse.

LM

Jesenska sezona Gledališča Slovenskega Primorja v Kopru se je začela 4. septembra. Uprizorili bodo komedijo sodobnega srbskega pisatelja Dobričanina «Skupno stanovanje». To delo, ki obravnava zaplete okrog stanovanjske stiske, je doživelo velik uspeh doma in tudi v tujini. Komedijo bo režiral kot gost beograjski režiser Anton Koren.

Letošnji repertoar koprskega gledališča predvideva osem premier, eno mladinsko igro in baletni večer. Na programu bosta tudi dve domači noviteti, in sicer Vasje Ocvirka drama o partizanski materi in mladinska igra Saše Vrbnika «Zlatolista roža».

TEA ODHAJA...

Tea Starčeva v «Primorskih zdrahah»

Direktor «Bosna-filma» iz Sarajeva, Bojan Kravič, je te dni podpisal preliminarno pogodbo z veliko italijansko producentsko družbo «Laurentiis». Po Puškinovi noveli bodo izdelali film «Kapitanova hči», po scenariju, ki ga bo napisala skupina italijanskih scenaristov, dialog pa znani ameriški pisatelj Irwin Shaw, ki se je proslavil s filmom «Mladi levi». Med sodelavci tega filma najdemo priznanega italijanskega režiserja Alberta Lattuada, like pa bodo oživotvorili prvovrstni igralci, med njimi ameriška igralca Frederic March, nepozabni naslovni interpret v «Smrti trgovskega potnika» ali «Najlepših letih našega življenja» in James Mason, Brut iz «Cezarja» in begunec iz istoimenskega filma. Film bo posnet v cinemascopski tehniki, po barvnem sistemu tehnicolor. Zunanje posnetke bodo napravili v Jugoslaviji, notranje pa v italijanskih ateljejih Cinecittà.

LUIGI GALVANI veliki znanstvenik

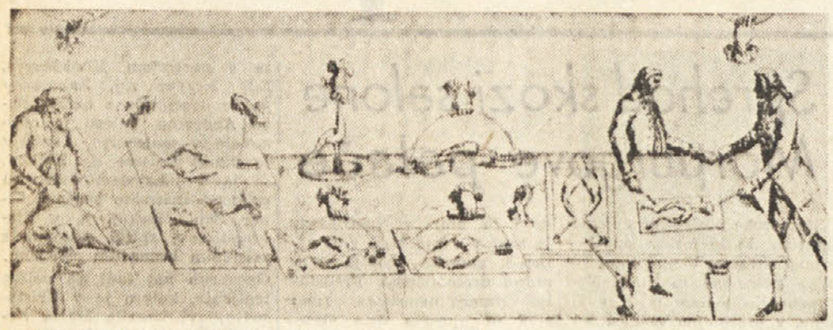

Kakor vedno, je bil tudi nekega dne 1780. leta Luigi Galvani, redni profesor univerze v Bologni, ves zaverovan v raztelešene žabe, ki so ležale preko dolge mize v eni izmed soban bolonjskega vseučilišča. S sigurnimi rokami je potiskal ostro rezilo secirnega noža v mišičje negibne žabe, ki je dala svoje življenje za znanost. Želel je namreč preučiti anatomijo živčevja te živali. In ko je profesor Galvani upiral svoje oči v tkivo ter previdno vodil ostrino noža ob živcu, se je pa neki njegov sodelavec pričel zabavati z elektrostatičnim strojem. Vse žabe je že Galvanijev asistent slekel iz kože in zato mu je bila za preganjanje dolgega časa zelo dobrodošla ta novodobna električna priprava. Nedaleč od profesorja Galvanija in njegovih žab je na vso moč poganjal kolo elektrostatičnega stroja in iskre so z rezkimi poki veselo poskakovale od ene kroglice na drugo.

A tisti trenutek se je dogodilo nekaj izrednega! Medtem ko je Galvani z nožem pritiskal na živec žabjega kraka, se je pri vsakem preskoku isrke mišica na vso moč skrčila. Zaprepadeni profesor je molče opazoval ta svojevrstni pojav, a ni si ga znal takoj razložiti.

Večkrat je še Galvani ponovil ta poizkus in vedno je žabji krak skočil, kakor da bi na mah oživel. Mnogo je Galvani razmišljal o tej zadevi. Nenehno je iskal rešitev uganke, vendar ni dolgo časa vedel pravega odgovora.

Leta so hitro minevala, a ta učenjak skoraj ni opazil, kako je šla mimo njega pomlad za pomladjo. Preveč je bil zaposlen s svojimi anatomskimi študijami, da bi lahko sledil utripom mestnega vrveža in se pomešal med množice, ki so brezskrbno pohajale na velikem trgu onkraj zidov resnih vseučiliških učilnic. In skoraj je tudi pozabil na čudežno poskakovanje žabjega kraka ob enakomernem pokanju isker, katere je proizvajal elektrostatični stroj.

Šest let po tem odkritju so ponovno raztelešene žabe prekrižale mirni potek Galvanijevega znanstvenega dela. Kaj se je vendar zgodilo?

Bolonjski profesor je nataknil krak te živalice na železni kavelj, tega pa obesil na kovinsko ograjo terase, ki se je razprostirala pred njegovo delovno sobo. Kakor hitro se je spodnji, prosto obešeni del žabje okončine dotaknil ograje, je na mah krak odskočil. Galvani je tedaj še bolj ostrmel kakor pred šestimi leti. Ko je prvič opazil ta nenavadni pojav, je bil v bližini elektrostatični stroj, katerega iskre so povzročale krčenje mišic. Toda sedaj ni bila na terasi nikaka naprava, ki proizvaja elektriko, pa tudi o iskrah ni bilo ne duha ne sluha.

In zopet je stal Galvani pred novo uganko. Podal se je na delo in skušal si je najti primerno razlago. Vsak dan so romale na njegovo mizo žabe, ki so še pred kratkim veselo poskakovale z blatnega obrežja v umazano mlako. Delal je vse mogoče poskuse in vse izsledke si je skrbno zapisoval.

In prišel je srečni dan, ko so Galvaniju od veselja zažarele oči. Zbral je okoli sebe svoje sodelavce in jim zaupal veliko odkritje. Ugotovil je, da elektrika nastaja v sami žabi! Krčenje krakov pri dotiku z dvema kovinama pa je razložil s fiziološkim pojavom, katerega povzroča razelektrenje.

Poln zaupanja v samega sebe se je vsedel za kopico papirjev in naglo napisal svojo znanstveno razpravo, v kateri je obrazložil vpliv električnih sil na gibanje mišic. To delo je izšlo v Bologni leta 1791.

Med Galvanijevimi zgodovinskimi dokumenti se tudi nahaja pismo, naslovljeno profesorju Bassanu Carminatu. V njej je leta 1792 svojemu stanovskemu kolegu prikazal sedež živalske elektrike.

Dve leti kasneje pa je še napisal razpravo o uporabi in učinkovanju bimetalnega loka na krčenje mišic.

Vendar se Galvani ni dolgo časa veselil svojega odkritja. Znameniti izumitelj električnega člena Alessandro Volta je postal pozoren na Galvanijeve poskuse. Dodobra je Volta preučil Galvanijevo razlago o krčenju žabjih krakov. In nekega dne je Volta dvignil svoj glas ter zavrgel Galvanijevo tezo.

Temu nastopu so sledile številne diskusije, na katerih sta Galvani in Volta vsak po svoje branila svojo tezo. Znamenitim razgovorom obeh znanstvenikov je tudi prisostvoval kemik Fabbroni.

In končno je zmagal Alessandro Volta. Zavrgel je Galvanijevo razlago, glasom katere naj bi bil v žabi sedež elektrike.

Jutri poteče 220 let, kar se je rodil Luigi Galvani. Luč sveta je namreč ugledal 9. septembra 1737. leta v Bologni.

Galvani je sprva študiral teologijo, pozneje pa je zapustil bogoslovje ter se predal medicini. Na vseučilišču je bil eden najboljših dijakov in v svojih študijskih letih je kazal največje zanimanje predvsem za anatomijo in fiziologijo.

Leta 1759 je postal doktor medicine, štiri leta zatem pa je že predaval kot profesor bolonjskega vseučilišča. Bodočim zdravnikom je govoril o kirurgiji ter anatomiji.

Luigi Galvani je 1768. leta pričel predavati praktično medicino. Ker pa ni imel prevelikega nagnjenja do te zdravniške panoge, je stolico za praktično medicino zapustil ter se ponovno posvetil anatomiji.

Vemo, da je bil Galvani odličen operater in ginekolog. Mnogo je deloval na področju primerjalne anatomije. Velikega pomena so bila njegova raziskavanja strukture ledvic ter o izločilih kokoši. Posebno pažnjo je tudi posvetil električnemu organu skatov.

Galvaniju gre velika zasluga predvsem zato, ker je prvi znanstveno raziskoval učinke elektrike na živalski organizem. Kljub temu da ni znal Galvani pravilno razložiti vzroka krčenja žabljih krakov, pa je vseeno po svoje doprinesel k odkritju električnega člena. Saj je Luigi Galvani s svojimi poskusi dovedel fizika Volto do tega, da je pričel on te pojave podrobneje raziskovati ter jih uspešno kronal z odkritjem prvega električnega člena, ki ima svoje ime po Alessandru Volti!

Luigi Galvani je umrl v Bologni 4. decembra 1798. leta.

Mp

Slovo od morja — Foto Bubnič

ZLATI ZAKLAD in vrsta atentatov

Štiridesetletni Max Langer je tipični sin nemškega naroda. Skoro pred dvajsetimi leti so ga vpoklicali v Hitlerjevo vojsko, ki je šla osvajat svet. Boril se je na raznih evropskih frontah, kjer mu je bila smrt ves čas za petami, kolikor je bila pač za petami vsakemu vojaku, ki je moral prestati leta in leta na fronti. Po vojni je bila Nemčija razdejana, deželo so zasedle tuje sile, doma je vladala beda, lakota, strah pred jutrišnjim dnem. Tisoči in tisoči mladih ljudi, ki niso imeli drugega poklica kot vojskovanje, se niso znašli v novem položaju. Mnogi so ustanovili domače roparske tolpe, mnogo pa jih je šlo v tujino služit novemu gospodarju, v edino službo katere so bili vajeni: vojskovanje. Bila so leta, ko je bila francoska «Tujska legija» sestavljena v veliki večini iz Nemcev, in kjer so v celih bataljonih te legije francoski oficirji morali po francosko ukazovati samo nemškim vojakom, ki so ustvarili v legiji nemško disciplino.

Ti Nemci so bili dobrodošli stari Franciji, ki se je morala boriti v Vietnamu proti domačinom-rodoljubom, in ki je poslala v obrambo svojih kolonialnih posesti tujce namesto svojih sinov. Med tisoči Nemcev, ki so prispeli v Vietnam, je bil tudi Max Langer. V svojem oddelku je takoj sklenil prijateljstvo z dvema rojakoma, Otonom Bischofom in Rudijem Sturmom. Bili so ranjeni, bili so v nevarnosti, a vedno so se rešili iz objema smrti v prostrani vietnamski džungli. Imeli so pač srečo, ki ni doletela tisočev njihovih rojakov.

Nekega dne je Langer našel stari zaklad, ki je bil vreden okrog 25 milijonov francoskih frankov. Njegovo prijateljstvo z ostalima dvema pa je bilo tolikšno, da je sklenil razdeliti zaklad s prijateljema, ki sta mu zaklad pomagala prinesti na varno, po zaključku njihovega vojaškega roka. Langer si je obdržal 15 milijonov, Sturm in Bischof pa sta dobila vsak pet milijonov. Kdo pa ve zakaj so se zmenili, da se v primeru smrti enega izmed treh, premoženje umrlega, čeprav bi v tem času naraslo, razdeli med preostala dva, ne glede na dejstvo, ali je bila smrt naravna ali nasilna. Pogodba je bila podpisana in je tudi danes pravno veljavna.

Ko so torej končali vojaški rok, so se vrnili v Nemčijo, ki si je medtem opomogla. Langer se je nastanil v Frankfurtu, Bischof je šel v Berlin, Sturm v Hamburg. Tu si je vsak uredil svoje novo življenje. Po nekaj mesecih so izgubili stike med seboj.

Langer je spretno izkoristil svojih petnajst milijonov v trgovini in je tudi precej zaslužil, tako da si je lahko dovolil luksus dveh avtomobilov: Volkswagen in ameriško limuzino.

Langer je mirno živel do pred dvema letoma. Poleti leta 1955 je na počitnicah v Wiesbadenu spoznal mlado dekle, Frido Gauss. Šla sta s parnikom na izlet po Renu, tam sta se na neki vmesni postaji izkrcala in peš nadaljevala pot med lepimi porenskimi vinogradi. Prišla sta do nekega travnika, Frida se je vlegla na travo, in ko je hotel Langer napraviti isto, je slišal mimo ušes prifrčati kroglo. Navajen je bil na krogle, ki jih je okusil na evropskih in na azijskih bojiščih in se je znal spretno izmotati nadaljnjim krogglam, ki so mu bile namenjene. Ranjen samo v roko je zbežal, ne da bi pomislil na Frido in jo rešil. Napadalec pa se je verjetno bal, da ne bi Frida kaj izblebetala in po nekaj dneh so Frido našli mrtvo v reki. Langerju ni ostalo od nje drugega kot fotografija, ki ji jo je bil napravil na renskem parniku.

Policija ni dognala ničesar in tudi Langer je pozabil na ta atentat. Mesec pozneje pa so v bližini Frankfurta streljali nanj z brzostrelko, a na srečo mu je nespretni strelec preluknjal le dežni plašč, ki ga je Langer držal na roki. Petnajst dni pozneje se je zbudil sredi noči z obteženo glavo. Odprl je takoj okno in poklical po telefonu policijo na pomoč. Našli so ga na tleh skoro zastrupljenega. Langer se je spomnil, da je istega dne neki «delavec» pregledal plinske naprave v njegovem stanovanju.

Langer je pričel resno misliti na te atentate, a ti so se kar naenkrat končali. Minilo je skoro leto dni, a lani septembra je naletel na drugo mlado žensko, Magdo Tegischer, ki je živela v predmestnem hotelu Frankfurta. Nekega dne si je Magda izposodila skuter in šla sta na deželo na izlet. Ustavila sta se zopet na nekem travniku, Langer je tudi to pot napravil ljubici eno fotografijo, Magda je razgrnila prt in vzela iz njega vse mogoče dobrote. Hotela sta napraviti izboren piknik. Preden sta pričela jesti, je Magda prosila Langerja naj teče z motorjem do bližnjega mesteca in da ji kupi v tamkajšnji lekarni neko zdravilo. Preden je Langer odšel je kontrolirala ali je z motorjem vse v redu. Langer je rade volje odšel, a po nekaj sto metrih je ustavil motor, ker mu je veter odnesel klobuk. Stopil je z motorja in tekel čez travnik da bi ulovil svoj klobuk, ko ga je močna eksplozija vrgla na tla. Motor je zletel v zrak, in Langer se je takoj spomnil Fride in atentata v prejšnjem letu. Bil je oborožen in je peš tekel do kraja, kjer sta nameravala napraviti piknik, a Magda je izginila. Tudi tokrat mu je ostala v roki fotografija in policija je pričela iskati Magdo po celi Nemčiji, a brez uspeha.

Langerju so dali policista, ki je imel nalogo braniti ga, a po nekaj mesecih je zopet zavladal mir. V polovici letošnjega aprila je Langer šel peš po neki ulici v Frankfurtu, ko se je vanj zaletela mogočna limuzina, ki ga je podrla in se nato z vso brzino oddaljila. Langer je moral v bolnišnico, ker je imel zlomljeno nogo.

Policija je poiskala njegova vojna tovariša. Sturm v Hamburgu je imel odličen alibi, Bischofa pa niso mogli najti ne v Berlinu ne v ostali Nemčiji.

Na Langerja so izvršili še druge atentate. Postal je previden, sedaj je prišel v Italijo, kjer upa, da ga nasprotniki ne morejo doseči, in stalno menjava bivališče. Se ne zanaša več niti na hrano, odkar mu je poštni uradnik izročil paket s čokolado od njegovega nečaka iz Stuttgarta. Langerju pa se je zdela ta vnema nečaka, ki se bavi z Mercedesi, nekoliko pretirana, telefoniral mu je, ta o paketu sploh ni vedel ničesar, nakar so dognali da se bila čokolada seveda zastrupljena.

Langer živi tako v neprestani bojazni na kak atentat. Do kdaj bo moral živeti s takimi napetimi živci?

MW

Preminuli Aga Khan

ČIM VEČ TEHTAŠ - TEM VEČ VELJAŠ

Ženske spletke okrog prestola novega ismailitskega imama

Novi Aga Khan (67 kg) se bo moral zrediti, če bo hotel dobiti vsako leto toliko zlata ali draguljev, kot stari oče (kg 128)

V ameriškem filmu «Svet pripada ženskam» išče lastnik nekega velikega industrijskega podjetja novega generalnega direktorja. V ta namen povabi v New York tri glavne poddirektorje in jim ukaže, da pripeljejo s seboj tudi svoje žene. Tam se začno za poddirektorje pravcati «izpiti», s pomočjo katerih se hoče gospodar prepričati, kdo izmed treh bi bil najboljši direktor. Pri «izpitih» niso izvzete niti žene poddirektorjev, med katerimi hoče lastnik najti najprimernejšo novo direktorico. Zaključek filma je ta, da dobi mesto direktorja tisti iz omenjene trojice, ki izgubi pri «izpitih» svojo ženo, od katere se loči. Lastnik pa je dosegel svoje, ker je našel podjetju najboljšega direktorja.

Nekaj takega, kot opisuje film «Svet pripada ženskam», si je izmislil tudi stari vodja sekte izmailitov Aga Khan, ko je moral pred svojo smrtjo poiskati pravega «direktorja» in naslednika za prestol duhovnega vodje več milijonov muslimanov Afrike in dežel Daljnega vzhoda. Moral je izbirati med svojima sinovoma Alijem in Sadrijem ter med Alijevim starejšim sinom Karimom. Izbral je Karima, ki je najmlajši in ki še ni oženjen. Pri tej izbiri mu je bila najboljša svetovalka njegova žena — lepa Begum; če je bil njen nasvet res najboljši, bo pa pokazala še bodočnost.

Res pa je, da sta se tako Ali, kot Sadri nadejala, da bosta onadva naslednika starega Age Khana. Pa sta se močno zmotila. «Ali naj bi bil novi imam?» je baje nekoč vzkliknil njegov veliki oče. «Ta sin ne bo nikoli moj namestnik. Marsikatero jutro se zdi starejši od mene. Ne, ne, poklic novega imama ni tako lahek. Biti mora izobražen ter mora obvladati vsaj en azijski jezik... Ne, Ali nima teh sposobnosti...» In da bi ga že vnaprej odškodoval za to izgubo, mu je zaupal v upravljanje vse svoje dragocene konje, ki predstavljajo največjo atrakcijo na vseh svetovnih konjskih dirkah.

Mogoče si je Ali zapravil očetovo zaupanje tudi s stalnim menjavanjem žen in ljubimk. Bog ne daj, da bi si kdo pri tem mislil, da je bil pokojni Aga Khan sovražnik žensk! Nasprotno — lepe ženske so mu bile vedno všeč, kar potrjuje tudi dejstvo, da je bil sam kar štirikrat poročen — zadnjič z lepo Francozinjo Yvette Labrousee — sedanjo Begum. Ne, ne... oče je sinu to «napako» rad spregledal. Z razumevanjem je na primer sprejel na znanje Alijevo ločitev od prve žene in nato novo poroko s slavno filmsko igralko Rito Hayworth. Tudi z ločitvijo od Rite je bil zadovoljen ter je nato pokazal naklonjenost do vseh novih kandidatk za bodoče soproge Ali Khana. Bil je zelo prijazen tudi z zadnjo v seriji «zaročenk», parisko manekenko Bettino. Bil je celo tako prijazen, da si je Ali njegovo prijaznost razlagal kot znak, da ga bo oče izbral za svojega naslednika. Pa ga stari Aga Khan vendarle ni izbral, ker je verjetno prišel do sklepa, da to tekanje za ženskami le ni preveč dobra odlika za bodočega duhovnega vodjo muslimanov.

Drugi resnejši kandidat, da zasede mesto Age Khana, je bil njegov drugi sin Sadri. Toda tudi ta se je ravno v nepravem trenutku zaljubil in to prav na

Begum

smrt zaljubil v bivšo manekenko in bivšo ženo nemškega barona von Thyssena, Nino Dyer. V svoji zaljubljenosti se ne bi bil niti potegoval za ta naslov, da si ni ta Nina vtepla v glavo, da hoče postati nova Begum. Toliko je sitnarila in toliko rovarila, da je končno le spravila Sadrija v «borbo» za položaj imama. Pri tem si je zagotovila zavezništvo tretje žene Age Khana, Andree Carronove — Sadrijeve matere, ki ni nikoli odpustila sedanji Begum, da ji je prevzela moža.

In prav to zavezništvo je Nino in Sadrija pogubilo. Lepa Begum je začela staremu Agi dopovedovati, da je Sadri premlad in preneumen za novega imama ter da je predvsem Nina neprimerna za novo Begum. Aga Khan je ženi zaupal ter je začel po strani gledati Sadrija in ambiciozno Nino.

Ostal je torej samo še Alijev sin Karim, ki ga je lepa «stara mati» imela že od nekdaj rada. Karim ni kazal tedaj (ima namreč komaj 19 let) nobene podobnosti z očetom Alijem. Ni imel še nobene žene in bil je priden študent. «Lep je kot vzhajajoče sonce, naiven kot Amerikanec in simpatičen, kot njegov oče...» tako ga je opisala svojim znancem sedanja Begum in začela pihati na dušo staremu Agi, da se odloči pri svoji izbiri za Karima.

In Aga Khan se je tako tudi odločil. Le da je o tem obvestil samo svojo ženo, medtem ko so morali za njegovo odločitev izvedeti Ali, Sadri in Karim šele po njegovi smrti. In prav Begum jim je morala prečitati njegovo oporoko. Očividci pravijo, da je bilo tedaj omedlevic na pretek. Sedanja Alijeva zaročenka Bettina je bila še najbolj mirna. Verjetno je že sama spoznala, da je Ali vse prej, kot resen človek in se je zato vdala v usodo (ki sicer ni niti tako slaba, če pomislimo na Alijevo bogastvo), da bo samo njegova žena, brez drugih naslovov. In še vesela bo, če ji ta načrt uspe, kajti Ali je z ženskami muhast in se lahko še v zadnjem trenutku premisli.

Bolj jasno je svoje razočaranje ob čitanju oporoke pokazala Nina, ki je baje obsipala svojega zaročenca — sedanjega moža — z ne preveč laskavimi vzdevki ter mu zagrozila, da ga zapusti. Ubogi Sadri je od žalosti skoraj zbolel. Kaj ji je moral obljubiti, da si je zopet priboril njeno naklonjenost, ostane seveda za nas uboge smrtnike tajnost. Dejstvo je, da sta se Sadri in Nina avgusta poročila in da je bil videti Sadri zelo srečen, Nina pa se je držala bolj svečano...

Begum je ostala še nadalje Begum. Bitka je bila dobljena!

Novi duhovni vodja izmailitov Karim je star, kot smo že rekli, 19 let; visok je 1,72, lase ima temnokostanjeve, polt nekoliko olivne barve in tehta 67 kg. Za novega imama je to sicer bolj majhna teža ter se bo moral Karim potruditi, da se v bodoče čimbolj zredi. Našim čitateljem v pojasnilo moramo namreč povedati, da imajo izmailiti tako navado, da kažejo vdanost svojemu imamu s tem, da mu vsako leto za njihov glavni verski praznik izročijo toliko zlata, dragih kamnov ali platine, kolikor znaša njegova telesna teža. Kar se tiče teže, je bil stari Aga Khan res nenadkriljiv — tehtal je okrog 125 kg, ali še več... Karim bo torej eden izmed redkih modernih moških, ki mu ne bo treba skrbeti za linijo ter mu bo vsak kilogram dobrodošel...

Vprašanje nasledstva je torej rešeno! Karim bo nadaljeval študije na univerzi, medtem pa bo obiskoval še vse svoje podložnike v Afriki in Aziji. Da ne pozabimo — podložniki so bili baje zelo zadovoljni nad izbiro Karima za novega imama. Vsaj tako so izjavili v pismih, ki so mu jih poslali takoj po smrti Age Khana. Pa tudi če bi ne bili: končno jih nihče ni vprašal za mnenje!

Tudi Ali in Sadri sta se sprijaznila z usodo. Prvi je nekje na potovanju z Bettino, drugi pa uživa medene tedne. Denarja jima prav gotovo ne manjka. Lepa Begum pa je baje močno zbolela... zdravniki pravijo, da gre za težko živčno izčrpanost. Sedaj se pa ne ve, če je ubogo Begum bolj uničila moževa smrt, ali pa borba za ohranitev sedanjega položaja. Na vsak način ni bila navzoča na poroki Sadrija z Nino ter je časopisje objavilo le kratko vest, da je nekje na zdravljenju.

V Franciji, posebno pa v letoviščih ob Sinji obali (Costa Azzurra) bodo starega Ago Khana še dolog pogrešali. Bil je eden najboljših in najzvestejših klientov. Pogrešali ga bodo tudi mnogi novinarji, ki so o njegovem razsipnem življenju pisali dolge članke v vseh mogočih časopisih in revijah. Karim je še premlad, a pravijo, da se bo z leti «napravil»...

PAULINE SASSARD

Sadri Khan in Nina Dyer

Mladega Salia nosijo v sprevodu njegovi fanatični verniki

Aleksandrova zibelka izkopana?

V grških znanstvenih krogih vlada vročično razburjenje. Med izkopavanjem blizu Janice so arheologi zadeli na ostanke jonskega stebrišča in odkrili stotine antičnih vaz in novcev iz časa Aleksandra Velikega. Po vsem videzu sodeč bi morala tu ležati Pella, rojstno mesto Filipa Makedonskega in njegovega sina Aleksandra.

Prvo poročilo je bilo pravkar poslano vladi v Atene, kajti od njene pomoči je odvisno nadaljnje izkopavanje.

O Pelli doslej ne vemo ravno veliko. Nekaj malega poročajo antični pisci. Od leta 400 pred n. št. je bila glavno mesto Makedonije. Rimski pisatelj Livij jo je takole opisal: «Grad in mesto obdaja en sam zid, vendar loči oba 'dela voda, ki je čez njo razpet most. V enem delu gradu je shranjen znameniti kraljevski zaklad.» Vemo tudi, da je Pella ležala ob jezeru Lydias, ki je bilo z reko Lydio povezano z morjem in približno 22 kilometrov oddaljeno od morske obale. Zdaj je tod močvirje in razsajajo mrzlica, reka pa je skoraj že usahnila. Za Filipovih časov je moralo biti seveda čisto drugače, saj Pelle sicer ne bi napravil za svojo prestolnico. Največji sijaj pa je Pella dosegla, ko je v njej zavladal Aleksander.

Po bitki pri Pydni, leta 146 pred n. št., je Pella padla v rimske roke. In ko so Makedonijo nekaj let kasneje proglasili za rimsko provinco z glavnim mestom Solunom, je nekdaj cvetoče mesto začelo razpadati, dokler ga ni prekrila zemlja.

MODNI POMENKI

Danes kot nekdaj...

Ko smo zadnjič pisale o skrbi Američank za svojo lepoto, smo zaključile članek v prepričanju, da smo povedale našim čitateljicam nekaj novega o kozmetiki in novih kozmetičnih sredstvih. Pa je bilo to naše prepričanje povsem zgrešeno. To ne samo zaradi tega, ker poznajo takšne in podobne lepotne «kure», kot ameriške tudi evropske ženske, temveč ker so poznale številna sredstva za ohranitev lepote ženske tudi pred tisoč in tisoč leti.

Vzemimo v roke tudi najstarejše zgodovinske podatke in videle bomo, da govore o skrbi ženske za svojo lepoto in o vseh mogočih lepotnih kurah, ki so bile tedaj v modi. Ohranjenih je celo več dokumentov in knjig, ki govorijo o tedanji kozmetiki in pravilni negi telesa.

Iz teh zgodovinskih podatkov je na primer razvidno, da je človek že v kameni dobi uporabljal neke vrste glavnik in da so si ženske že tedaj mazale kožo z mastjo in raznimi rastlinskimi sokovi. Iz istih virov izvemo tudi, da so že v stari Indiji poznali estetično kirurgijo, s katero so spreminjali oblike nosu, ličnic in brade, po željah klientk pač. Stari Egipčani so daleč naokoli sloveli kot najboljši izdelovalci kozmetičnih sredstev, njihove formule pa služijo za vzor še današnjim industrijcem krem in pudrov. Prav tako so Egipčani poznali že razna sredstva, s katerimi so se ženske mazale okrog oči in s tem poudarjale njih barvo in globino. Poznali so sredstva proti sivenju las: za to so priporočali kri črnega teleta, kuhano na olju. Zapiski zatrjujejo, da je bilo to sredstvo zelo učinkovito, kot naj bi bilo učinkovito tudi sredstvo proti izpadanju las, ki so ga pripravljali iz olja, v katerem so kuhali posebne vrste črvov, smolo in pražene kozje parklje. Pri izdelovanju kozmetičnih sredstev so se radi posluževali tudi morske soli in bele moke.

Nega telesa v pravem pomenu besede je bila zelo razvita zlasti pri Grkih. Grki, še prav posebno pa njihove žene, so si zelo prizadevali, da bi ohranili zdravje in lepoto. Zato so se masirali na razne načine, kopali v posebnih dišavah in uporabljali tudi druga sredstva, ki so se ohranila še v današnji kozmetiki. Zelo so držali na primer na razne diete in gojili telovadbo, ki je bila po njihovem najboljše sredstvo za ohranitev mladosti. Vendar najdemo pri njih kaj čudna pomlajevalna sredstva. Za polepšanje kože so na primer uporabljali jetra zelenega kuščarja, ki so jih kuhali na olivnem olju, kateremu so pridali belo vino, za barvanje ustnic in oči pa so imeli na razpolago tako dobra barvila, da jih še danes niso prekosili tudi najbolj znani kozmetičarji.

Bogate Rimljanke so živele v velikem razkošju in so zato tudi za kozmetiko veliko izdale. Tako so si na primer polagale čez noč na obraz kruh namočen v mleku, zjutraj pa so se po navadi kopale v posnetem mleku.

Če podrobneje proučimo vprašanje kozmetike, vidimo, da so pravzaprav njeni prvi začetki tesno povezani z medicino, kar nam pove, da so ljudje že od nekdaj povezovali pojem lepote z zdravjem. Če si torej današnji kozmetičarji prizadevajo, da dajo kozmetičnim sredstvom zdravilno osnovo, ni to nekaj novega, temveč posnemajo tudi v tem svoje predhodnike, ki so gledali v zdravem telesu pravo lepoto in mladost.

Vidite, drage čitateljice — vse na svetu se spreminja — toda skrb ženske za svojo zunanjost ostaja nespremenjena.

—ca.

80-letna «kraljica kozmetike» Helena Rubinstein

OBRATNO JE BOLJE

Dvorni norec francoskega kralja Franca I. se je pritožil svojemu gospodarju, da mu je neki dvorjan zagrozil s smrtjo.

«Če bo to storil, vedi, da ne bo živel niti pet minut po tvoji smrti», je rekel kralj norcu.

«Veličanstvo», mu je odgovoril dvorni norec, «meni bi bilo mnogo ljubše, če bi se to zgodilo pet minut poprej».

POGODBA

Angleški kralj Rihard Levjesrčni je bil v gosteh pri turškem sultanu. Ko je odhajal, je rekel:

«Prosim te, dragi brat, ukaži svojim ljudem, da kristjanov v tvojem kraljestvu ne bodo več zmerjali s krščanskimi psi!».

Sultan se je nasmehnil, nato pa je odgovoril: «Prav rad, toda za to moraš tudi ti meni izkazati uslugo. Ukaži, da ljudje poslej v tvoji slavni deželi ne bodo več dajali svojim psom imena Sultan!».

KRIŽANKA

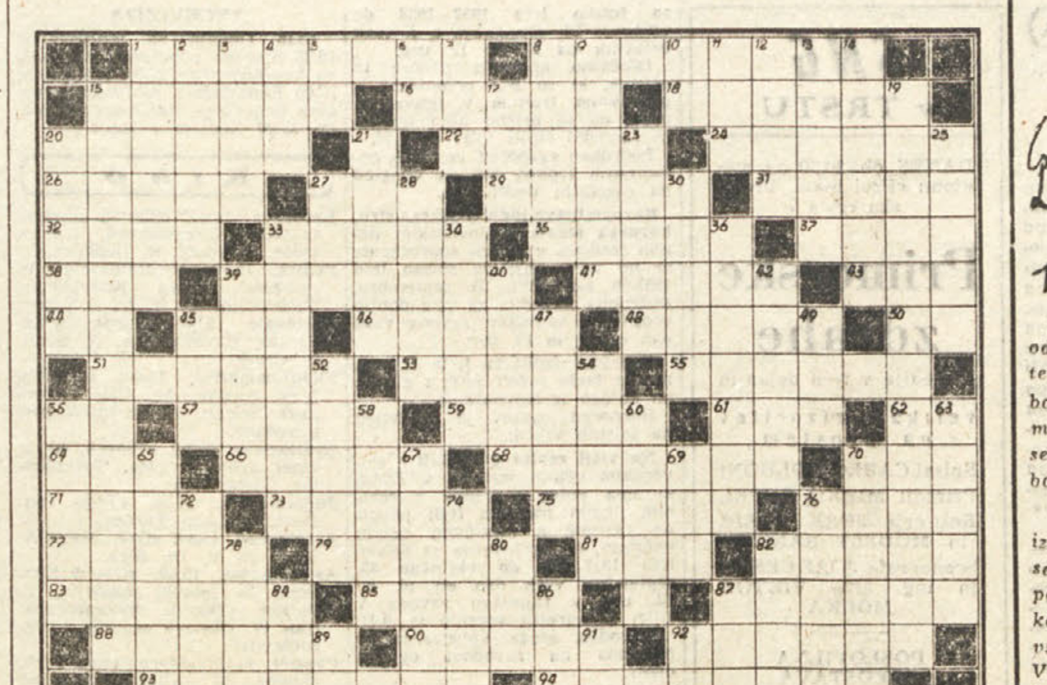

Besede pomenijo:

VODORAVNO: 1. zakrijem svetlobo; 8. obračalka, vrtavka; 15. azijske cerkve; 16. kvalificirani gradbeni delavec; 18. snopje vejevja, protja; 20. značenja; 22. angleška kraljevska družina v 15. stoletju; 24. porok; 26. žensko ime; 27. del panja; 29. ječmenček s fižolom; 31. primitivna posoda za pitje (dvoj.); 32. zlomljen, skrušen; 33. čistilno sredstvo; 35. potomec žrebca in oslice; 37. nestrokovnjak; 38. časovna enota; 39. ljudožerec; 41. državica v Himalaji; 43. srbska vprašalnica; 44. nikalnica; 45. torbica za puščice; 46. stoj!, na miru!; 48. velika čaša z nogo; 50. dva soglasnika, ki ju pri razzlogovanju ne smemo ločiti; 51. začetnik slovenske pisane besede; 53. obrtnik; 55. sredstvo proti raznim boleznim; 56. oblika pomožnega glagola; 57. vrtnina; 59. strmina, pobočje; 61. reka v Afriki; 64. otok v Jonskem morju; 66. tuje žensko ime; 68. svetovno znani virtuoz; 70. domača žival; 71. skandinavsko moško ime; 73. napitek; 75. odposlanec, volilo; 76. zaključki skladb; 77. prav take; 79. izredno mrzel; 81. naslov etiopskega plemenskega glavarja; 82. popačen lik; 83. mučiti; 85. ko; 87. stara pokrajina na tleh današnje Francije; 88. kontinent; 90. slovenski skakalec v višino s palico, rekorder; 92. pogost razstavni predmet; 93. potok z raki; 94. izpričani, neovrgljivo ugotovljeni.

NAVPIČNO: 1. jeza, nevolja, slaba volja; 2. posrednik, zastopnik, plačanec; 3. utežna enota; 4. okrajšano moško ime; 5. osebni zaimek; 6. predlog; 7. bajeslovje; 8. opravljam vrtnarsko delo; 9. zasaran; 10. začetek abecede; 11. pralno sredstvo; 12. tako, že; 13. tuje moško ime; 14. gora v Armeniji; 15. upodobljenec; 17. glasbeni pojem; 19. pregledno delo iz vseh znanosti; 20. zaničljiv naziv za pisca neodgovorno napisanega sestavka; 21. mesto v Španiji; 23. oster, močan; 25. časovni prislov; 27. sorodnik; 28. industrijska rastlina; 30. bedak, neumnež; 33. egiptovski sultan v 12. stoletju, zavojevalec Jeruzalema; 34. vrsta mehkega kamenja (trta!); 36. svinčev sijajnik; 39. reka na Kavkazu; 40. vas pri Kobaridu; 42. kopališko mesto v zahodni Slavoniji; 45. vrsta zobra ali bizona; 47. glavno mesto azijske države; 49. kriv, zavit; 52. tekmec; 54. posoda; 56. odločitev, zaključek; 58. majhen zamašek; 60. polica za knjige; 63. upadanje morja; 65. kvasač, kdor veliko govori, pa malo pove; 67. udje iste bratovščine; 69. raste na glavi; 70. s tekočino opljuskniti, zmočiti; 72. čer, velik kamen; 74. izjedajoč, grizoč; 76. moten, nečist; 78. učitelj etike; 80. svojilni zaimek; 82. reka pri Šoštanju; 84. stara oblika veznika; 86. ocena; 87. shojena pot v snegu; 89. vzklik bolečine; 91. kadar; 92. pogosta besedica v primorskem narečju.

REŠITEV KRIŽANKE IZ PREJŠNJE ŠTEVILKE

VODORAVNO: 1. pregovarjanje, 12. praded, 17. omotam, 18. klej, 19. kremen, 21. sladek, 23. to, 24. trobec, 26. od, 28. Kvirit, 30. naroden, 32. dr, 33. jej, 35. Atilij, 37. motor, 38. gro, 39. znan, 41. Ikarus, 43. tor, 44. tref, 45. Edgar, 47. avalit, 49. neprava, 51. srobot, 53. odirek, 55. nraven, 56. podoben, 58. ekonom, 60. imuna, 61. alaj, 62. rop; 64. avijon, 66. Irec, 67. cor, 68. Caven, 70. oličim, 72. ati, 73. Ag, 74. kapital, 76. ocinim, 78. ij, 79. lipica 80. eh, 82. Elizij, 84. galeja, 85. oder, 87. Averof, 89. baroka, 90. slaboprenosen.

NAVPIČNO: 2. ro, 3. Ems, 4. golk, 5. otava, 6. vaditi, 7. Amerika, 8. J(anko) K(ersnik), 9. alt, 10. neon, 11. jj, 12. prodoren, 13. reber, 14. amen, 15. dec., 16. en, 19. Kroton, 20. Lojze Spacal, 22. kilavo, 24. trot, 25. profanacija, 27. dendrolog, 29. tirade, 31. Am, 32. dreveneti, 34. jagodar, 36. Julika, 38. gravura, 40. naboj, 42. sirovo, 44. trami, 46. rob, 48. tenilo, 50. pri, 52. terapija, 54. kojice, 57. novica, 59. Močilar, 63. peta, 65. Ninive, 68. Čapak, 69. na, 71. mizen, 74. kilo, 75. Leda, 77. Miro, 79. Lar, 81. Heb, 83. Jos., 84. ga, 85. ol, 86. ro, 88. Fe.

Ficko piše

Dragi pri Mavski!

Ben, zdaj je žepan vendar od Stopil, inso vsi bli ses tem kontent. So prauli, da bo zdej namesto žepana komi Sar. Alpa volitve. Ma to sebo hmalu vidlo, kdo ke bo, al volitve, al komi Sar.

Jutri bi pršla na vrsto za izpit Pikca. Si mislim, kako se trese danes, jen kako bo pej jutri! Ma, anti se je ja kej učila in zdej vendar zna vse ses lepga pisja in lepga Vedenja. Inko bo napraula izpit, bo vesela in se bo za drugo leto po Bolšala. Revca seje nekaj troštala, da nebo treba se učit, zato ko je tista Mrzelca ses azje, inda bojo učeniki in profesorji se začnli trest zastran mrzelce, inda ne bojo tako Zleht inda bojo rajši dali dober Ret. Ma ni nič ses mrzelco. Je primla samo druge kraje.

Solarji se forte troštajo, da nebo nanka začela Sola zastran Mrzelce, a nekej pej tudi za Stran Ščopera od profesorjov. Cejo imet velike plače, in so začnli ščoparo vre zdej. Zato da se bojo navadli za pole, kobo začnla šola.

Ma tista mokra Cija prov res ne genja in ne genja! Zmerom jema še kej za po Vedat. Nej pesti stat Argo Mente, koje bolšel Nebi jeskala po šelecjone ona, čebi blo res kaj tacga tam, kakor je na pisala. Mani blo, in zato je mogla jet prov v šelecjone, daje magari samo anmalo blo. Inda je dišalo po kraškem pršuti.

(In zmeram nečko tiste velike črke piše, ko noben nič ne za stopi, kaj je. Bom še jest za Pisal kej tacga, in bomo vidli, če bo znala brat: VRMP, HKOTMSB! Ha! Si videl, da znam anka jest!

Danes se bo začel toto Kalčjo in je zastran tega Pepka spod Latnika vsa nervozna. Je rekla, daje sanjala, da je nardila trinajstko, in da jobo zagvišno nardila, zato ko je sanjala. Sej, pej drgači nebi sanjala, ne? «Midigo!» je rekel Tonin. «Toje kakr prbito, da bo trinajstka, danes, in pole še vsako nedelo! To bomo bogati!»

«Makaj, ko se nič ne zna, kašne igralce so kupli, če znajo dobro cabat balo!» je rekel gušto. «Tudi stari rimlani so kupavali sodate, da sose zanih vojskavali. Tudi oni so hodili jeskat sodate na Sever. Rimlani sose lepo dama greli, in jeli in pili, in se nečko veselili, a leski sodati sose zanih biksali. In kadar so zmagali, sose rimlani prkazali in so se hvalli: Videste, kako smo močni, kako znamo mi! Ma jih je pole vzel zludi! Tako je zdej ses tem kupavanjem nogo Metašov!»

Si videl, kako zna moj gušto?

Te pozdravla

Ficka

(Nadaljevanje prihodnjič)

HOROSKOP

VELJAVEN OD 9. DO 15. SEPTEMBRA

Oven (od 21. 3. do 20. 4.) V tem tednu boste spoznali neko simpatično osebo. Ni izključeno, da se bo iz tega srečanja kasneje razvilo nekaj več.

Bik (od 21. 4. do 20. 5.) V četrtek boste nekaj doživeli, kar se vam bo globoko vtisnilo v spomin. Dogodek utegne imeti neslutene posledice za

Dvojčka (od 21. 5. do 20. 6.) Preden se za kaj odločite, dobro premislite: vsaka prehitra odločitev bi vam lahko škodovala in bi se kasneje kesali. Srečen dan ponedeljek.

Rak (od 21. 6. do 22. 7.) Sreča vam je v tem tednu posebno nakionjena. Izkoristite priliko in rešite vse zadeve, ki vas težijo. Ne pozabite, da so tudi drugi potrebni vaše pomoči.

Lev (od 23. 7. do 22. 8.) Prevelika ambicija vas lahko oddalji od sebe, ki vas iz srca ljubi. Bodite preprostejši in naravnejši, ker vam to mnogo bolj pristoja. Obisk.

Devica (od 23. 8. do 22. 9.) Lahko boste sprejeli nekatere sklepe, ki bodo za vas izrednega pomena. Toda preden se odločite, se posvetujte z osebo, ki ji najbolj zaupate.

Tehtnica (od 23. 9. do 22. 10.) Slabo in dobro v tem tednu. Odnosi z ljubljeno osebo se bodo nekoliko skalili, toda v petek ali soboto se bo stvar zopet uredila. Obisk

Škorpijon (od 23. 10. do 21. 11.) Cilj, ki ste si ga zastavili, je mnogo bliže, kot si mislite. Ne obupajte, temveč napnite vse vaše moči, da ga boste čimprej dosegli.

Lokostrelec (od 22. 11. do 21. 12.) V neki hudi zadevi, ki vas teži že dalj časa, boste imeli srečo. S pomočjo ljubljene osebe boste premostili vse težave in se srečno izmotali.

Kozorog (od 22. 12. do 20. 1.) V torek boste doživeli prijetno presenečenje. Ne sklepajte prijateljstev na vrat na nos, da ne boste kdaj kasneje zaradi tega razočarani.

Vodnar (od 21. 1. do 19. 2.) Nezaupljivost in dvomi niso na mestu. Razčistite zadevo, ki vas teži, in spet boste našli mir, ki ga potrebujete. Srečen dan ponedeljek.

Ribe (od 20. 2. do 20. 3.) Včasih je potrebno tudi tole: manj misliti in več napraviti. Včasih se tvega, toda največkrat koristi.

Za smeh

MUKE Z LJUDSTVOM

«Visoka skupščina», je začel svoj govor poslanec v bosensko-hercegovskem parlamentu za časa Avstro-ogrske, «ali se še kdo čudi, zakaj je ljudstvo nezadovoljno in ne more biti zadovoljno? To je prav tako kot tista zgodba o očetu, ki so ga vprašali, zakaj je njegov otrok vedno tih in žalosten, pa je odgovoril: «Kdo naj ve? Jaz že ne! Dan za dnem ga tepem, da bi bil vesel, pa je kar naprej žalosten!».

SISTEM PISANJA

Ernesta Hemingwaya so vprašali, kako mu uspeva, da piše tako rekoč brzojavno kratke stavke. In je odgovoril. «Veste, to je kaj preprosto. Pisati začnem tako, da stojim na eni nogi, v takem položaju pa človek ne more biti dolgovezen. Kasneje, ko hočem oceniti tisto, kar sem napisal, se udobno zleknem v naslanjač, to pa je idealen položaj za tistega, ki hoče hladnokrvno oceniti tekst».

VSE ALI NIČ

Bernard Shaw je nekoč dejal:

«Strokovnjaki vedo vedno več o področjih, ki postajajo čedalje ožja, tako da se bo nekoč vse skupaj končalo s tem, da bodo znali vse o ničemer».

ZORA NEALE HURSTON **3.**

POZLAČEN POLDOLARSKI KOVANEC

(Prevedla M. Samsa)

«Missie May, kaj ne boš skuhala kosila?»

«Da, Joe, mislila sem, da nisi lačen.»

Kako naj danes umre? Joe jo potrebuje. Vsaj še kakšno minuto. Kmalu je prasketajoč ogenj zagorel v štedilniku. Vrč je napolnila z vodo in zaklala dva piščanca. Ocvrte piščance z rižem je imel rad. Ona ni nič zaslužila, toda tisti dobri Joe jo pusti, da mu kuha kosilo.

Jedel je brez smeha in šale, z očmi uprtimi v krožnik.

«Kaj ti ne boš jedla?»

«Ne, hvala, nisem lačna.»

Njegova skodelica za kavo je bila prazna. Naglo je vstala, da bi jo napolnila. Ko se je vrnila in se sklonila, da bi jo dala poleg krožnika, je zagledala na mizi rumen kovanec. Med njiju dva je bil položen. Spustila se je na stol, glavo si je podprla z rokami in zajokala. Čez nekaj trenutkov ji je mirno rekel: «Preveč jočeš, Missie May. Ne oziraj se nazaj kot Lotova žena, da se ne spremeniš v solnat steber.»

Sonce, ta junak dneva, ta brezosebni starec, ki svetlo sije tako nad rojstvom kot nad smrtjo, se je pomikalo po modrem svodu in se potapljalo v večerni zarji. Voda je tekla navzdol in ptički so spletali gnezda.

Missie je vedela to, zato ga ni zapustila. Ni ga mogla. Preveč ga je imela rada in ni mogla razumeti, zakaj je on ne zapusti. Bil je ljubezniv z njo, včasih celo dober, toda nekam odsoten. Sobotne razposajenosti ni bilo več. Ni bilo več srebrnih dolarjev, ki bi žvenketali, zato da bi jih zložil zraven krožnika. Nobenega žepa ni imela več za pretresti. Tisti rumeni denar v njegovih hlačah je bil kakor posast, ki se je skrila v žepno luknjo, da bi jo uničila.

Pogosto se je spraševala, če ga je še imel. Toda za vse na svetu bi ga ne bila vprašala, mu pogledala v žepe in se prepričala. Nad hišo je tako ali tako visela tista senca.

Nekega večera se je vrnil proti polnoči in tožil o bolečinah v hrbtenici. Prosil jo je, naj ga natre z lanenim oljem. Bilo je tri mesece, odkar se ni dotaknila njegovega telesa in vse se ji je zdelo tako nenavadno. Toda natrla ga je in bila mu je hvaležna. Pred zoro je mladost slavila svojo zmago in v Missie May se je vrnila radost. Ko je zjutraj z veseljem delala posteljo, je našla pod vzglavjem zlatnik na koščku verižice.

Sama je bila. S strahom je gledala v zlatnik, a ni mogla storiti drugače. Tresla se je, ko ga je vzela v roke, in takoj je opazila, da ni pravi. Bil je pozlačen kovanec za pol dolarja. Sedaj je razumela, čemu ni Slemmons pustil, da bi se kdo dotaknil njegovega zlata. Prepričan je bil, da vaščani ne bodo od daleč spoznali, da je njegova kravatna zaponka samo kovanec za četrt dolarja in obesek pri uri pozlačena petdesetica.

Sprva je bila zadovoljna, da ga je Joe tam pustil. Mogoče je bilo s tem konec kazni. Nato jo je začela razjedati druga misel. Ne, Joe jo je hotel kupiti, kot bi bila ena izmed onih v tisti dolgi hiši. Pol dolarja za njeno ljubezen. Kakor da bi ji hotel reči, da jo tudi on lahko tako plača, kot jo plača Slemmons. Kovanec je vtaknila v žep njegovih nedeljskih hlač, se oblekla in šla.

Na pol poti med njuno hišico in vasjo je srečala moževo mater in se po kratkem razgovoru vrnila nazaj. Pred tisto starko, ki je vsak večer molila, da bi se to zgodilo, bi nikoli ne priznala svojega poraza. Ako ni mogla moža imeti resnično, ga je imela vsaj navidezno. Naj jo zapusti Joe, če hoče. Pokazala mu bo, da jo njegova petdesetica prav nič ne zanima.

Nekaj časa je ni več videla, čeprav je vedela, da jo je moral najti v svojem žepu. Še vedno se ni počutil dobro in ko je prišel domov, ga je skoraj vsakih deset dni morala natreti.

Sonce je potovalo po nebesnem svodu in pod svojim plaščem je peljalo za seboj dneve in mesece. Nekega jutra, ko se je vračal z dela, je našel Missie May, da je cepila drva. Brez besed ji je vzel sekiro. Cel kup jih je nacepil preden jo je odložil. «Saj veš, da to delo ni zate.»

«Zakaj bi ne bilo? Že toliko časa sem jih vedno cepila.»

«Nisem slep, da ustvarjaš nožice za čeveljčke.»

«In ne boš zadovoljen, da boš imel otročička?»

«Ne vprašuj me, saj sama veš.»

«Fantek bo in ves ti bo podoben.»

«Misliš da?»

«Komu drugemu pa naj bi bil?»

Joe ni rekel nič. Roko je vtaknil v hlačni žep in se na dnu z nečem ukvarjal.

Šest mesecev zatem je Missie May legla v posteljo in šel je po mater, da bi skrbela za dom.

Missie May je rodila lepega fantiča. Tisto jutro, ko se je Joe vrnil z dela, je bil porod že končan. Mati in nekaj drugih stark je v kuhinji okoli ognja pilo velike skodelice kave.

Komaj je stopil v sobo, ga je mati poklicala vstran.

«Kako je bilo z Missie May?» je tako vprašal.

«Tisto dekle, močna je kot vol. Še veliko otrok bo imela. Dale smo ji sladkorja in slanine, da bo prihodnjič bolj prožna.»

Nekoliko je pomolčal.

«Nič ne vprašaš po otroku, Joe? Moral bi biti ponosen nanj, čisto tak je kot ti. Ta je gotovo tvoj in tudi če ne bi imel drugih, je ta tvoj. In veš, dragi moj sin, da sem ponosna tudi jaz. Nikoli se nisem strinjala, da se poročiš z Missie May. O njeni materi se je toliko govorilo in bala sem se, da pojde isto pot.»

Joe ni rekel nič. Hodil je okoli po hiši in preden je prišla ura, da je moral na delo, je stopil k postelji in vprašal ženo, kako se počuti. Teden dni je delal tako.

V soboto je šel k Orlandu zaradi nakupa in bilo je že dolgo, odkar ni hodil. Meso, slanino, zdrob, moko, milo, škrob škatlo paradižnika. Vsega. Še je šel po vasi in kupil jabolka in banane. Zavil je tudi k slaščičarju, kjer že dolgo ni bil.

«Zdravo, Joe,» ga je pozdravil prodajalec. «Že lep čas te nisem videl.»

«Seveda. Ni me bilo. Tu in tam sem hodil.»

«Bi medene poljubčke, ki jih po navadi vzameš?»

«Da, gospod!» Na pult mu je vrgel pozlačenega pol dolarja. «Bo li dober, kaj?»

«Kaj imaš, Joe? O, čemu ne? Pozlačena petdesetica, kje neki si jo dobil?»

«Neki črnski postopač, ki je šel skozi Eantoville, mi jo je dal. Imel jo je za obesek na verižici pri uri. Kovanec za četrt dolarja pa je imel za kravatno zaponko. Skušal je slepiti ljudi in se delal bogataša. Tujih žena se je skušal polastiti.»

«In kako si jo dobil? Kaj je tudi tebe prevaral?»

«Mene? Ne. Mene ni prevaral. Veš, kaj je storil? Prišel je k meni s svojim čenčanjem, vrgel sem ga na tla ter mu vzel njegovega pol dolarja. Za ženo bi hotel kupiti dobre medene poljubčke. Za pol dolarja mi jih daj.»

«Veliko jih bo za pol dolarja. Čemu ne bi vzel tudi nekaj čokoladnih palčic? Tudi te so dobre.»

«Vem, toda poljubčke hočem. Sedaj imam doma otroka. Nima še teden, a kepo sladkorja ti že poreša. Morda bo lahko pojedel tudi enega teh poljubčkov?»

Vzel je zavitek in odšel iz trgovine. Prodajalec se je sklonil k drugemu odjemalcu.

«Da bi človek lahko bil kot ti črnci! Vedno se smejejo. Nič jih ne vznemirja.»

Ko se je Joe vrnil v Eantoville in dospel do svojega doma, se je na lesu zaslišal kovinski zven. Petnajstkrat. Missie May ni mogla steči k vratom, toda vlekla se je čim hitreje je mogla.

«Joe Banks, slišala sem, da si metal denar za moja vrata. Čakaj, da se mi vrnejo moči, potem ti bom že pokazala.»

KONEC

Vreme včeraj: Najvišja temperatura 24,8, najnižja 18,3, zračni tlak 1018, vlaga 66 odst., morje mirno, temperatura morja 21.
Vreme danes: Pretežno jasno, temperatura se bo nekoliko dvignila

Tržaški dnevnik

Danes, NEDELJA, 8. septembra
Roj. D.M., Adrijan
Sonce vzide ob 5.33 in zatone ob 18.31. Dolžina dneva 12.58. Luna vzide ob 17.50 in zatone ob 4.50.
Jutri, PONEDELJEK, 9. sept.
Peter, Vsemir

Tiskovna konferenca pokrajinske zveze kovinarjev FIOM

Tržaški kovinarji zahtevajo samo uveljavitev svojih pravic

Kakor je bilo napovedano, je bila včeraj tiskovna konferenca, ki jo je priredila pokrajinska zveza kovinarjev FIOM o vprašanju spora med delavci te stroke in vodstvi obratov CRDA ter Tržaškega arzenala.

Tajnik zveze prof. Sema je predvsem poudaril, da bi bila glede na važnost tega vprašanja, bolj primerna enotna tiskovna konferenca dveh strokovnih sindikatov, kakor je enotna borba delavcev te stroke. Predstavniki dveh sindikalnih organizacij so se glede tega že dogovorili, da bodo priredili skupno tiskovno konferenco, toda predstavniki stare Delavske zbornice so načelno postavili pogoj, da ne bi smeli povabiti na tiskovno konferenco predstavnike slovenskega tiska. Na ta pogoj predstavniki nove Delavske zbornice CGIL seveda niso mogli in niso hoteli pristati, ker je spoštovanje narodnostnih pravic delavcev eden izmed glavnih stebrov te organizacije (to načelno in enotno stališče predstavnikov Zveze kovinarjev FIOM je vredno priznanje in pohvale, obsoditi pa moramo šovinistično ravnanje nekaterih članov vodstva Delavske zbornice, ki se nočejo ali ne morejo otresti narodnostne mržnje, kar je nedopustno in slabo spričevalo zlasti za sindikalne voditelje, posebno v tukajšnjih razmerah, kjer skupno živijo in delajo ter živé delavci dveh narodnosti. Op. ur.).

Zaradi tega, je dejal prof. Sema, smo sklenili prirediti to tiskovno konferenco sami ob začetku pogajanj, ki so eno izmed najvažnejših razdobij tega spora.

Nato je govornik obrazložil in utemeljil zahteve, zaradi katerih se delavci v obratih CRDA in Tržaškem arzenalu že tako dolgo odločno in enotno borijo. Kakor je znano, sta obe sindikalni organizaciji predložili skoraj enake zahteve, ki se v glavnem tičejo pravic delavcev tržaških ladjedelnic in obratih, da dosežejo enake pogoje, ki jih imajo njihovi delovni tovariši v Genovi.

V Genovi so namreč enaki obrati kot v Trstu, ki imajo podobne organizacijske oblike, tehnične naprave in produkcijo, toda razlika v prejemkih je znatna in znaša od 6 do 20.000 lir. Delavci v tržaških ladjedelnicah in v Tovarni strojev dobivajo namreč 6 do 12.000 lir manj kot njihovi delovni tovariši v Genovi. Ta razlika je tako občutna zato, ker je v Genovi bolje urejeno vprašanje akordnega dela in so tam večje nagrade kot v Trstu. Ugodna rešitev vprašanja akordnega dela pa je v vseh obratih važen činitelj in prispeva k večjemu sodelovanju med delavci in podjetji. Zaradi tega spada ureditev vprašanja akordnega dela v širši okvir aktivnega sodelovanja delavcev s podjetji, ki so v sklopu IRI. Glede tega je bilo zlasti govora na vsedržavnem kongresu kovinarske stroke ter na kongresu pokrajinske zveze FIOM v Trstu. Do tega sodelovanja bo prav gotovo prišlo, ko bodo podjetja IRI ločena od Confindustrie in bodo prenehale diskriminacije na škodo ene sindikalne organizacije ter delavcev, ki bodo morali biti deležni večjih dobičkov, ki jih imajo podjetja zaradi večje produktivnosti in naporov pri delu.

Kakor je znano, zahtevajo tržaški kovinarji tudi ureditev vprašanja odškodnine za zdravju škodljiva dela in začetek pogajanj za znižanje delovnega urnika. V tržaških obratih delavci sicer dobivajo odškodnino za zdravju škodljiva dela, toda ti prejemki so nezadostni, že zastareli in ne odgovarjajo novim razmeram v tovarnah. Zaradi tega je nujno potrebno zvišati odškodnino za zdravju škodljiva dela in jo razširiti tudi na druge kategorije delavcev, ki delajo v slabih pogojih.

Glede znižanja delovnega urnika pa zveza kovinarjev poudarja, da se ta zahteva nanaša na tiste obrate, kjer so pogoji za to. Ureditev tega vprašanja je važna zlasti za podjetja IRI, ki bi zaradi svoje socialne vloge morala v večjem številu sprejemati novo delovno silo in prispevati k znižanju brezposelnosti.

Sindikalni zastopniki poudarjajo, da bi druge manjše zahteve tržaških kovinarjev vodstva tržaških obratov lahko sprejele brez posredovanja Zveze industrijcev, ki je stalna zavora pri rešitvi vprašanj, ki se tičejo tržaških obratov.

Glede neke samohvale predstavnika stare Delavske zbornice o prvenstvu, kdo je namreč prej sprožil vprašanje tržaških kovinarjev, je prof. Sema mimogrede omenil, da je Zveza kovinarjev FIOM predložila te zahteve že v aprilu lanskega leta. Vprašanje prvenstva oziroma pobude pa ni važno; najvažnejša je enotnost nastopa in borbe delavcev in sindikalne organizacije. Priznati je treba, da je glede tega prav borba tržaških kovinarjev prispevala k enotnemu nastopu sindikalnih organizacij in da so tržaški kovinarji dokazali svojo zavednost in utrjevali svojo enotnost.

V spor je posegel tudi vladni generalni komisar dr. Palamara, ki je poudaril, da Urad za delo ne bo sklical sestanka obeh strank, dokler ne bo prenehalo stavkovno gibanje. S tem je dokazal, da ni ugodno naklonjen delavcem in je popustil pritisku industrijcev. Kljub začasni prekinitvi stavke, je zaključil govornik, pa moramo poudariti, da tržaški kovinarji ne bodo prenehali, ker so trdno odločeni, da se enkrat za vselej rešijo vprašanja, ki se že toliko časa zavlačujejo in silijo, da se borijo za spoštovanje svojih pravic.

ODBOR ZA PROSLAVO BAZOVIŠKIH ŽRTEV
vabi vse demokrate in antifašiste na
SPOMINSKO SVEČANOST
ki bo danes ob 15. uri na strelišču pri Bazovici
Govorila bosta
DR. JOŽE DEKLEVA
in
ARTURO CALABRIA
Nastopili bodo recitatorji in okoliški pevski zbori

«Zdravstveni dnevi»

Na včerajšnjem zasedanju «Tržaških zdravniških dnevov» so govorili prof. Giunchi iz Rima, prof. Greppi iz Florence, prof. Meilmayer iz Freiburga in prof. Guglielmo iz Rima. Danes dopoldne se bodo zasedanja nadaljevala v sejni dvorani Palače narodov in bodo govorili še štirje znanstveniki.

Dopoldne in popoldne pa so si številni kongresisti, predstavniki zdravstvenih ustanov, zdravniki in prebivalstvo ogledali razstavo o zdravstvenem delovanju. Ta razstava je urejena v pritličju Palače narodov. Številno občinstvo si je tudi ogledalo zanimive zdravstvene filme.

Danes bodo predvajali sledeče zdravstvene filme: «Atom v službi človeštva», «Združeni proti zlemu», «Svet tekmec», «Pregrinjalo življenja», «Znanost proti raku», «Življenje v otroški bolnišnici», «Obramba proti invaziji», «Kutasek — gredo na sejem», «Sramežljivost», «Pepino ne je».

Filme bodo predvajali od 9. do 12. in od 16. do 19.30 ure. Obisk razstave in filmov je brezplačen.

Zaradi delavskih zahtev v CRDA in arzenalu

Neuspešna pogajanja na Uradu za delo

Včeraj dopoldne je bil na Uradu za delo drugi sestanek, ki so se ga udeležili predstavniki vodstva CRDA, zastopniki omenjenega urada ter sindikalni predstavniki tržaških kovinarjev. Razpravljali so o sporu, ki je nastal pred nekaj meseci med vodstvom obratov CRDA in Tržaškega arzenala ter delavci teh podjetij, ki zahtevajo povišanje delovnih pogojev in mezd. Včerajšnjemu sestanku so prisostvovali tudi sindikalni predstavniki iz Tržiča in ravnatelj obratov CRDA v Trstu inž. Pacchiarini. Obe stranki sta včeraj ponovno obrazložili svoja stališča, oziroma zahteve in ni bil dosežen niti najmanjši sporazum. Glede na to je predstavnik Urada za delo predlagal, naj bi se stranki ponovno sestali prihodnjo soboto. Zastopniki dveh sindikalnih organizacij tržaških kovinarjev so na to pristali, sklenili pa so, da se bodo čimprej sestali, da bodo enotno sklepali o nadaljnji skupni akciji.

Sindikalne predstavnike je presenetilo trdovratno stališče delodajalcev, ki še ne marajo slišati o zahtevah delavcev in so zdaj privlekli na dan novo opravičilo, češ da so njihovi obrati v gospodarsko kritičnem položaju, zaradi česar ne morejo pristati na zahteve delavstva. Toda ta trditev nima nobene podlage, ker imajo prav ladjedelnice zdaj ugodno konjunkturo na svetovnem tržišču.

Nedovoljeno oddajanje sob

Predvčerajšnjim so agenti letečega oddelka tržaške kvesture prijavili sodnim oblastem Marijo Enghuber vd. Ceschia iz Ul. Crosada 14, ker je petim osebam oddala sobo, ne da bi to prijavila.

Nezgoda pomorščaka

Včeraj ob 10.30 so z rešilnim avtom RK pripeljali v splošno bolnišnico 43-letnega egipčanskega pomorščaka Califa Saieta Mora iz Alexandrie, ki je zaposlen na ladji «Stella di Suez», ki je zasidrana v tržaškem novem pristanišču. Zdravniki so mu ugotovili zlom levega gležnja, zaradi česar se bo moral zdraviti približno en mesec. Mož je povedal, da je na ladji vlekel debelo železno verigo, a ta se je utrgala in ga udarila v nogo.

Dogodki tedna

Kriza občinske uprave

V torek je tržaški občinski svet z veliko večino glasov sprejel ostavko župana in občinskega odbora, s čimer se je kaj malo slavno zaključilo sodelovanje med demokristjani in fašisti. Vse kaže, da je to glasovanje bilo sploh zadnje in da mu bo sledila komisarska uprava občine ter nove volitve.

Ni dvoma, da pomeni komisar hudo nevarnost za tržaško občino, saj bi na tak način Trst izgubil edino demokratično izvoljeno predstavništvo, kar je na našem področju še toliko bolj resno, ker Trst nima izvoljenih predstavnikov v parlamentu in ker je v izredno težavnem gospodarskem položaju. Glavno krivdo za to resno nevarnost nosi KD, ki nikakor ni hotela upoštevati volje velike večine volivcev in ni hotela resno reševati najbolj pomembna tržaška vprašanja, med katerimi sta v prvi vrsti vprašanje proste cone in deželne avtonomije. Iz tega razloga je KD sabotirala delovanje prvega občinskega odbora, izvoljenega v jeseni preteklega leta in zato je končno pristala na sramotno sodelovanje s fašisti in monarhisti pri sestavi drugega odbora.

Edina možna rešitev krize tržaškega občinskega sveta bi zato bila v sodelovanju med KD in strankami «male levice», na osnovi sicer minimalnega, vendar točno opredeljenega socialnega programa, ki bi lahko užival podporo precejšnje večine prebivalstva. Kljub temu pa je tudi to rešitev pokrajinsko vodstvo KD odbilo in po ovinkih predlagalo svojim občinskim svetovalcem, naj predlože ostavko zato da bi prišlo čimprej do komisarske uprave občine.

Težko je sedaj dokončno reči, kako se bo končala kriza občinskega sveta, vendar pa je najbolj verjetno, da bo prefektura imenovala komisarja. Kdaj se bo to zgodilo, ni še mogoče predvideti, ker se mora najprej vrniti iz Rima vladni generalni komisar Palamara, ki lahko takoj imenuje komisarja v občini, lahko pa ponovno pozove občinski svet, da se sestane.

Agencija «Giulia», ki je uradno glasilo vodstva tržaške KD, je snoči sporočila, da se bodo prihodnji teden sestali občinski svetovalci te stranke in da bodo sklepali o tem, ali podajo ostavko ali ne. Na ta način namerava vodstvo KD prisiliti vladnega komisarja, da bi čimprej imenoval komisarja občinski upravi.

Gospodarski položaj Trsta

Tržaška trgovinska zbornica je v preteklem tednu izdala redno mesečno poročilo o tržaškem gospodarskem položaju v juliju. Iz poročila je razvidno, da se je v tem mesecu znižala industrijska proizvodnja in da je trgovina na drobno in debelo zabeležila le slabe kupčije. Povečalo se je število tujih turistov, ki so obiskali Trst, znižalo na se je število domačih turistov. Na našem področju je bilo zaposlenih v juliju 89.187 oseb in 108 oseb manj kot v juniju. Brezposelnih pa je bilo 16.368 in kar 1172 ali 7,7 odst. več kot v juniju. Iz poročila tržaške trgovinske zbornice je torej razvidno, da je bil v obravnavanem mesecu tržaški gospodarski položaj nezadovoljiv in da je še vedno vladala občutna kriza.

Podobne ugotovitve veljajo tudi za pristaniški promet, kjer pa predstavlja ugodno izjemo promet z deželami onstran Sueškega prekopa. V prvih sedmih mesecih tekočega leta so tako pripeljali in odpeljali skozi Trst proti tem obširnim področjem 282.450 ton blaga, medtem ko je v istem razdobju preteklega leta znašal ta promet 249.823 ton. Povečanje je torej občutno, vendar je stvarno še mnogo pomembnejše saj moramo upoštevati, da je bil Sueški prekop letos zaprt od januarja do marca.

(KRITIKE IN POROČILA)

„Primorske zdrahe" na stadionu „1. maj"

Sinoči je Slovensko narodno gledališče v Trstu dostojno proslavilo 250-letnico rojstva velikega italijanskega komediografa Carla Goldonija s predstavo «Primorskih zdrah» na prostem na stadionu «1. maj». Te — kar 27. uprizoritve tega dela na prostem so se poleg številnega občinstva udeležili tudi predstavniki slovenskega in italijanskega kulturnega življenja ter so s svojo prisotnostjo podčrtali pomen proslave velikega italijanskega umetnika, kot tudi odlično izvajanje Slovenskega narodnega gledališča.

SNG bo «Primorske zdrahe danes ponovilo in se tako poslovilo od mlade talentirane igralke, ki mora žal gledališče zapustiti. Poslovilna predstava Tee Starčeve predstavlja resno izgubo, katere ne bo lahko preboleti.

Včeraj sta se poročila
ALMA REGENT
in
STOJAN PERTOT
Mlademu paru, predvsem pa svoji delovni tovarišici Almi, želijo vse najboljše člani uredništva in uprave «Primorskega dnevnika»

OD VČERAJ DO DANES

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

Dne 7. septembra t. l. se je v Trstu rodilo 10 otrok, umrle so 3 osebe, porok pa je bilo 8.

POROČILI SO SE: uradnik Giuseppe Betti in gospodinja Pia Zorzini, pleskar Luigi Marilli in gospodinja Maria Prisciandaro, trgovec Renzo Sangalli in prodajalka Fausta Fait, tesar Giuseppe Monaro in frizerka Licia Troiani, uradnik Pietro Agostini in uradnica Nives Simeoni, trgovec Lucio Contento in učiteljica Giuliana Abba, mehanik Michele Balzano in rožnarica Maria Cappelutti, tesar Ernesto Vatta in gospodinja Emma Marchesi.

UMRLI SO: 82-letni Ermanno pl. de Baseggio, 51-letni Vittorio Udovisich, 83-letna Teresa Bieker vd. Furlan.

OKLICI: podoficir finance Fernando Simonetti in gospodinja Maria Cristina Sverzut, krznar Giuseppe Ielusich in gospodinja Giannina Bruna Bossi, financar Aldo Caccarato in gospodinja Elide de Cavinato, podoficir karabinjerjev Gesualdo Simonetti in gospodinja Maria Ciubini, železničar Dante D'Osvaldo in bolničarka Liliana Michelazzi, uradnik Sergio Moscati in uradnica Liliana Toso, mizar Lorenzo Goffredo in uradnica Cosima Mazzoccola, mehanik Enrico Risigari in gospodinja Rosanna Steinbok, pomorščak Giulio Chersicla in gospodinja Lauretta Favetta, uradnik Luciano Bosso in gospodinja Lucia Bressanutti, uradnik Filippo Zuccarello in uradnica Giuliana Frassinelli, delavec Mario Scrigni in gospodinja Claudia Mauro, inženir dr. Luigi Venier in uradnica Maria Adele Henriquez, mehanik Pietro Lorenzutti in pletilja Maria Grazia Macchi, odvetnik dr. Fabio Lonciari in gospodinja Lucia Rubino, zidar Pietro Pace in gospodinja Maria Luigia Rivignassi, mehanik Mario Iacopin in delavka Maria Sustersich, vicebrigadir karabinjerjev Giuseppe Di Domenico in učiteljica Enrichetta Russignaga, dekorater Mario Jenko in gospodinja Gabrijela Kraščeк, zastopnik Valentino Fantuz in šivilja Maria Margherita Kompara, direktor restavracije Fred Casalan in študentka Silvia Cornachin, direktor Giano Delbianco in prodajalka Concetta Milazzi, mizar Giuseppe Lozej in gospodinja Pierina Jeicich, uradnik Bruno Risegari in vezilja Nerina Calligaris, inženir Attilio Trani in šivilja Sara Aguccioni, mizar Luciano Furlani in gospodinja Annamaria Bachi, zidar Vittorio Bertoch in gospodinja Maria Perna, mehanik Leonardo Soldano in uradnica Silvia Benet, zidar Giuseppe Cibic in šivilja Alma Musina, pomorščak Angelo Ferrara in gospodinja Maxine Cohen, rudar Giuseppe Busan in gospodinja Maria Saveri, zidar Giuseppe Toscan in gospodinja Eliana Zennaro, pleskar Luciano Bassi in gospodinja Luciana Zocchi, delavec Umberto Rabbaioli in šivilja Antonia Giacomin, Vincenzo Bellisari in Maria Guglielmo, uradnik Mario Decchi in gospodinja Licia Bruna Verdura, trgovec Ottorino Moro in gospodinja Gemma Dose, gasilec Giulio Pignataro in šivilja Pasqua Denittis, delavec Giorgio Valenzin in gospodinja Annamaria Ferrucci, kovač Emilio Penzo in Lidia Culos, aranžer Lorenzo Colmani in uradnica Maria Jose Talarico, inženir Rudolf Mitteregger in učiteljica Maria Grazia Loser, mehanik Livio Tomasich in Loredana Pavan, profesor kemije Hein Matthijesen in učiteljica Nerina Fortunari, študent A. Robert Hurrell in gospodinja Anna Barbara Poldrugo.

NEDELJSKA SLUŽBA LEKARN

Biasoletto, Ul. Roma 16; Davanzo, Ul. Bernini 4; Godina Enea, Ul. Ginnastica 6; Al Lloyd, Ul. Orologio 6; Alla Madonna del Mare, Largo Piave 2; Millo, Ul. Buonarroti 11; Sponza, Ul. Montorsino 9 (Rojan); Harabaglia v Barkovljah in Nicoli v Škednju.

LOTERIJA

BENETKE	85	3	59	80	88
BARI	17	13	15	89	45
CAGLIARI	68	33	1	71	90
FLORENCA	46	29	15	45	36
GENOVA	40	10	81	50	30
MILAN	50	16	37	59	47
NEAPELJ	84	4	78	55	5
PALERMO	38	84	54	86	7
RIM	22	72	55	58	40
TURIN	60	30	76	82	40

NOČNA SLUŽBA LEKARN v septembru

Dr. Codermatz, Ul. Tor S. Piero 2; De Colle, Ul. P. Revoltella 42; Depangher, Ul. sv. Justa 1: Alla Madonna del Mare, Largo Piave 2; Zanetti, Testa d'oro, Ul. Mazzini 43; Harabaglia v Barkovljah in Nicoli v Škednju.

SNG v TRSTU

DANES ob 20.30 na stadionu «Prvi maj», Vrdelska cesta 7

Primorske zdrahe
komedija v treh dejanjih
velika uprizoritev na prostem
Spisal CARLO GOLDONI
Priredil MIRKO RUPEL
Režiserja JOŽE BABIČ in MODEST SANCIN
Scenografa JOŽE CESAR in ing. arh. VIKTOR MOLKA

POSLOVILNA PREDSTAVA TEE STARCEVE

Prodaja vstopnic eno uro pred pričetkom predstave pri blagajni na stadionu.
Veljavni so Gledališki kuponi.

V torek, 10. t.m. ob 20.30 v kino dvorani v Škednju Branislav Nušić
ŽALUJOČI OSTALI

MLADINA IZ TREBČ

uprizori
DANES ob 16. uri
v ljudskem domu v Trebčah
ljudsko burko v treh dejanjih
«Izgubljeni in zopet najdeni mož»
Vabimo k številni udeležbi

V spomin na
ALBERTA SIRKA
slikarja našega morja
ob 10. obletnici njegove smrti
DANES 8. septembra ob 17. uri v dvorani Ljudskega doma v Križu
KONCERT
UČITELJSKEGA PEVSKEGA ZBORA
«EMIL ADAMIČ»
iz Ljubljane
ob vrnitvi z mednarodnega pevskega festivala v Arezzu
Prosvetni društvi
«ALBERT SIRK»
in «VESNA»
v Križu

(RAZNA OBVESTILA)

Vabilo prejšnjim gojencem igralske šole SNG

Uprava Slovenskega narodnega gledališča v Trstu vabi gojence igralske šole iz pretekle sezone 1956-57, da se zberejo na razgovor s predstavniki uprave v četrtek 12. septembra 1957 ob 20. uri v prostorih SPZ, Trst, Ul. Roma 15-II. Uprava SNG.

GLASBENA MATICA

Vpisovanje v šolo Glasbene Matice za šolsko leto 1957-1958 po 12. septembra od 9. do 12. ter od 16. do 18. ure v šolskih prostorih v Ulici Ruggero Manna 29-I. (tel. 29-779). Poučujemo klavir, vse orkestralne instrumente, nauk o glasbi in harmoniko. Sprejmemo tudi prijave za sodelovanje v šolskem pevskem zboru in orkestru.

Ravnateljstvo

Vpisovanje v podružnico šole Glasbene Matice v Boljuncu bo v četrtek 12. t. m. od 15. do 17. ure in v petek 13. t. m. od 18. do 20. ure v šolskem prostoru v Boljuncu. Pričetek pouka v ponedeljek 16. t. m.

Ravnateljstvo šole Glasbene Matice

MASA NA KATINARI

Za proslavitev 18. obletnice zgraditve kapelice Kraljice Miru bo danes ob 10. uri maša.

(ŠOLSKE VESTI)

Ravnateljstvo državne nižje trgovske strokovne šole s slovenskim učnim jezikom v Trstu, Piazzale Gioberti št. 4, sporoča, da traja vpisovanje za šolsko leto 1957-58 do vključno 25. septembra 1957. Tajništvo je odprto vsak delavnik od 10. do 12. ure.

Popravni izpiti čez I. in II. razred ter nižji tečajni izpiti se pričnejo jutri po razporedu, ki je bil objavljen na oglasni deski zavoda.

Ravnateljstvo državne trgovske akademije s slovenskim učnim jezikom v Trstu sporoča, da se bo vpisovanje za šolsko leto 1957-58 zaključilo 25. septembra 1957. Podrobna navodila za vpis dobijo prosilci v tajništvu zavoda vsak dan od 10. do 12. ure.

Ravnateljstvo drž. nižje industrijske strokovne šole s slovenskim učnim jezikom v Trstu (Rojan, Ul. Montorsino št. 8-III.) obvešča prizadete starše, da bo vpisovanje za I., II. in III. razred za šolsko leto 1957-1958 do vključno 25. septembra t. l. vsak delavnik od 10. do 12. ure.

Istočasno opozarja učence in učenke, ki so bili pripuščeni k **popravnim izpitom** v jesenskem roku, da se prično nižji tečajni in razredni izpiti jutri ob 8.30.

Podroben razpored in urnik posameznih izpitov sta na vpogled na razglasni deski šole.

Ravnateljstvo industrijskega strokovnega tečaja s slovenskim učnim jezikom v Dolini sporoča, da se bo vpisovanje za šolsko leto 1957-58 zaključilo 25. septembra. Podrobna navodila za vpis dobijo prosilci v tajništvu zavoda vsak dan od 9. do 12. ure.

Popravni izpiti za I. in II. razred se bodo začeli jutri s pismeno nalogo iz slovenščine.

Razpored izpitov je objavljen na šolskih vratih.

Na višji realni gimnaziji s slovenskim učnim jezikom v Trstu, ki ima poleg razredov z realnim učnim načrtom tudi popolne razrede s klasičnim učnim načrtom, bo vpisovanje za šolsko leto **1957-1958 do vključno 25. septembra** vsak dan od 10. do 12. ure v tajništvu zavoda v Ulici Lazzaretto vecchio št. 9-II.

Navodila glede vpisovanja so razvidna na zavodovi oglasni deski.

Ravnateljstvo držav. trgovskega strokovnega tečaja na Proseku sporoča, da se pričnejo popravni izpiti za I. in II. razred jutri ob 8.30. Razpored izpitov je razviden na oglasni deski. Ravnateljstvo obenem obvešča, da so v teku vpisovanja za I. in II. razred, in sicer vsak torek in petek od 10.30 do 12. ure do vključno 25. sept.

Vpisovanje v slovensko drž. učiteljišče v Trstu (Piazzale Gioberti 4) se zaključi dne 25. septembra.

Ravnateljstvo slovenske nižje srednje šole v Trstu sporoča, da je čas za vpisovanje do 20. t. m.

Vpisati se morejo vsi, ki so že obiskovali šolo in tudi tisti, ki so opravili sprejemni izpit v poletnem roku. Navodila glede vpisa dobite v tajništvu šole — Ul. delle Scuole Nuove št. 14 — vsak dan od 10. do 12. ure.

Ravnateljstvo državnega dvoletnega trgovskega tečaja s slovenskim učnim jezikom na Katinari sporoča, da se bo vpisovanje za šolsko leto 1957-58 zaključilo 25. septembra. Tajništvo je odprto vsak delavnik od 10. do 12. ure.

Popravni izpiti se bodo začeli jutri s pismeno nalogo iz slovenščine.

Razpored izpitov je objavljen na oglasni deski zavoda.

Ravnateljstvo industrijskega strokovnega tečaja v Nabrežini z oddeljenimi razredi v Sv. Križu sporoča, da bo vpisovanje do vključno 25. septembra dnevno od 9. do 14. ure.

Popravni izpiti se pričnejo jutri ob 8.30.

(LJUDSKA PROSVETA)

Prosvetno društvo «I. Cankar» organizira baletno šolo za otroke od 5 let dalje, katero bo vodil Adrijan Villes, član SNG. Vpisovanje in podrobnejša pojasnila na sedežu društva v Ul. Montecchi 6 od 19. do 20. ure od 10. do 12. t. m. (torek, sreda in četrtek).

(RADIO)

NEDELJA, 8. septembra 1957

TRST POSTAJA A

8.00 Jutranja glasba; 8.30 Domači odmevi; 9.00 Kmetijska oddaja; 9.30 Debussy: Bergamaška suita; 9.46 Lahke melodije; 11.30 Janaček: Taras Bulba, rapsodija za orkester; 11.55 Dva Waldteuflova valčka; 12.15 Za vsakogar nekaj; 12.45 Melodije iz revij; 13.30 Glasba po željah; 15.05 Manfredini: Trije koncerti; 15.30 Južnoameriški odmevi; 16.00 Bach: Brandenburški koncert št. 4; 16.17 Operetne melodije; 16.45 Dve uverturi; 17.00 Slovenski zbori; 17.20 Plesna čajanka; 18.00 Paganini: Koncert št. 1 v D-duru za violino in orkester; 18.30 Mladina pred mikrofonom — Nastop gojencev otroškega vrtca na Opčinah; 19.00 Slovenski samospevi; 19.15 Ciganski orkestri; 19.30 Pestra glasba; 20.00 Sport; 20.30 Čajkovski: «Evgenij Onjegin», opera v treh dej.; po I. dej. ob 21.10 Nedelja v športu; 23.30 Polnočna glasba.

TRST I.

9.35 Enesco: Dve rapsodiji; 13.20 Glasbeni varieté; 14.30 Operna glasba; 15.15 Ethel Smith pri orglah Hammond; 15.30 Zabavna glasba; 17.00 Reportaža z nogometne tekme; 18.00 Simfonični koncert; 21.00 Glasbeni varieté; 21.45 Poje Caterina Valente; 22.00 Reportaža z zaključnega večera beneškega filmskega festivala; 22.30 Koncert pianista Armanda Renzija; 23.30 Plesna glasba.

KOPER

Poročila v italijanščini: 6.30 12.30, 16.30, 17.30, 19.15, 23.00.

Poročila v slovenščini: 7.30 13.30, 15.00.

8.00 Kmetijska oddaja; 8.30 Spored lahke glasbe; 9.00 Oddaja za beneške Slovence; 9.20 Skladbe Antonina Dvoraka; 9.45-10.15 Spored iz Ljubljane; 10.15 Polke in valčki Marijana Ostrouške iz Postojne; 10.30 Sosedni kraji in ljudje: V Pevmi in Podgori, onkraj Soče; 10.45 Glasbena medigra; 11.00 Koncert operne glasbe; 13.30-14.00 Spored iz Ljubljane; 14.00 Glasba po željah; 15.10 Poje moški zbor «Kras» iz Dola-Poljan; 15.30 Z mikrofonom po Primorski: V naši meji vrvi; 16.00-19.00 Spored iz Ljubljane; 19.25 Lahka glasba; 19.30-23.00 Spored iz Ljubljane; 23.10 Glasba za lahko noč.

SLOVENIJA

327,1 m, 202,1 m, 212,4 m

Poročila: 5.00, 6.00, 7.00, 8.00 10.00, 13.00, 15.00, 17.00, 19.30 22.00

7.35 Zabavne melodije; 8.30 Mladinska radijska igra — Frank Holwerd: Očkov veliki sin; 9.00 Slovenske narodne in umetne pesmi; 9.45 Se pomnite, tovariši — Ob 15-letnici jugoslovanske vojne mornarice; 10.15 Kar radi poslušate...; 11.15 Opoldanski glasbeni spored; 12.00 60 minut z zabavnimi orkestri in solisti; 13.15 Zabavna glasba; 14.00 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo; 16.00 Matija Maležič: Mladinski seminarji; 16.30 Glasbeni mozaik; 17.30 Radijska igra — Anatole France: Crainquebille; 18.16 Melodije za dobro voljo; 19.00 Zabavna glasba; 20.00 «Malo od tu in malo od tam»; 21.00 Športna nedelja; 21.15 Jugoslovanska simfonična glasba; 22.15 Zaplešimo!

TELEVIZIJA

10.15 Oddaja za kmetovalce; 16.30 Sportno popoldne; 18.30 «Siva kobila», film; 21.00 Telematch; 22.00 Reportaža z zaključnega večera beneškega filmskega festivala; 23.00 Nedelja v športu.

(KINO)

Excelsior. 15.00: «Skoraj zasebna tajnica», Cinemascope, technicolor. S. Tracy, K. Hepburn.
Fenice. 15.00: «Pustolovščine in ljubezni Omara Khayyama». Technicolor. C. Wilde, D. Paget.
Nazionale. 16.00: «Obroč maščevanja». Cinemascope. R. Scott, J. Craig.
Filodrammatico. 15.00: «Dekleta brez imena», M. Van Doren, Lori Nelson. Za mladino prepovedano.
Grattacielo. 14.30: «Človek, ki je videl svoje truplo». Technicolor, Vistavision.
Supercinema. 14.30: «Trije mušketirji», Lana Turner.
Arcobaleno. 13.30: «Grof Max», A. Sordi in V. De Sica.
Astra Rojan. 15.00: «David Krockett in morski roparji», E. Parker. Čudovit dokumentarni film W. Disneya «Ljudje v vesoljstvu».
Capitol. 15.00: «Maruzzella». Technicolor, M. Allasio, Massimo Serato.
Cristallo. 14.30: «Bengalski suličarji», F. Tone, R. Cramwel.
Alabarda. 15.00: «Okno nasproti», B. Bardot, R. Pellegrin. Mladoletnim prepovedano.
Ariston. 16.00: Glej kino na prostem.
Aurora. 16.30: «Moj prijatelj Kelly», Van Johnson.
Armonia. 14.00: «En kralj za štiri kraljice». Technicolor. C. Gable, E. Parker.
Ideale. 16.00: «Bolj živ kot mrtev», Dean Martin, Jerry Levis.
Impero. 14.30: «Očetje in sinovi», De Sica, Mastroianni, Antonella Lualdi.
Italia. 15.00: «Spoštljivi morilec», Aalastra Sim.
Moderno. 16.00: «Zakopan revolver», G. Ford, J. Crain.
San Marco. 16.00: «Kot prej bolje kot prej», Cornell Horchers, Rock Hudson, J. Sanders.
Savona. 14.00: «Za zrcalom», J. Mason.
Viale. 14.30: «Zarota v gradu», M. Rooney in govoreči mezgec Francis.
Vitt. Veneto. 14.30: «Avtostop», J. Allyson, Technicolor.
Belvedere. 15.00: «Nilska princesa».
Massimo. 14.30: «Pustolovščine kapitana Hornblowerja», Technicolor, W. Mayo in R. Beatty.
Novo cine. 14.30: «Simba», Dirk Bogarde, Virginia Mac Kenna.
Odeon. 15.00: «Ni je večje ljubezni», A. Lualdi in F. Interlenghi.
Radio. 14.30: «Zemlja Apašev», Cinemascope.
Secolo Sv. Ivan. 16.00: «Zgodilo se je v Berlinu», J. Mason.

KINO NA PROSTEM

Ariston. 20.00 in 22.00: «Zadnji lov». Cinemascope, technicolor, R. Taylor, S. Granger.
Arena dei fiori. 20.00: «Kongres se zabava», J. Matz, R. Prack.
Marconi. 16.00: «Meč Robin Hooda», v barvah.
Paradiso. 20.00: «Zeleni ogenj». Cinemascope. S. Granger in G. Kelly.
Ponziana. 20.00: «20 tisoč milj pod morji». Cinemascope, technicolor.
Stadio. 20.00: «Zaklad Pancha Ville».
Valmaura. 19.45: «Pustolovščina na dvoru», Cinemascope, technicolor.
Rojan. 20.00 in 22.00 «Leglo tihotapcev». Cinemascope.
Škedenj. 20.00: «Pred neurjem».

(MALI OGLASI)

VESPE, AVTOMOBILE, KOLESA in **ŠIVALNE STROJE** nove in rabljene si oglejte brez obveznosti, različne nadomestne dele in razna darila z vsemi potrebnimi listinami, odpremlja najhitreje in daje vsa potrebna pojasnila tvr. **Beltram**, Trst, Ul. Valdirivo 3, tel. 36-991.

KOLESA, znižana cena 7.000 lir. Motorna kolesa 44.000 lir, pošilja kolesa - darilne pakete brez faktorja MARCON, Ul. PIETA' 3, Trst.

ENONADSTROPNA HIŠA, 700 kv. m (vrt in dvorišče) velika ovorana (nad 100 kv. m) naprodaj po ugodni ceni. Gabrovec pri Proseku 24.

ISČEM stalno služkinjo; telefonirati 21-220.

14-LETNEGA VAJENCA iščem za trgovino jestvin. Ul. Rossetti 14.

UPRAVA ŠKOCJANSKIH JAM IN JAMARSKO DRUŠTVO DIVAČA
Obveščata, da bo danes **8. septembra** jama razsvetljena; plezanje 170 m globoko.
Po programu ples.
Avtobus bo vozil:
Blok Lipica: ob 8., 10., 12. in 14. uri.
Jame-blok Lipica: ob 17., 19., 21. in 23. uri.
Blok bo odprt do 24. ure.
VABLJENI!

ZAHVALA
Vsem darovalcem cvetja in onim, ki so spremljali na zadnji poti našo drago
Alojzijo Sosič
se najprisrčneje zahvaljujemo.
Brat Viktor z družino ter družini Valič in Ferluga
Trst, 8. septembra 1957

S. A. T.
AVTOBUSNE PROGE

Trst - Sežana - Ljubljana: vsak dan iz Trsta ob 7.30 (z Opčin ob 7.50).

Trst - Sežana: petek in sobota ob 7.00 in 15.30;
— iz **Sežane** ob 9.30 in 18.30

Iz Trsta: v Bane - Sesljan

Tržič: vsak dan ob 11.00;
— iz **Tržiča:** ob 12.15;
— v **Bane - Sesljan** ob delavnikih: 8.40, 13.25, 17.15;
— ob **praznikih:** 8.10, 14.30 16.30.
— v **Bane** ob **delavnikih:** 5.50, 7.25, 9.40, 18.30, 19.50;
— ob **praznikih:** 7.00, 9.40 20.10.

Z Opčin v Sesljan (kopališče) ob **delavnikih:** 9.20, 10.35 14.05, 17.55;
— ob **praznikih:** 9.20, 11.10 12.15, 14.30, 15.45, 17.30, 18.30;

Iz Bazovice - Trebč - Padrič v Sesljan (kopališče): ob **praznikih:** 9.00, 10.50, 14.10, 17.10.

VESPE - MOTOCIKLE
Avtomobil-Fiat 1100
LAMBRETTE
rabljene PRODAM
izredna prilika
Po naročilu izvažam v INOZEMSTVO
— tudi kolesa —
Trst, Ul. S. Lazzaro 17
Tel. 24-245

«UNION»
Svetovno znana zavarovalnica od leta 1828 je v TRSTU UL. GHEGA 8 - I.
tel. 27512 - 35939
Prokurator RAVNIK

Mehanična delavnica in črpalka bencina AGIP
Simič Marij
OPCINE - Narodna ulica 48 - Telefon 21-322
PREDSTAVNISTVO MOTOCIKLOV NAJBOLJSIH ZNAMK: «CIMATTI», «LYGIE» IN «VICTORIA» IN KOLESA ISTE ZNAMKE.
Dobite tudi nadomestne dele za motorje in kolesa. — Vse po konkurenčnih cenah.

Ribarič Ivan
IMPORT ◆ EXPORT
VSEH VRST LESA IN TRDIH GORIV
TRST — ULICA F. CRISPI 14 — TEL. 93-502
ULICA DELLE MILIZIE 19 — TEL. 96-510

AUTOVIE CARSICHE

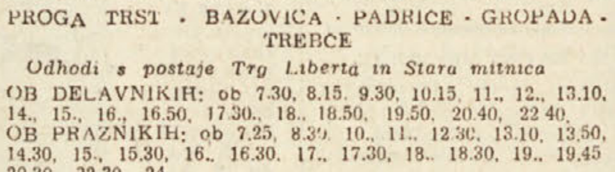

PROGA TRST - BAZOVICA - PADRIČE - GROPADA - TREBČE

Odhodi s postaje Trg Libertà in Stara mitnica
OB DELAVNIKIH: ob 7.30, 8.15, 9.30, 10.15, 11., 12., 13.10, 14., 15., 16., 16.50, 17.30., 18., 18.50, 19.50, 20.40, 22.40.
OB PRAZNIKIH: ob 7.25, 8.30, 10., 11., 12.30, 13.10, 13.50, 14.30, 15., 15.30, 16., 16.30, 17., 17.30, 18., 18.30, 19., 19.45 20.30, 22.30, 24.

PROGA TRST - BLOK FRNETIČI

Odhod s Trga Libertà
OB DELAVNIKIH: ob 7.30, 10.15, 13.10, 15, 18.55.
OB PRAZNIKIH: ob 7.25, 8.30, 10, 11, 12.30, 13.10, 13.50, 14.30, 15, 15.30, 16, 16.30, 17, 17.30, 18, 18.30, 19, 19.45, 20.30, 22.30.
Odhod s Frnetičev
OB DELAVNIKIH: ob 8.20, 10.50, 14.05, 15.40, 18.55.
OB PRAZNIKIH: ob 8, 9.10, 10.50, 11.40, 13.20, 14, 14.20, 15.15, 15.30, 15.50, 16.20, 16.50, 17.35, 18, 18.50, 19.20, 19.50, 20.20, 20.50, 21.45, 23.10.

PROGA TRST - BLOK PESEK

Odhod s Trga Libertà
OB DELAVNIKIH: ob 7.45, 13.10, 17.30.
OB PRAZNIKIH: ob 11.30, 17.30.
Odhod s Peska
OB DELAVNIKIH: ob 8.20, 13.50, 18.05.
OB PRAZNIKIH: ob 12.05, 18.05

PROGA TRST - KOZINA - HERPELJE

Odhod s Trga Libertà ob 7.30 in 13.10. Iz Herpelj ob 9. uri in 14.30. — Vožnje vsako soboto.

PROGA TRST - DOMJO - BOLJUNEC - DOLINA - PREBENEG

Odhod s Trga Stare mitnice
OB DELAVNIKIH: ob 6.35, 7.25, 10.20*, 12.05, 13.05.*, 16.35, 17.05*, 18.05, 18.35, 19.20, 20.45, 22.35
OB PRAZNIKIH: ob 9.05, 10.35, 12.35*, 14.35, 16.05, 17.05, 18.15, 19.35, 20.40, 22.05
N. B. * Samo ti avtobusi vozijo do Prebenega, drugi se ustavijo v Dolini.

PROGA TRST - DOMJO - RICMANJE

Odhodi s postaje na Trgu Stare mitnice
OB DELAVNIKIH: ob 7.35, 10.35, 12.20, 13.35, 18.05, 19.20.
OB PRAZNIKIH: ob 9.35, 14.05, 16.20, 19.35, 22.50.

PROGA TRST - ADAMIČ - MACKOVLJE

Odhodi s postaje na Trgu Stare mitnice
OB DELAVNIKIH: ob 11., 13.30
OB PRAZNIKIH: ob 13., 22.30.

PROGA TRST - OSP - MACKOVLJE

Odhodi s Trga Libertà
OB DELAVNIKIH: ob 18.15.
OB PRAZNIKIH: ob 18.30.

PROGA TRST - PODLONJER - LONJER

Odhodi s postaje na Trgu Stare mitnice
OB DELAVNIKIH: ob 6.20, 6.40**, 7., 7.22**, 7.40, 8.07**, 8.25, 8.52, 9.02, 9.30**, 9.40, 10.15, 10.30*, 11.02, 11.20**, 11.40, 12.02, 12.20, 12.40, 13., 13.20**, 13.40, 14.15*, 14.45*, 15.16*, 15.45*, 16., 16.20, 16.40, 17., 17.20, 17.40**, 18., 18.30**, 18.50, 19.20**, 19.40, 20.05**, 20.30, 20.52, 21.10, 21.40, 22.15*, 22.45*, 23.20.
OB PRAZNIKIH: ob 8., 8.31, 9.01, 9.31, 10.01, 10.31, 11.01, 11.42, 12., nato odhodi vsakih 15 minut.
* Odhodi s Trga S. Francesco
** Ti avtobusi vozijo do Lonjerja ostali se ustavljajo v Podlonjerju

Opravljamo prevoze blaga za tretje z lahkimi in težkimi kamioni ter avtocisternami tudi v inozemstvo. Za informacije kličite telefonski številki 36-794 in 55-378.

PROSVETNO DRUŠTVO «ANDREJ ČOK» vabi v NEDELJO 15. t. m. ob 15. uri vse Tržačane in okoličane v PROSVETNI DOM na OPČINAH, kjer bo

VELIKA VRTNA ZABAVA

SODELUJEJO: domača folklorna skupina, proseška godba na pihala, pevski zbori s Proseka, iz Trebč in Padrič, zvečer pa bo igral openski plesni orkester

Goriško-beneški dnevnik

Dogodki tedna

Krivična razsodba Kasacije

Kasacijsko sodišče je pod predsedstvom dr. Eula sprejelo priziv generalnega prokuratorja na procesu zaradi dogodkov v Poročinju, naj se osebe, ki so bile že na zatožni klopi zaradi teh dogodkov, sodijo zaradi veleizdaje, ker naj bi delovale proti državi. Razprava bo v kratkem pred porotnim sodiščem v Perugi. Tako je poročala videmska izdaja «Il Gazzettina».

Po tej logiki naj bi se borili za Italijo pripadniki salojske republike, fašisti, nacisti in njihovi hlapci.

Mladinski kriminal v Gorici

Marsikomu se bo zdel ta naslov smel in morda pretiran. Ko vam povemo nekaj zgodbic o mladih goriških tatičih, boste spoznali, da je popolnoma resničen.

V začetku avgusta je trafikant Giacomo Fagioli prijavil policiji, da so mu tatovi odnesli iz prodajalne v Ul. IX. Agosto večjo količino znamk in kolkovanih papirjev za okoli 60.000 lir. Po dolgih poizvedovanjih je policija ugotovila, da je bil tat komaj 18-letni S. D. iz zelo ugledne goriške družine. Fant je med preiskavo izpovedal, da ga je mučila nespečnost in da se je sprehajal po mestnih cestah, ko je zagledal ključ v vratih trafike. Ne da bi ga pekla vest, je stopil v trafiko in jo «pometel».

Še bolj značilen primer pa se je pripetil v ponedeljek. Lastnik agencije Alfa Romeo na Korzu inž. Gino Salinatti je ugotovil, da se je nekdo splazil skozi dvoriščno okno in mu odnesel 3.000 lir; sploh pa se ni dotaknil blagajne in radijskih aparatov. Na oknu so našli «corpus delicti»: kuhinjski nož in pripravo za stiskanje vijakov. Policija je takoj ugotovila, da gre za začetnika. Nemalo pa je bila presenečena, ko je ugotovila, da je vlom izvršil komaj 11-letni deček. Res čudežni otrok s področja... kriminala.

Tiste dni pa je komaj 13-letni fant ukradel listnico z denarjem in dokumenti iz hlačnega žepa Domenica Brainija z Majnice. Po vsem tem se upravičeno sprašujemo, kaj je treba napraviti, da se prepreči pojav, ki je precej udomačen po zadnji svetovni vojni in ki ni značilen za ta ali drugi socialni sloj, ampak je posledica brezdelja, slabega čtiva, vplivov ceste in seveda tudi pomanjkanja.

Vodovod in cesta

Poleti je bil sprejet zakon, s katerim se vlada obvezuje, da bo deficitarnim občinam, ki so dodatne davke povišale do najvišje dovoljene mere in ko nimajo več kot 2.000 prebivalcev, na svoje stroške zgradila vodovod in asfaltirala cesto, če je postopek za izvršitev teh del že v teku. V skladu s tem zakonom sta doberdobska in sovodenjska občinska uprava napravili potrebne korake pri CAFO in pri pristojnih oblasteh v Gorici, da jim na podlagi zakona opravijo predlagana dela.

Grajski čuvaj

Grajski čuvaj je izginil. Meščani so bili v velikih skrbeh, kaj bo z grajsko imovino. Zaradi tega je bilo potrebno pojasnilo županstva, sporočilo je, da je bil čuvaj Biagi suspendiran, ker so v računovodstvu ugotovili primanjkljaj. Govori se, da se skuša mož prebiti v tujsko legijo.

Tržiške ladjedelnice

Zveza kovinarjev FIOM-CGIL je razširila po ladjedelnici v Tržiču letak, v katerem obsoja ravnateljstvo, da se zaradi njegovega zavlačevanja pri reševanju, spor z delavci vleče že dva meseca. Obenem zagotavlja, da bo pri Zvezi industrijcev posredovala, da bo prišlo do sestanka v prvi polovici septembra. Kovinarji zahtevajo 40-urni delovni teden za nespremenjeno mezdo in izenačenje akordov s tistimi, ki veljajo v genovskem Ansaldu.

—«»—

Zaprta cesta za promet

Županstvo sporoča, da bodo pričeli v ponedeljek 9. septembra graditi kanalizacijo v Ul. Giustiniani (med Ul. Bombi in Rafutom) ter v Ul. Cappella med Ul. Formica in Ul. del Molino. Zaradi tega bosta cesti na omenjenih krajih zaprti za promet, dokler ne bodo dela opravljena.

Sporočilo kvesture

Urad za izdajanje obmejnih propustnic pri goriški kvesturi sporoča naslednje: V zadnjem času je več imetnikov obmejnih propustnic potvorilo svoj dokument s tem, da so nadomestili nekatere strani z drugimi, ki so bile naslovljene na njihove sorodnike ali na tretje osebe.

Goriška kvestura obvešča, da bodo tisti, ki bodo potvorili propustnice, na osnovi člena 482 kazenskega zakona podvrženi kazenskemu postopku.

Zaradi podobnega dejanja je goriško sodišče že obsodilo 20-letnega Filiputta na tri mesece zapora. Vse osebe, ki bodo potvorile svoj dokument, ne bodo dobile več propustnic.

—«»—

Najdeni predmeti

V uradih mestnih stražnikov v Ul. Mazzini imajo otroško zlato zapestnico in usnjeno torbo s knjigami. Osebe, ki bodo lahko dokazale, da so lastniki izgubljenih predmetov, naj pridejo ponje.

V TOREK V VIDMU

Nastop folkloristov iz Zagreba in Stockholma

Pod pokroviteljstvom občine bo v torek na Trgu XX. Settembre v Vidmu nastop folklornih skupin iz Zagreba in Stockholma. Skupini se bosta vračali z gostovanja v Messini in v Aosti. Sodelovala bo tudi furlanska skupina iz Aviana. Promet na trgu bo med predstavo ustavljen.

—«»—

DEŽURNA LEKARNA

Danes posluje ves dan in ponoči lekarna Urbani-Albanese, Korzo Italia 31, tel. 24-43.

—«»—

— KINO —

CORSO. 14.00: «Souvenir d'Italie», De Sica, Alberto Sordi, cinemascope.

VERDI. 14.30: «Alarem v New Yorku», M. Held in M. Tiller.

VITTORIA. 15.30: «Tanny, divja roža», D. Reinolds in Lesie Nilsen, v cinemascopu in barvah.

CENTRALE. 15.30: «Quantez», F. Murai in D. Mallone, v cinemascope in barvah.

MODERNO. 15.00: «Tisoč in ena noč».

STANDREZ. 20.00: «Mostovi v Toco Riju», W. Holden in Grace Kelly.

DESETA OBLETNICA DOBERDOBSKE GODBE

DANES OB 16. URI bo na trgu pred šolo

KONCERT GODB NA PIHALA

iz Doberdoba, Proseka in Nabrežine. Doberdobska godba, ki bo okrepljena z godbeniki iz okoliških vasi, bo s tem proslavila svoj pomembni jubilej. Občinstvo vabimo k udeležbi.

Dopisi iz naših krajev

ŠEMPOLAJ

Trgovec Span iz Nabrežine je nedavno odprl pri nas podružnico manufakturne trgovine. Ta ni toliko namenjena nam, kolikor klientom iz sosednih jugoslovanskih vasi, ki so s to trgovino povezane, ko je še bila v Komnu.

Sv. Tilih je v nedeljo, na dan svoje cerkvene šagre izvabil polno naše in sosedne mladine (okrog 300). Mogoče je kdo od teh že prej — ob sv. Juriju pošpehavcu kaj pošpehaval in pri sv. Tilihu, že staremu obljubovalcu, nekomu kaj obljubil. Če ni to «le mimogrede», bo prej ali slej imel besedo sv. Martin poročavec. Sicer je imel letos pri sv. Tilihu prvo besedo ples ob otvoritvi nove gostilne lovskega društva, ki je stregla gostom z divjačino.

Najbrž javnost še ne ve, da je za naso prosvetno prireditev izbran 15. september in prireditveni prostor v Praprotu, ki je za to tudi primeren. Spet bomo slišali pesmi našega že širom naše zemlje znanega in drugih pevskih zborov. Le toliko v vednost ljubiteljem zborovega petja, ki se bodo te prosvetne prireditve nedvomno številno udeležili in s tem podprli naše kulturno delovanje.

PREČNIK

Vremenoslovci so jo s svojo napovedjo o lepem avgustovem vremenu precej polomili; tako bo — kot kaže — tudi za september. Namesto lepega smo imeli v avgustu zelo spremenljivo vreme: sončno, oblačno, vlažno, suho, vetrovno. Pridelki so si opomogli po dežju 28. avgusta. Repo so napadle gosenice. Svoječasno so proti temu škodljivcu posipali zelje in repo s pepelom ali cestnim prahom, škropili s karbolno vodo i. e. Danes imamo za to druga sredstva. Menda pa so najuspešnejše pridne roke, ki gosenice pravočasno zalotijo in zatro. Če se to delo pravočasno prične, ni tako zamudno (razen če ni teh škodljivcev preveč), kot se sploh misli in se izplača. Rok za to pa ni.

Pri nas in drugod je bilo v letih po vojni zelo malo divjačine, sedaj pa so lovci bolj zadovoljni. Kaže, da gre za to zasluga dotoku divjačine čez državno mejo — brez propustnice. V Jugoslaviji so lovski predpisi precej strogi in je divjačina z njimi precej zaščitena. Ne vemo pa, če ima tudi jazbec, ki letos močno uničuje koruzo, tukajšnjo ali domovinsko pravico onkraj državne meje.

Pridne roke zbirajo tudi letos po naših ogradah izredno dišeče in priljubljene korčke (ciklame). Tudi iz drugega, navidezno ničvrednega cvetja in zelišča je večkrat moč napraviti prijetne šopke, kot jih zna naša mladina okusno sestaviti.

VIŽOVLJE

Minilo je leto dni, ko smo z lepo uspelo prireditvijo obnovili naše prosvetno društvo «Morje». Ob navdušenju so bile tudi obljube za oživljenje prosvetnega dela. Če imamo s Sesljanci vred odlične glasove in dobre igralce, je s tem izpolnjen prvi pogoj. Ovira je le vprašanje prostorov. A tudi to bi se moglo z dobro voljo rešiti. Zal pa so namesto dobre volje, razumevanja in nagnjenja za dobro stvar neki prav nič koristni predsodki, rojeni izven nas in proti našim interesom, proti enotnosti v prosvetnem delu. Če bi si dali nekaj časa in se o tej važni zadevi sami po domače razgovorili, bi se gotovo v tem sporazumeli. Če drugo ne, naj bi rešili vprašanje knjižnice. Nekje so založene knjige, ki jih je društvo z muko zbralo. Čemu jih imamo? Prav gotovo ne za to, da bi jih nekam zadelali. Tudi mislimo, da ni naloga SPZ, da se s tako rešitvijo strinja, ampak da skuša premakniti to zadevo na drugi tir, da bodo knjige vsaj delno vršile svoj namen. Tako ali drugače, a s tako usodo našega prosvetnega društva se ne moremo strinjati. S samim naslovom varamo sebe in druge.

DEVIN

Smrt je vedno nekaj pretresljivega, a najbolj nas presune nenadna smrt mladine, ki je šele pogledal v svet. Tako se je zgodilo predzadnji petek pri nas, ko se je, kot že znano, smrtno ponesrečil na delu v tržiški ladjedelnici komaj 22-letni Josip Legiša, po domače Bridarjev. Z njim je družina izgubila pridnega, delovnega, skrbnega in mirnega sina, vas priljubljenega vaščana mladina pa dobrega sovrstnika.

To ni hud udarec le svojcem, ampak vsej vasi. Težko je bilo slovo od njegove prerane gomile na domačem pokopališču in kot globoko sočustvujemo s potrto družino, tako ji želimo, da bi ta udarec čimbolj hrabro prestala. Pokojniku, ki ga bomo ohranili v blagem spominu, pa miren počitek v svoji zemlji.

SOVODNJE

Prejšnjo nedeljo je za en avtobus Sovodenjcev odšlo na enodnevni izlet v Kopršćino. Obiskali so vsa večja obmorska središča ter se vsepovsod zelo dobro imeli. Na njihovo razpoloženje je vplivalo tudi lepo vreme, ki je bilo kot nalašč za tak izlet.

15. septembra pa bo mešani pevski zbor pod vodstvom pevovodje tov. Dorija Klavčiča nastopil na koncertu tržaških pevskih zborov v Šempolaju. Na ta dogodek so se Sovodenjci temeljito pripravili.

OSLAVJE

Te dni še v nekatere hiše na Oslavju napeljujejo vodovod. S tem bodo imele vodo kmalu prav vse hiše. Občina pa je pričela graditi ograjo okoli razervoarja. Delo je nujno potrebno, ker je bil rezervoar precej visok in so imeli do njega možnost dohoda prav vsi, tudi otroci. K sreči se ni pripetila nobena nesreča. Poleg tega je bilo treba rezervoar zaščititi pred morebitnimi okvarami in mazanjem njegove okolice.

BRDA

Ko smo povpraševali nekatere briške vinograde, kaj menijo o letošnji (seveda če bo šlo tako naprej kot te dni!) trgatvi, so nam povedali, da se lahko zgodi, da bodo začeli trgati proti koncu septembra in da bo trgatev vsaj za štirinajst dni bolj zgodaj kot navadno. Sonce ima veliko moč in ustvarja v jagodah izredno hitro veliko količine sladkorja. Zadnje čase pa so nastale nekatere neprijetnosti, ki so jih opazili vinogradniki na Oslavju in v Steverjanu. Ose na veliko napadajo jagode. Skoraj na vsakem grozdu je po nekaj uničenih jagod. Če bo šlo tako naprej, bo to slabo vplivalo na pridelek.

Te dni je bil v Steverjanu predstavnik kmetijskega inšpektorata iz Gorice, ki se je zanimal za količino lanskega pridelka vina, ki ga vinogradniki še niso prodali. Ugotovil je, da je v Brdih še vedno zelo veliko lanskega vina in da so zelo slabi znaki za njegovo prodajo. V neprijetnem položaju so predvsem tisti vinogradniki, katerih zmogljivost sodov zadostuje samo za eno letino: če bodo hoteli spraviti vanje letošnji pridelek, bodo morali lanskega prodati po cenah, ki so trenutno na tržišču. Cene pa za briške vinogradnike v glavnem niso ugodne, ker po goriških gostilnah v velikih količinah, točijo vina iz drugih delov države in mešana vina iz nekaterih furlanskih kleti. Navadno vino (rebula) se plačuje po 90 do 100 lir za liter; žlahtnejša vina pa tudi po 130 in 140 lir. Če se bo izkazalo, da ostajajo prevelike zaloge neprodanega vina, tedaj bodo morali pospešiti destilacijo vina v žganje. V takem stanju bi se laže prodalo zlasti na zunanjem tržišču.

DOBERDOB

Na programu liste občinske enotnosti je zapisano, da se bo demokratična občinska uprava liste občinske enotnosti zanimala za pravično odmero davkov, ki izhajajo iz katastra. Ti davki že dolgo let niso bili pregledani in izpopolnjeni. Tako se dogaja, da kmetovalci marsikje plačujejo davek za orno zemljo ali sadovnjak, ki je bil uničen med prvo svetovno vojno, čeprav je na njegovem mestu pašnik.

Z namenom, da bi se to vprašanje uredilo, je županstvo poklicalo predstavnika katastrskega urada iz Tržiča, da pregleda, kako je z zadevo. Pooblaščeni geometer je že nekaj dni v Doberdobu in je pregledal že precej parcel. Ker bo svoje bivanje podaljšal tudi naslednji teden, priporočamo vaščanom, naj se zglasijo na županstvu in se z njim pomenijo.

Športni dnevnik

Študentovske športne igre v Parizu

Afirmacija Jugoslovanov v vaterpolu in atletiki

Jugoslovanski vaterpolisti premagali v finalu madžarske, Lorger in Petrušič zmagovalca polfinalnih skupin - Bezjak drugi, Lukman tretji

PARIZ, 7. — Predzadnji dan študentovskih športnih iger v Parizu je pomenil za jugoslovanske tekmovalce pravi triumf. Najprej so vaterpolisti v finalu z mnogo boljšo zasluženo zmago kot kaže rezultat 6:5 (2:1) premagali Madžare in v končnem plasmaju zavzeli prvo mesto pred Madžari, Brazilci itd. ter dosegli drugo zlato kolajno za Jugoslavijo. Jugoslovanski vaterpolisti so zaigrali zelo dobro in bi njihova zmaga morala biti večja, če jih ne bi sodnik večkrat oškodoval. Najboljši v jugoslovanskem moštvu je bil Ježič.

Za drugo veliko afirmacijo jugoslovanskega športa sta danes poskrbela tekača čez zapreke Lorger in Petrušič, ki sta vsak v svoji polfinalni skupini bila prva pred mnogimi odličnimi evropskimi tekači. Lorger je dosegel čas 14'8, Petrušič pa 15", vendar pa vremenske prilike niso bile za tek ugodne, ker je tekmovalcem pihal veter v bok. Lorger ima realne izgledе, da bo prvi tudi v finalu.

Naslednja dva Jugoslovana, ki sta se odlično afirmirala, sta bila metalec kladiva Bezjak, ki je bil drugi za Rusom Samosvetsovom in Lukman, ki je v skoku s palico preskočil višino 4,25 in se uvrstil vsaj na tretje mesto, če ne morda celo na drugo.

Rezultati.

VATERPOLO: **finale:** Jugoslavija - Madžarska 6:5 (2:1). **Končni vrstni red:** 1. Jugoslavija, 2. Madžarska, 3. Brazilija, itd.

ATLETIKA: **Krogla - ženske (finale):** 1. Zybina (SZ) 15.75, 9. Ricci (It.) 10.43. **110 m ovire (polfinale): 1. skup.:** 1. Lorger (Jug.) 14"8, **2. skup.:** 1. Petrušič (Jug.) 15". Colatore (It.) je bil izločen s časom 15"8. **800 m moški (finale):** 1. Lawrenc (Nem.) 1'50"3. **200 m ženske — finale:** 1. Itkina (SZ) 24"6, 2. Dekenskaja (SZ) 25", 3. Leone (It.). 25", 4. Voss (Nem.) 25"3. **400 m zapreke — (finale):** 1. Ilin (SZ) 53"3. **Kladivo (finale):** 1. Samosvetsov (SZ) 58,60, 2. Bezjak (Jug.) 58.06, 11. Lalischia (It.) 46,60 **200 m moški (polfinale): 1. skup.:** Germar (Nem.) 21"5. **2. skup.:** 1. Bartenijev (SZ) 21"6, 2. Murchison 22"2. Sangermano (It.) ni startal. D'Asnach pa je bil izločen. **Palica:** 1. Wazny (Polj.) 4,40, 3. Lukman (Jug.) 4.25.

PLAVANJE: **400 m prosto — ženske (finale):** 1. Voog (SZ) 5'32"6. **Štafeta 4x200 m prosto — moški (finale):** 1. Nemčija 9'19"7. **200 m prsno — moški (finale):** 1. Klopotowsky (Poljska) 2'45"2.

SABLJANJE: Moštveni turnir v sablji: **četrtfinale:** SZ - Francija 9:4, Italija - Nemčija 9:4, Anglija - Poljska 9:7, Madžarska - Izrael 9:0. **Polfinale:** Italija - SZ 9:7, Madžarska - Anglija 9:0. **Finale:** Madžarska -Italija 9:5; **finale za 3. mesto:** SZ - Anglija 9:3. **Končni vrstni red:** 1. Madžarska, 2. Italija, 3. SZ, 4. Anglija.

KOSARKA: Brazilija - Francija 62:47, Kitajska - Italija 67:52.

—«»—

SVETOVNO PRVENSTVO

Italijanski kotalkarji prvi v vseh disciplinah

PALERMO, 7. — Prvi dan svetovnega prvenstva v kotalkanju je prinesel Italijanom zmage v vseh disciplinah na programu. V moški konkurenci je stanje po prvem dnevu: **1. Italija 34 točk, 2. Francija 73, 3. Nemčija 59, 4. Španija 46, 5. Belgija 44, 6. Avstrija 18.** Stanje v ženski konkurenci: **1. Italija 21, 2. Nemčija 9, 3. Belgija 6.**

Rezultati:

5000 m moški: 1. Lori (It.) 10'01"7 (povprečna hitrost 29.811 km). 2. Faggioli (It.) 10'02". 3. Areliano (Sp.) 10'02"3, 3. Schmidt (Nem.) 10'04"4 itd. Italijan Botti je prišel na cilj tretji a je bil diskvalificiran.

10.000 m ženske: 1. Vianello (It.) 23'42". 2. Castelnuovo (It.) 23'43"1, 3. Lurazzi (It.) 23'44"6, 4. Nickel (Nem.) 23'45"7.

20.000 m moški: 1. Lori (It.) 41'41"9 (povprečna hitrost 29.300 km). 2. Botti (It.) 41'42", 3. Rossi (It.) 41'42"9, 4. Bormeaze (Fr.) 41'43"2, 5. Schmidt (Nem.) 41'45"1.

—«»—

Hokej na kotalkah v Novi Gorici

V dneh 13., 14. in 15. septembra se bodo pomerili v hokeju na kotalkah najboljši klubi iz Jugoslavije. Državno prvenstvo bo v Novi Gorici na igrišču dosedanjega državnega prvaka. Svojo udeležbo so že javile: Nova Gorica, H.K. Pula, H.K. Cement Pula, H.K. «Viktor Lenac» z Reke, H.K. Olimpija iz Ljubljane in H.K. Mladost iz Zagreba.

Preteklo nedeljo je H.K. Nova Gorica igral z Olimpijo iz Ljubljane. Čeravno so mu manjkali nekateri najboljši igralci, jo je premagal s 6:3. Ta šport ima v Novi Gorici veliko števila prijateljev, in ni dvoma, da bodo ob tekmovanju za drž. prvenstvo z vso silo bodrili domače moštvo, da bo tudi v tretje ostal prvak.

K. B.

PLAVANJE

Nov svetovni rekord na 4 x 100 m mešano

TOKIO, 7. — Japonska univerzitetna štafeta v sestavi Masaru Furukawa (prsno), Takashi Ishimoto (metuljček) Kazuo Tomita (hrbtno), Katsuki Ishihara (crawl) je na 4x100 m mešano postavila nov svetovni rekord s časom 4'17"8 (prejšnji rek. je znašal 4'18").

* * *

TOKIO, 7. — Japonec Keiji Hase je na 200 m hrbtno s časom 2'24"4 izboljšal japonsk. rekord.

TENIS

FOREST HILLS, 7. — Na teniškem prvenstvu ZDA je Flam (ZDA) premagal Seixasa s 6:4, 3:6, 6:4, 4:6, 6:1. V polfinalu se bo srečal z Avstralcem Cooperjem. V polfinale se je kvalificiral tudi Avstralec Anderson z zmago nad Ayalo (Čile) s 6:1, 6:3, 6:1. V polfinalu se bo srečal z Davidsonom (Šv.).

BOKS

Loi zmagal toda... zopet samo na točke

RIM, 7. — Rezultati boksarske prireditve v «Palači prvakov»: srednjetežka kat.: Panunzi (Rim) premagal Huberja (Nem.) po prekinitvi dvoboja v 5. rundi. Težka kat.: Cavicchi (Rim) premagal D'Ottavia po točkah v 10 rundah. Lahka kat.: **Loi (Trst) premagal Bellotija po točkah v 10. rundah.**

* * *

CAGLIARI, 7. — Rezultati boksarske prireditve v Cagliari: Welter kat.: Manca (Cagliari) premagal po točkah španskega prvaka Ben Bukerja. Srednjelahka kat.: Melis (Cagliari) premagal Basora (Sp.) po točkah.

ATLETIKA

MILANO, 7. — Pomembnejši rezultati mednarodnega atletskega mitinga v Milanu: 110 m zapreke: 1. Lauer (Nem.) 14"3, 2. Dohen (Fr.) 14"7. Višina — ženske: Kilian (Nem.) 1.55. 2000 m: Jazy (Fr.) 5'15" 2. Baraldi (It.) 5'15"2. Disk: 1. Consolini 53,34. 800 m — ženske: 1. Cervato 2'24"3. 80 m ovire: 1. Greppi (It.) 11"8. 2. Bertoni (It.) 11"8.

KINO PROSEK-KONTOVEL

predvaja danes 8. t. m. ob 17. uri Universal barvni film:

«RDEČI SUKNJIČI»

iz Saskat Chewana

Igrajo: Alan Ladd, Shelley Winters

Plavalni dvoboj Italija - Švedska

Italija v vodstvu in 2 nova rekorda

Italijani zmagali v vseh moških disciplinah

GENOVA, 7. — Po prvem dnevu plavalnega dvoboja Italija - Švedska vodi Italija s 63 proti 56 točkam. Dosežena sta bila dva nova italijanska rekorda, eden pa je bil izenačen.

Rezultati: 1500 m prosto moški: 1. Romani (I.) 19'12"8. 2. Hemlin (Š.) 19'23"7, 3. Ciacci P. (I.) 19'50"6, 4. Wolmsten (Š.) 19'50"8.

100 m prosto ženske: 1. Jobson (Š.) 1'6"5, 2. Valle (I.) 1' 8"7 (nov italijanski rekord), 3 Wamgberg (Š.) 1'9"6, 4. Martinelli (I.) 1'10"3.

100 m prosto moški: 1. Pucci (I.) 57"5, 2. Dennerlein (I.) 58"5, 3. Larsson (Š.) 59"7, 4. Bergengren (Š.) 1'0"1.

100 m metuljček ženske: 1. Varde (Š.) 1'17"6, 2. Lundquist (Š.) 1'19"6, 3. Beneck (I.) 1' 24"5, 4. Spadavecchia (I.) 1' 28"9

100 m hrbtno moški: 1. Elsa (I.) 1'7"7, 2. Perondini (I.) 1 09"1, 3. Andersson (Š.) 1'9"2, 4. Johannson (Š.) 1'11'8.

100 m hrbtno ženske: 1. Faldiga (I.) 1'18" (izenačen italijanski rekord), 2. Johnsson (Š.) 1'18"2, 3. Androsoni (I.) 1'19"8, 4. Larsson (Š.) 1'20"6.

Štafeta 4x100 m prosto ženske: 1. Švedska (Erikson, Wangberg, Larsso, Lobson) 4'37"5, 2. Italija (Masiero, Mondrosini, Martinelli, Valle) 4'51"7.

Štafeta 4x100 m mešano moški: 1. Italija (Elsa, Lazzari, Dennerlein, Pucci) 4'27"6 (nov it. rekord), 2. Švedska (Andersson, Junefeldt, Larsson B., Larsson G.) 4'34".

Skoki: 3 m moški: 1. Albonico (I.) 125.95 točk, 2. Mari (I.) 123,69, 3. Engval (Š.) 116,54, 4. Oehman (Š.) 112.17.

100 m ženske: 1. Hamsson (Š.) 77.17, 2. Ageby (Š.) 74.27, 3. Levati (I.) 63.95.

Odgovorni urednik STANISLAV RENKO
Tiska Tiskarski zavod ZTT - Trst

Kino na Općinah

predvaja danes 8. t. m. in jutri 9. t. m. ob 19. uri NA PROSTEM film:

«ZAKON VEŠAL»

Cinemascope

igra JAMES CAGNEY — Pretresljiva zgodba

KMEČKA BANKA

r. z. z o. z.

GORICA

Ul. Morelli 13 - Tel. 22-06

KMETJE poslužujte se KMETIJSKE ZADRUGE

v Trstu, Ul. U. Foscolo 1 (blizu Trga Garibaldi)

Podružnice: Trst, Ul. Flavia 23, in v Miljah.

Nudi vam prvovrstna semena, orodje vseh vrst, preše ter druge kmetijske potrebščine in suha drva za zimo, vse po najnižjih cenah.

TRST - Ul. Moreri 7 Telefon št. 28 373

POŽAR ARTEMIO

TOVORNI PREVOZI

v vse kraje, tudi v inozemstvo

KMETJE VRTNARJI

Za vsako vašo potrebo se obrnite na domačo tvrdko

FURLANI EDVARD

TRST, Ul. Milano 18

TELEF. 35-169

katera vam nudi po najnižjih cenah navadne in hidravlične stiskalnice (prese) grozdne mline - navadne in na električni pogon ter razno vinsko posodo: kakor brentače, brente, škafe, ter vse potrebno za trgatev

PRIZNANO MEDNARODNO AVTOPREVOZNIŠKO PODJETJE

LA GORIZIANA

GORICA - Ul. Duca D'Aosta 88 - Tel. 28-45 - GORICA

PREVZEMAMO PREVOZ VSAKOVRSTNEGA BLAGA

Posebni pogoji za prevoz blaga v Jugoslavijo

LOJZ KRAIGHER

KONTROLOR ŠKROBAR

Roman 48.

Tilika zdrvi od mene v smeri šuma. Strog glas zakliče: «Tilika!»

Ona pa pogumno:

«Kaj iščeš tu, Frčal? Ali mi sfrčiš domov?»

Priteče zopet k meni in me poljubi naglo:

«Zbogom, ljubček! Pišem ti — v. urad...»

In odbeži...

Niže v lesu se njene stopinjice združijo s težjim in počasnejšim korakom. A njen glas zveni oblastno:

«Domov, Frčal! Kaj hodiš stikat po gozdu?»

Od želarije vrhu brega se začuje pasje lajanje... Krenem na drugo stran nizdol in se odplazim tihotapsko. Srce mi močno bije. Vsak hip se zdrznem v strahu, da se vzdigne senca pred menoj in mi lopne kol po glavi. Šele v trgu si oddahnem.

Pisemce mi je prinesel šolarček. Posegar se je iztegnil z nesramnim smehljajem izza mize, davkar je samo poškilil.

Nekaj dni bi se moral izogibati Šalamunovine. Frčala je obdelala, da je obljubil sveto, nič izdati teti in očetu. Saj je dober človek; boji se zanjo in za njeno čast — in ne zaupa kaj gosposkemu človeku.

A že drugi dan mi piše zopet:

Hrepenenje jo mori in skrb. Zbolela bo, če me ne vidi kmalu... Odkar je morala iz tetine sobe, leži na drugi strani pred očetovo kamrico, v sobi, kjer je prej ležala dekla. Ta pa se je preselila v gostilnico, da je pri rokah, če bi klicala teta Verona. Frčal je v hlevu. Oče je priklenjen v posteljo. Včasih jo kliče ponoči; a če se ne odzove, potrpi, ker misli, da je utrujena in pretrdno spi... Arnošt naj bi prišel pod okno. Čez travnike naj gre do Pomočnice in od tam nazaj po cesti... Hlapcu je obljubila, da ne pojde več od doma ponoči; zato je mirnejši in morda ne bo kolovratil okoli oglov. Z delom ga utrudi, da bo mrcina bolj spal — dekla spi kot klada...

Pritihotapim se tja; a okno je na ti strani mnogo više. Tilika je bila sicer pripravila za oglom neko skrinjo za podstavek; a šment je šibek in škriplje pod nogo.

«Jaz zlezem k tebi, Tilika!... Če pride kdo po cesti, me lahko vidi tu pod oknom.»

Ona se namuzne prefrigano:

«Vrata ti odprem, skozi okno mi ne plezaj! Polknice so pritrjene samo z žebljički, lahko bi ti zropotale na hrbtišče.»

Pa mi odpahne duri:

«Saj sem jih skrivaj namazala.»

Stisnem jo v naročje in jo poljubim tiho:

«Ti porednica! Ali si že tako izkušena?»

«Ali si nesel skrinjo nazaj? — Pojdi!... Ko bi hlapec zopet gledušil!...»

Ni mogla noč odstati brez mene. Vsako noč sem moral priti. In ko bi me ne bilo, bi ne zatisnila očesa vso noč.

Vest jo je težila. Čudi je tajila, sem na tihem slutil boje v njeni duši.

Omamice je potrebovala. In to je našla v poljubih in objemih. Ko bi se ne zavedala več pomena te ljubezni, nje globokosti in resničnosti, bi ji duša klonila v kesanju. Ko bi spoznala ničevost ljubezni, bi strmoglavila v obup. — Sama se je odrekla zakonu. Sama je torej vtisnila ljubezni pečat minljivosti. Ali je še na etični višini ljubezen, ki ji vzameš cilj, odkazan po naravi? — In če dosežeš cilj — vkljub resignaciji?

Mene je bilo groza razmotrivanja. Slutil sem obup v deklici. Čutil sem, da je rešitev le v preklicu njenega skiepa... Odločil sem se, da napravim konec negotovosti — da vprašam pri očetu — da se zatečem, ko bi bilo treba upogniti upornost Tilike, po pomoč celo k njenemu — spovedniku...

A prišlo je drugače.

Neko noč — vihar je bil divjal zvečer — zdaj je padal dež in zrak je bil hladnejši... Ko mi Tilika odpre, stopim v vežo in postavim dežnik v kot. Nenadoma potegne veter in duri zaškomplnejo, da se strese hiša.

Za hip otrpneva od strahu... Hitro hočem oditi, da bi me ne našel, kdor bi prišel gledat. Na njenih bledih licih pa zablisne smehljaj odločnosti, bil je podoben odločnosti obupanca, ki tvega zadnjo karto, ker je bil tako že zaigral življenje. Pograbi me za roko in mi zabiči s pretkano kretnjo, da se ne ganem z mesta.

Po prstih gre v gostilnico, plamen sveče varujoč z dlanjo, in posluša. V sobi tete Verone je vse tiho, dekla spi kot klada. Počasi in previdno spet zapre za sabo vrata, mi požuga s prstom preko ust, da naj bom miren, in teče še k očetu.

Nekaj minut se zamudi pri njem; skozi priprta vrata slišim momljajoči glas očetov — pa priteče zopet nazaj in me objame zadovoljna:

«Vse je dobro. Vidiš, ljubček?»

Očeta je nalagala, da je pozabila molitvenik na vrtu. Ali je bila zmožna prej tako prefrigane laži? Tvoja šola, Arnošt! Daleč si pripravil angela.

Tilika upihne svečo in me pelje v sobo. Sedem na njeno posteljo. Njeno telo drgeče, zobje šklepečejo in prsti so ji hladni. Pritisnem jo k sebi in jo objemam, da bi jo ogrel.

«Ne, ljubica! Ali ni prenevarno danes? Ko bi le kdo prišel gledat?! Teta Verona!»

«Larifari! Teta Verona si komaj upa iz postelje.»

«A tebe zebe, dušica! Daj, da te ogrnem! Čakaj!»

«K meni lezi, Arnošt, pa bo hitro bolje!»

«Ali te sili kašelj, ljubica?»

«Larifari! Kakšen kašelj?»

Včasih stisne usta k blazini, ko da bi hotela zadušiti kašelj.

«Hladneje je danes.»

«Vidiš! In po kamnu v veži si hodila bosa.»

«Pridi, ljubček!»

Zdajci zamiglja po stropu luč...

Teta Verona je na pragu — vsa trepetajoča...

Tilika sedi na postelji — okamenela — gleda srepo vanjo, z blaznim strahom v očeh.

(Nadaljevanje sledi)

TRST, nedelja
8. septembra 1957
Leto XIII. - Št. 214 (3749)

PRIMORSKI DNEVNIK

Cena 30 lir
Tel. 94-638, 93-808, 37-338
Poštnina plačana v gotovini

UREDNISTVO: UL. MONTECCHI št. 6, II, nad. — TELEFON 93-808 IN 94-638 — Poštni predal 559 — UPRAVA: UL. SV. FRANCISKA št. 20 — Tel. št. 37-338 — Podruž. GORICA: Ul. S. Pellico 1-II., Tel. 33-82 — OGLASI: od 8.-12.30 in od 15.-18. - Telefon 37-338 — CENE OGLASOV: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca: trgovski 80, finančno-upravni 120, osmrtnice 90 lir - Za FLRJ za vsak mm širine 1 stolpca za vse vrste oglasov po 60 din.
MALI OGLASI: 20 lir beseda. - NAROČNINA: mesečna 480, vnaprej; četrtletna 1300, polletna 2500, celoletna 4900 lir. - FLRJ: Izvod 10, mesečno 210 din. Poštni tekoči račun Založništvo tržaškega tiska Trst 11-5374 — ZA FLRJ: Agencija demokratičnega inozemskega tiska, Državna založba Slovenije, Ljubljana, Stritarjeva 3-I., tel. 21-928, tekoči račun pri Komunalni banki v Ljubljani 60 - KB - 1 - 2 - 375 - Izdaja Založništvo tržaškega tiska O. ZOZ - Trst

Nove Eisenhowerjeve grožnje Siriji
Nenaden prihod kralja Sauda v Beirut

Jutri prispejo v Jordanijo prva ameriška letala z orožjem - Kuatli ponovno poudarja, da želi Sirija ostati izven hladne vojne med obema taboroma

WASHINGTON, 7. — Predsednik Eisenhower, ki se je danes vrnil v Washington, je po razgovoru z ministrom za sodstvo Brownellom sprejel Dullesa in Hendersona. Po razgovoru, ki je trajal približno dve uri, je državni tajnik prebral izjavo, v kateri Eisenhower pravi, da namerava «ščititi Srednji vzhod proti nevarnosti komunističnega prevrata in napada». Izjava pravi dobesedno:

Med razgovorom, ki smo ga Henderson, Rountree in jaz imeli s predsednikom Eisenhoverjem, je Henderson podal popolno poročilo o izmenjavi pogledov, ki jih je imel na Srednjem vzhodu z visokimi funkcionarji Turčije, Iraka, Jordanije in Libanona. Henderson je izjavil, da je naletel na Srednjem vzhodu na veliko zaskrbljenost zaradi očitnega in naraščajočega obvladovanja Sirije, ki jo kaže sovjetski vzrastek, ki je zaradi pošiljanja v to državo velikih količin orožja iz sovjetskega bloka, česar ne opravičujejo obrambne zahteve.»

«Posebna zaskrbljenost vlada zaradi obmejnih incidentov ter zaradi velike propagande in prevratnega delovanja za zrušitev zakonito postavljenih vlad sosednih držav Sirije.»

«Predsednik je skrbno proučil poročilo Hendersona in poročila, ki jih je dobil državni departma od ameriških poslanikov v državah Srednjega vzhoda. Predsednik je ocenil položaj v okviru listine OZN, ki odreka Siriji pravico uporabljanja sile izvzemši za svojo obrambo.»

«Predsednik je omenil svojo poslanico kongresu od 5. januarja 1957, v kateri opisuje ambicije Rusov, da bi obvladali Srednji vzhod, ter sedanjo dejavnost mednarodnega komunizma na tem področju in zahteva pooblastilo, da pomaga državam tega področja pri obrambi njihove neodvisnosti.»

«Predsednik je poudaril svoj namen, izvajati svojo politiko, ki jo nakazuje resolucija o Srednjem vzhodu in katero je kongres odobril, ter izvajati oblast, ki jo ta resolucija daje predsedniku. S tem v zvezi je predvsem pooblastil bolj hitro pošiljanje gospodarske in obrambne pomoči državam na področju Srednjega vzhoda, ki je bila že predvidena.»

«Predsednik je dalje izrekel upanje, da mednarodni komunizem ne bo napotil Sirije do napadalnih dejanj proti njenim sosedom, in da bo sirsko ljudstvo ravnalo tako, da razprši zaskrbljenost, ki so jo povzročili nedavni dogodki.»

Medtem pa je ameriški obrambni departma sporočil, da bo v ponedeljek osem velikih prevoznih letal «Globemaster» ameriškega vojnega letalstva odpeljalo orožje v Jordanijo. Pet od teh letal bo odpotovalo z nekega letalskega oporišča v Libiji, druga tri pa iz Aten.

V poučenih krogih zatrjujejo, da je predsednik Eisenhower sporočil britanski vladi, da ZDA ne bodo napravile nobenega važnega koraka na Srednjem vzhodu brez poprejšnjega posvetovanja z Veliko Britanijo.

Medtem sporočajo iz Beirута, da je tja nenadoma prispel kralj Saud. V saudski prestolnici so uradno sporočili, da odhaja Saud v Evropo, kjer si bo zdravil zobe. V Beirutu se je kralj Saud razgovarjal s predsednikom republike Samunom. Pozneje pa se je razgovarjal s šejkom iz Kuvajta. Prvi njun razgovor je bil v hotelu, kjer se je Saud nastanil, drugi pa v neki vasi ob sirski meji, kjer ima šejk svoje posestvo. Pripominja se, da ta dva vladarja vladata nad ozemljem, ki ima največ petroleja na Srednjem vzhodu. Zvečer je Saud predsedoval konferenci saudskih poslanikov v Damasku, Amanu in Beirutu.

Politični opazovalci ugotavljajo, da je Saudov obisk v Beirutu toliko bolj značilen, ker je saudski vladar pred nekaj meseci zavrnil vabilo, naj pride v libanonsko prestolnico. Med svojimi potovanji za Zahod je Saud do sedaj vedno potoval skozi Kairo in ni nikoli šel skozi Libanon. Saud potuje v Baden-Baden, kjer bo ostal več tednov.

V Damasku pa so se danes sestali predsednik sirske vlade Sabri Asali, obrambni minister Azem in zunanji minister Bitar ter razpravljali o nepričakovanem Saudovem obisku v Beirutu. Bitar je pozneje sprejel sovjetskega odpravnika poslov. Pozneje pa se je razgovarjal s predsednikom republike Kuatlijem in je zatem novinarjem izjavil, da ni dobil nobene informacije v zvezi z nenadnim Saudovim obiskom v Beirutu.

Predstavnik sirske vlade pa je prebral izjavo, v kateri se poudarja, da Sirija ne bo dovolila nobene akcije proti njeni varnosti. Izjava pravi, da Sirija ne misli napasti nikogar.

Predsednik republike Kuatli pa je dopisniku agencije «Srednji vzhod» poudaril, da Sirija ni komunistična, da ga bo «uničila pas, ki se ustvarja okoli nje». Kuatli je dalje dejal: «Naši odnosi s Sovjetsko zvezo so prijateljski odnosi, ki temeljijo na izmenjavi interesov. Nismo sklenili nobenega tajnega dogovora in med našima dvema državama ni drugih dogovorov razen tistih, ki smo jih sporočili vsemu svetu. Mi nismo komunisti in nihče ni od nas zahteval, naj bomo. Smo nacionalisti in ne bomo menjali našega arabskega nacionalizma z nobenim drugim načelom. Želimo ostati izven hladne vojne med obema taboroma in ne želimo biti vmešani v spore, ki se nas ne tičejo».

—«—

Uradno poročilo o razgovorih Popović-Lloyd

BEOGRAD, 7. — Nocoj je državno tajništvo za zunanje zadeve objavilo poročilo o jugoslovansko-britanskih razgovorih.

Poročilo ugotavlja, da so razgovori potekali v ozračju iskrenosti in prisrčnosti ter da se je na obeh straneh ugotovilo, da se odnosi med obema državama ugodno razvijajo. Vprašanja, o katerih so še posebno govorili, se tičejo razorožitve, evropske varnosti, odnosov med Vzhodom in Zahodom ter položaja na Srednjem vzhodu.

V poročilu se poudarja, da se je ugotovila enakost pogledov o naravi mednarodnih vprašanj in da nasprotja glede nekaterih od teh vprašanj ne vplivajo na prijateljske odnose med obema državama.

—«—

Odprt je zagrebški velesejem

ZAGREB, 7. — Ob navzočnosti najvišjih zastopnikov zveznih in republiških organov in številnih diplomatov je predsednik republike maršal Tito otvoril v Zagrebu jesenski mednarodni velesejem, na katerem razstavlja okrog 1300 domačih in inozemskih podjetij. V otvoritvenem govoru je član zveznega izvršnega sveta Mijalko Todorović poudaril letošnji uspeh jugoslovanskega gospodarstva, ki se med drugim odraža v 19-odstotnem porastu industrijske proizvodnje, rekordnem uspehu kmetijstva, porastu produktivnosti dela in zaposlenosti, 13-odstotnem povečanju realnih plač in 34-odstotnem povečanju zunanje trgovine v primeri z lanskim letom.

Jugoslavija razpolaga danes s proizvajalnimi silami, ki ji omogočajo, da razvija gospodarsko sodelovanje z vsemi državami v svetu na osnovi enakopravnosti in skupnih interesov. Jugoslavija poleg blagovne izmenjave razvija tudi druge oblike gospodarskih stikov z inozemstvom. Sodoben razvoj proizvajalnih sil v svetu zahteva in omogoča najširše sodelovanje na področju proizvodnje in tehnične pomoči.

Predsednik republike maršal Tito, ki si je ogledal razne paviljone, je po obisku sejma izjavil novinarjem, da se je prepričal, da zagrebški velesejem dobiva vedno večji pomen kot eden prvorazrednih sejmov mednarodnega pomena. «Razstavljeni predmeti in organizacija, je izjavil Tito, kažejo, da so voditelji in organizatorji velesejma vložili mnogo truda in dosegli rezultate, katere jim, lahko vsak človek zavida. Želim, da bi bodoči sejem tu bil prikaz tehničnih pridobitev ter naših gospodarskih in industrijskih možnosti,» je zaključil maršal Tito.

Pineau prepričuje Dullesa
da bi neodvisni Alžir «postal komunističen»

Med svojim razgovorom sta Dulles in Pineau govorila tudi o skupni akciji proti Siriji - Novi močni spopadi v Alžiru Incidenti v Clermont-Ferrandu

WASHINGTON, 7. — Francoski zunanji minister Pineau se je danes v Washingtonu razgovarjal dve uri in pol z Dullesom. Po razgovoru je izjavil, da je vedno zadovoljen «z razgovori z Dullesom, ker vedno govorimo odkrito in iskreno».

Pomočnik ameriškega državnega tajnika za evropske zadeve Burke Elbrick pa je izjavil, da je Pineau obrazložil Dullesu namene Francije glede Alžira. Dulles pa je poročal francoskemu zunanjemu ministru o nedavnem potovanju Hendersona po Srednjem vzhodu. Govorila sta tudi o razorožitvi ter o položaju na Srednjem vzhodu.

Kar se tiče Alžira, izjavljajo v poučenih krogih, da je Pineau zatrjeval Dullesu, da bi po njegovem mnenju Alžir postal «komunistična država», če bi dobil neodvisnost. Toda Dulles ni še povedal svojega stališča o tej zadevi.

V Alžiru pa je danes prišlo do novih hudih spopadov med narodnoosvobodilno vojsko in francosko vojsko. Kakor zatrjujejo v francoskih vojaških poročilih, je padlo v zadnjih 48 urah pri treh spopadih na področju Orana, Constantine in Kabilije 200 Alžircev. Francozi pa so po zatrjevanju poročila imeli 16 mrtvih in 20 ranjenih. Francozi so uporabljali letala in topove. Na celotnem alžirskem ozemlju pa je bilo v tem času izvršenih deset atentatov, pri katerih je bilo šest mrtvih in sedem ranjenih.

Kakor poročajo iz Pariza, pa je danes prišlo do incidentov na sejmu v Clermont-Ferrandu, kamor je popoldne prišel predsednik vlade Bourges-Maunoury. Pred vhodom se je zbrala večja množica, ki je demonstrirala proti ukrepom finančnega ministra v kmetijstvu. Nastopila je policija in prišlo je do spopadov, ki pa niso imeli hudih posledic.

Sedanje protestno gibanje med kmeti skuša izkoristiti Poujade v upanju, da bi znova okrepil svoj politični položaj. Sporazumel se je s predsednikom agrarne stranke Antierom in z drugimi ter sklical za 29. septembra v Parizu predstavnike vseh organizacij te kategorije, da bi ustanovili novo gibanje z imenom «Rassemblement paysan et rural» («Kmečko in podeželsko zbiranje»).

—«—

«Pohod na Quebec»

MONTREAL, 7. — Nad 5000 delavcev pokrajine Quebec se je danes udeležilo «pohoda na Quebec». To demonstracijo so organizirali delavski sindikati, da protestirajo proti sklepu vlade, da ne bo intervenirala v sporu, ki traja že več mesecev med neko rudarsko družbo in njenimi nameščenci, ter da opozorijo javno mnenje na razne delavske probleme. Poglavar pokrajine ni hotel sprejeti delegacije delavcev, ki mu je hotela izročiti spomenico.

—«—

Sovjetska nota bonnski vladi

MOSKVA, 7. — V nemških krogih v Moskvi se je zvedelo, da je sovjetski zunanji minister Gromiko izročil danes nemškemu poslaniku Haasu odgovor na nemško noto od 26. maja v zvezi z združitvijo Nemčije.

Nota ima 11 strani in zavrača zahodnonemške argumente ter ponovno omenja predlog vzhodnonemške vlade za vsenemško federacijo.

Voditelj socialdemokratske stranke Ollenhauer je danes izjavil, da mora bonnska vlada priporočati štirim velesilom začetek novih pogajanj o Nemčiji, zato da se omili mednarodna napetost, ki je nastala po prekinitvi londonske konference.

Ollenhauer je dejal, da bi taka pobuda bonnske vlade lahko bila izhodišče za razgovore o sistemu evropske varnosti.

Kar se tiče možnosti pogajanj socialdemokratov za koalicijsko vlado po prihodnjih volitvah, je Ollenhaur poudaril, da bi morebitna ukinitev obvezne vojaške službe imela odločujočo vlogo pri teh razgovorih.

—«—

Čuenlajeve izjave ameriškim mladincem

PEKING, 7. — Predsednik kitajske vlade Čuenlaj je dal intervju delegaciji ameriških mladincev, ki šteje 41 članov in ki se je udeležila mladinskega festivala v Moskvi.

Na vprašanje, ali obstaja borba za oblast, je Čuenlaj izjavil, da ni nikoli slisal govoriti o kaj takem.

Na vprasanje, ali bi se Maocetung sestal z Eisenhowerjem, je Cuenlaj odgovoril, da je vedno pripravljen iskati ugladitev vseh težav ter da se je v tem smislu trudil že med bandunško in ženevsko konferenco. Dodal je, da je «težko izreči se» o sestanku med Maocetungom in Eisenhowerjem.

Poročilo OZN o Madžarski je Cuenlaj označil za «enostransko poročilo, ki potvarja dejstva».

Mladinci so vprašali tudi, ali bo 24 ameriških novinarjev dobilo dovoljenje za prihod na Kitajsko. Cuenlaj je odgovoril, da načelno, če Kitajci dovolijo tujim državljanom prihod na Kitajsko, bi moralo biti dovoljeno Kitajcem potovanje v druge države.

—«—

Gronchi v Iranu

(Nadaljevanje s 1. strani)

no glasov bodisi v poslansko zbornico bodisi v senat, in da menijo, da bo leto 1958 zanje ugodno. Nedvomno bi se lahko male stranke, kar se tiče finančne plati volitev, mnogo bolj upravičeno sklicevale na potrebo po skupnih volitvah za oba dela parlamenta.

Medtem ko Gronchi gostuje v Perziji, pa je predsednik vlade Zoli odprl danes v Bariju tamkajšnji velesejem, ki pridobiva vedno večjo veljavo, saj se ga udeležuje kar 6.500 razstavljavcev iz Italije in 30 drugih držav. Zoli se je v svojem otvoritvenem govoru dotaknil tudi političnih vprašanj in je izrazil prepričanje, da bodo prihodnje volitve gotovo potrdile trdnost «demokratičnih ustanov». Zoli je tudi omenil trdnost lire, katero je prištel med «močne valute». Glede gospodarskega razvoja na Jugu je poudaril, da ne zadostujejo zasebne pobude, marveč da mora poseči vmes s svojo pomočjo tudi država. Pri tem je zopet obljubil industrializacijo južnih dežel in celo eno atomsko centralo.

Prihodnji teden se bo sestalo vodstvo Italijanske socialistične stranke, ki bo razpravljalo tudi o položaju v občinski in pokrajinski upravi v Spezii. Glede socialdemokratov pa se širijo vesti, da sta se Zagari in Matteotti sporazumela, da bosta na bližnjem kongresu skupno nastopila, in sicer s skupno kandidatno listo za vodstvo in z eno samo resolucijo. Če bi zmagala, bi postal Matteotti zopet tajnik stranke.

24 mrtvih in več ranjenih
pri železniški nesreči v Franciji

Na postaji Nozieres-Brignon v Južni Franciji se je iztiril ekspresni vlak Pariz-Nimes

MARSEILLE, 7 — Na postaji Nozieres-Brignon v južni Franciji se je iztiril ekspresni vlak Pariz-Nimes. Pri tem so se prevrnili lokomotiva, poštni voz in štirje potniški vozovi. En voz se je samo iztiril, dva pa sta ostala na tiru. Na kraj so takoj prihiteli reševalni oddelki. Po poslednjih vesteh je bilo pri nesreči 24 mrtvih, 24 ranjenih, ki so jih prepeljali v bolnišnico v Nimesu, ter okrog 50 laže ranjenih in potolčenih. Zdi se, da se je vlak iztiril, ker je prenaglo zavozil na neko kretnico na postaji, kjer so v teku popravljalna dela. Na postaji so oddajali znake, po katerih je bilo treba znižati hitrost vožnje na 30 km, toda iz vzrokov, ki še niso znani, ni strojevodja tega upošteval.

Poštni voz in voz za prtljago sta bila popolnoma razbita. Strojnik in sprevodnik sta bila samo laže ranjena in sta ukrenila vse potrebno, da ni iz parnega stroja buhnila para, ki je ob neki nedavni železniški nesreči povzročila 30 smrtnih žrtev. Iz kupa razbitin se je čulo obupno vpitje na pomoč in stokanje. Potniki, ki so ostali nepoškodovani, so priskočili takoj na pomoč, kmalu nato pa so rešilni vozovi odvažali ranjence v bolnišnico. Nato so začeli odstranjevati razbitine in boje se, da utegnejo biti pod njimi še druge žrtve strašne nesreče.

Ko se je znočilo, so bile reševalne skupine še vedno na delu, pri čemer so močni žarometi razsvetljevali kraj nesreče. Močen žerjav je dvigal voz prvega razreda, v katerem utegnejo biti trupla nadaljnjih žrtev. Doslej so identificirali samo 9 žrtev. Vsa trupla so prepeljali na bližnje županstvo, kjer so jih postavili na oder v sejni dvorani. Tehniki francoskih železnic vodijo preiskavo o vzrokih nesreče.

—«—

Gonja proti črncem v ZDA

Eisenhowerjev razgovor z Brownellom

WASHINGTON, 7. — Predsednik Eisenhower se je 45 minut razgovarjal z Brownellom o vprasanju plemenske integracije v Little Rocku. Po tem razgovoru je predsednik Bele hiše Hagerty izjavil, da niso sprejeli nobenega dokončnega sklepa glede položaja v Little Rocku. Vsekakor bo vlada sprejela morebitne sklepe samo na podlagi sklepov zveznega sodišča v Little Rocku. Vodilni svet za šolstvo glavnega mesta Arkansasa je namreč zahteval od sodišča, naj odloži pripustitev črnskih dijakov v šole zaradi napetosti, ki vlada v mestu.

Kasneje se je zvedelo da je zvezno sodišče v Little Rocku odločilo, naj se integracija izvede takoj v skladu z razsodbo vrhovnega sodišča.

Medtem pa še vedno stražijo šolo člani narodne garde, ki jih je tja poslal guverner Arkansasa Faubus. V mestu se boje, da pride v ponedeljek do ponovnih incidentov, če pojdejo črnci v šolo.

Policija v Birminghamu v državi Alabama je aretirala tri belce, bivše člane Ku Klux Klana, ki so priznali, da so ranili in skopili 33-letnega črnca Judgea Aarona v neki garaži. Takrat so napadalci dejali Aaronu, do bodo skopili tudi duhovnika Shuttleswortha iz Birminghama, ki vodi gibanje za plemensko integracijo v šolah. Aaron je tudi izjavil, da se nikoli ni udeležil gibanja proti plemenski ločitvi v šolah.

—«—

Grki bi sprejeli neodvisnost Cipra?

LONDON, 7. — Ob povratku iz Aten, kjer se je razgovarjal z vladnimi funkcionarji in z nadškofom Makariosom, je laburistični poslanec Fenner Brockway izjavil, da sta predsednik grške vlade in zunanji minister izjavila, da sta pripravljena sprejeti neodvisnost Cipra namesto njegove priključitve k Grčiji, če bo ciprsko ljudstvo izrazilo to željo po svojih predstavnikih. Brockway je dodal, da je Makarios izrekel pripravljenost udeležiti se konference z britansko vlado. V ciprski delegaciji bi lahko bili tudi predstavniki turške manjšine.

S filmom «Malva»
se je festival zaključil

(Od našega posebnega dopisnika)

BENETKE, 7. — *Današnji popoldan je bil posvečen ruskemu filmu. Najprej smo videli film «Malva», posnet po delu Gorkega. Režiser tega filma Vladimir Braun je pred nekaj tedni umrl in je tako ostal ta film labodji spev.*

Zgodba filma, ki je zelo skopa, se odigrava v neki ruski vasi na obrežju Kavkaškega morja. Tam živi Malva, mlada ženska, lepa in polna življenja ter polna veselja do življenja in Jurij Vasilija, ki ni več mladenič, niti ni več mlad moški, toda trden je še in močan. Semkaj je prišel od daleč, ko je iskal delo. Nekoč pa pride za njim njegov sin Jakov, ki kmalu zbudi v očetu ljubosumje, tako da se ob neki priložnosti spopadeta zaradi Malve, kot da ne bi bila očen in sin. Malvi je ob vsem tem hudo, ker končno je le ljubila Vasilija.

Toda kot ljubi Malva popolno svobodo in se ne da utesnjevati ne po konvencionalnostih ne po sentimentalnosti, tako je tam še Serjoška, ki ji je po tem povsem podoben in zato je Malvi hudo, ko hoče nekega dne Serjoška oditi. V spontanem zanosu ga Malva poljubi in Serjoška se premisli in ne odide, pač pa odide Vasilij, ki se zave, da je že v letih in sklene, da se vrne na dom. Želel bi, da bi odšel tudi Jakov, toda ta hoče ostati. Upa, da se bo po odhodu očeta Malva vnela zanj, toda ta mu vzame vsako iluzijo: nikoli ne bo njegova in od nikogar, ki ga ona ne bo hotela. In v zadnji sliki filma gleda Malva nekam daleč, kot bi onstran horizonta videla obrise Kavkaza, o katerem ji je pripovedoval Serjoška.

Film je bil prisrčno sprejet, čeprav ne tako hrupno kot na primer včeraj Viscontijev. Tudi je vprašanje, če se bo žirija ob njem kaj ustavljala. In vendar je v filmu nekaj, kar človeka ves čas na poseben način privlačuje. Mogoče neka poetičnost vse zgodbe, ki jo še poudarjajo lepe slike morja (film je v barvah, ki pa niso vsiljivo kričave).

Za glavno igralko je Braun izbral Zidro Ritenbergs, potem ko je dolgo časa izbiral med vsemi igralkami. Našel jo je v gledališču v Rigi in se zanjo navdušil, dasi ni znala ruski. Bila je za svojo vlogo v filmu zelo primeren tip, čeprav ni pokazala kake velike igralske sile. Ostali igralci, vsi na približno isti ravni, pa so bili Pavel Usovičenko, Anatolij Ignjacijev, Genadin Juhtin in Aleksej Tolbuzin.

Razen nekih dokumentarnih ruskih filmov pa smo videli potem še v informativnem sporedu drugi ruski film «Novoletni ples». To je režijsko operetno delo, delano še po precej zastarelem načinu, ki pa vendar povzroča večkrat obilo smeha. V bistvu pa je predvsem dobra satira na račun birokratskega direktorja umetniške ustanove, ki o umetnosti sami nima dosti pojma in s svojimi birokratskimi merili ne zna ločiti zabavnega od resnega. Občinstvu je ta film močno ugajal.

Uradnega festivala je s tem konec, čeprav bo sicer filmov še do zadnjega hipa vse polno na ogled.

R. R.

GOTTARDO RUFFONI
Società Italiana di trasporti
TRST — TRIESTE
Trg Libertà, 7 — Tel. 31-174
Prosek postaja (skladišče) tel. 21-260

MOTOM 48 CCM DELFINO 160 CCM
Zastopnik: MOTO GILERA MOTOM ITALIANA

Čudoviti motorček, ki vas pelje povsod.
Prodaja motorje in avte dobra priložnost
PRITIKLINE in nadomestni deli za vse motorje.
DOBAVE ZA MOTORJE
MOSCHION & FRISORI ZNIŽANE CENE
TRST, Ul. Valdirivo 36 in Ul. XXX. Ottobre 11 - Tel. 23-475

CATTUNAR UMBERTO
ŽIVINO IMPORT - EXPORT
TRST — TRIESTE
Ul. F. Severo, 3 — Tel. 34-089

I. E. L. M. A. T.
IMPORT - EXPORT
TRST — TRIESTE
Ul. F. Filzi, 23 — Tel. 29-970
Telegr.: IELMAT - Trieste

IMPEXPORT
TRST, UL. CICERONE 8
Tel. 38-136, 37-725; Telegr.: IMPEXPORT - TRIESTE
UVAZA: Vsakovrstni les, drva za kurjavo, gradbeni material
IZVAZA: tekstil, kolonialno blago in raznovrstne stroje
SPECIALIZIRANO PODJETJE ZA VSAKOVRSTNE KOMPENZACIJE

MOTO PARILLA
MELILLO ALFREDO
TRIESTE-TRST, VIA A. CACCIA 3-10, TEL. 96032
Motorji «PARILLA», «NSU» «MOTOBI»
Bogata izbira koles in nadomestnih delov
SPECIALNE CENE ZA IZVOZ

TVRDKA USTANOVLJENA LETA 1883
Destilacija esenc JANOUŠEK
TRST — Barkovlje — TRIESTE — Barcola — Telefon 29-963
Lastna proizvodnja in izvoz:
eteričnih olj za lekarniško uporabo in izdelavo parfumov; eteričnih olj za izdelavo dišečih mil in kozmetičnih izdelkov; esenc za izdelavo likerjev, sirupov in slaščičarskih proizvodov; neškodljivih barvil in aromatičnih kemičnih proizvodov.
Obiščite nas na zagrebškem velesejmu v italijanskem paviljonu

VSE za hišo:
BRISACE . RJUHE
BLAZINE
SKOTSKA VOLNA
SUKANEC
IGLE i.t.d.
VSE za šport-ribiča, morsko ribarjenje:
AVTOMATSKI APARATI
PODVODNE PUŠKE
RIBARSKE PALICE
MUHARICE
UMETNE VABE
TRNKI i.t.d.
Na drobno in debelo po konkurenčnih cenah
Lastnik: G. DELLA SCHIAVA — TRST, Ul. Geppa 2 — Tel. 23-489

Lambretta 150 cc vrste LD
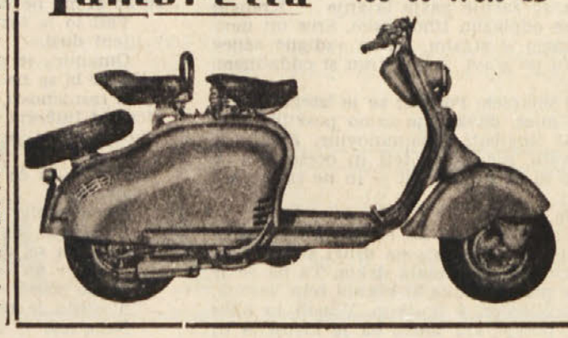
Edini zastopnik za Goriško
A. MEROLLI
GORICA
Ulica Garibaldi 5, Telef. 2723
PRODAJNA CENA L 150.000

7 dni v svetu

(Nadaljevanje z 2. strani)

Italija

Osrednji dogodek tedna je bilo vsekakor pripravljanje Gronchijevega potovanja v Perzijo, ki je sprožilo tudi številne polemike v državi in v inozemstvu. Znano je, da zagovarja Gronchi bolj aktivno zunanjo politiko, čemur pa določeni krogi nasprotujejo. Zdi se pa, da Pella ni tako nasproten Gronchijevim idejam, kakor je bil bivši zunanji minister Martino skupaj s svojim krogom. Ravno zaradi teh polemik pa niso na prvi seji ministrskega sveta po počitnicah, ki je bila pretekli torek, razpravljali o političnih vprašanjih, marveč so obravnavali samo notranje zadeve. Morda tudi ni bilo zaradi tega pričakovanega Pellovega poročila o zunanji politiki. Tudi vprašanje sredozemskega sporazuma so potisnili ob stran, ker pač ni sedaj zanj najbolj ugoden čas. Glede polemike ob Gronchijevem potovanju je bilo opaziti, da je del tiska skušal zmanjšati njegov pomen. Gre pač za ljudi in glasila, ki se nočejo zameriti ZDA, saj so nekateri, ki so sicer tako občutljivi za narodni ponos, požrli mirno celo izzivalni napad in grožnje «New York Timesa», ki je cisto odkrito spregovoril v korist ameriških petrolejskih trustov in se nedopustno vmešal v italijansko petrolejsko politiko.

Pretekli teden se je tudi sestalo vodstvo PSDI, na katerem so razpravljali o poročilih za bodoči kongres stranke. Iz poročila tajništva se je opazilo domotožje po centrizmu, kar pa je še bolj prišlo do poudarka v poročilu desničarja Simoninija. Matteotti pa je v svojem poročilu odločno zavrnil Saragatovo zamisel o vladi, v kateri naj bi sodelovali samo demokristjani in socialni demokrati. Matteotti je pravilno poudaril, da lahko samo močna socialistična stranka enakopravno sodeluje z demokristjani. Zagari pa je v imenu leve skupine omenil nevarnost katoliškega integralizma in dejal, da bi bilo treba čimprej doseči socialistično združitev ali pa iti na volitve vsaj s skupnim programom.

Novinar Mattei je tokrat intervjuval Nennija, ki je izrazil svoje prepričanje v neizogibnost socialistične združitve. Precej izvirna je bila Nennijeva ugotovitev, da je Zolijeva vlada naprednejša v primeri s prejšnjimi centrističnimi vladami. To pa je razložil tako, da sedaj ni več liberalcev, ki bi zavirali težnje naprednih krogov krščanske demokracije, tako da se reakcionarni krogi v tej stranki pri svojem zaviranju razvoja ne bodo mogli več sklicevati na liberalce. To pa naj bi postavilo demokristjane pred jasno alternativo ki bi onemogočila vsako izmikanje. Nenni je celo nekoliko pohvalil Fanfanija, ki sicer brenka na integralistične strune, po drugi strani pa tudi nekako snubi socialiste, pri čemer pa je upravičen dvom, da bi jih rad spravil pod svojo copato.

Končno naj še omenimo, da so pretekli teden sklenili, da se bo poslanska zbornica sestala 18. septembra ter da bosta na dnevnem redu razpravljanje o agrarnih reformah in proračun.

«Kmečki punt» v Franciji

Potem ko je finančni minister Gaillard objavil svoj program, ki določa blokado cen, zato da bi preprečil zahteve po višjih plačah in novo inflacijo so vsa združenja francoskih delodajalcev ta program «gospodarskega ozdravljenja dežele» ostro obsodila. Delavski sindikati so se že prej uprli dviganju cen ob nespremenjenih delavskih mezdah. Industrijci, trgovci in kmetovalci pa so novo blokado cen ocenili tako, kakor da so velike stroške državne uprave naprtili privatnim družbam. Vlada je v okviru svojega programa delno ukinila podporo pridelovalcem pšenice in sladkorne pese. S prihranki je hotel Gaillard pospešiti razvoj živinoreje in proizvodnjo živinske krme. S tem bi se zmanjšal odtok deviz za plačevanje uvoza mesa. Poleg tega je bila blokirana cena 15 kmetijskih pridelkov.

Vsem tem ukrepom so se omenjene organizacije delodajalcev in velikih posestnikov uprle in zahtevale spremembo vladne politike. Zveza velikih delodajalcev v industriji izjavlja, da ne pristane, da bi delovala z manjšo rentabilnostjo. Kmetijske organizacije pa zahtevajo, naj vlada ponovno dovoli ekspanzijo francoskega kmetijstva tako na domačem kakor na tujem tržišču. V vsej državi so začele te organizacije široko gibanje za pobiranje poslanskih podpisov, da bi prišlo do izrednega zasedanja narodne skupščine. Do sedaj so zbrali že 265 podpisov in verjetno dobili še drugih 33.

Pred enim tednom je Bourges-Maunoury zavrnil proteste proizvajalcev proti znižanju podpore za pšenico in sladkorno peso ter proti omejevanju cen mleka in zelenjave. Toda pred neposredno nevarnostjo «kmečkega upora» je popustil ter obljubil tistemu Lanielu, ki se je leta 1953 kot predsednik vlade sam boril proti stavki kmetov ter je nagnal orožnike proti njim, ko so postavljali barikade, da bodo revidirali cene pšenice in pese. Položaj se je nekoliko pomiril, toda še dalje zbirajo podpise, da bi sklicali izredno zasedanje skupščine.

Bourges-Maunoury je skušal preprečiti «kmečki punt» s tem, da je poudarjal, da je alžirsko vprašanje najvažnejše vprašanje. Toda kmetje oziroma bolje, veleposestniki, so zahtevali, naj se najprej reši njihovo vprašanje. Zato se je predsednik vlade odločil, naj finančni minister Gaillard ne vztraja več pri svojem programu. Toda vse kaže, da Gaillard ni tega mnenja in že se govori o «mali krizi» v vladi.

Medtem nadaljuje zunanji minister Pineau svojo turnejo in je prispel v Washington, kjer se je razgovarjal z Dullesom, da od njega sliši, kaj misli ameriška vlada o položaju v Alžiru in o francoski politiki s tem v zvezi. Pri tem pa sta govorila tudi o akciji proti Siriji, ki jo vodijo ZDA ob podpori zahodnih držav in še ob posebnem zadovoljstvu Francije.

Zadnje dni pa se je povečala napetost tudi med Francijo in Tunizijo, ker so začele francoske čete vpadati čez mejo iz Alžira v Tunizijo, češ da «zasledujejo alžirske teroriste». Tunizijska vlada ostro protestira in opozarja, da oo na francosko ravnanje opozorila Organizacijo združenih narodov.

Prav tako so se zaostrili odnosi med Francijo in Marokom. Francosko-marško pogajanja o bodočnosti francoskih družb in posesti v Maroku so se prekinila ter so francoski predstavniki zahtevali «popolna porostva za nedotakljivost» francoskega premoženja v kmetijstvu, industriji in trgovini Maroka. Vrednost tega premoženja cenijo na več ko 800 milijard frankov.

Marški časopisi ostro obsojajo [illegible] Francije, da bi ohranila svoje kolonialistične položaje v gospodarstvu Maroka. Glasilo stranke «Istiklal» zahteva, naj razdelijo kmetijska posestva tistim, ki jim v resnici pripadajo. Francoski kolonisti imajo namreč v svojih rokah milijon hektarov zemlje v Maroku, t. j. polovico skupne obdelovalne površine v tej deželi.